

Lillehammer University College **Høgskolen i Lillehammer**

Eit godt barndomsminne sin funksjon og innhald

- Ein studie kring barndomsminna si betyding

sett i perspektivet til seks informantar med oppvekst frå kvart sitt tiår

Av: Linda Håøy

Master i Helse og Sosialfaglig arbeid med barn og unge

Avdeling for helse- og sosialfag

Vår 2012

JEG – DU

Jeg er jeg.

En viktig person.

Den viktigste i hele verden.

Men jeg kan ikke være/kan ikke bli uten andre.

I så fall er jeg/blir jeg ingenting – usynlig – og det

vil jeg ikke være.

I forhold til deg – den viktigste person i hele verden.

Kyss meg!

Arild Nyquist, 1992

Forord

Noko av det finaste eg veit er å lytte til andre menneske sine forteljingar, denne interessa har eg hatt frå eg var ei lita jente. Det har difor vert eit stort privilegium for meg å få lov å jobbe med dette emnet i ei masteroppgåve. Arbeidet med oppgåva har vert ein lang prosess, og når eg etter kvart forstod at ei forteljing ikkje kunne stå åleine, men at ein måtte jobbe med innhaldet i forteljingane for å få tak i temaene det snakkast om, vart det for meg ei ny oppdaging i kva djupne ei historie kan romme. Denne opplevinga har ført til at andre sine forteljingar har fått endå større verdi for meg, og eg føler meg audmjuk over å få lov å ta del i eit anna menneske sitt levde liv.

For å klare å gjennomføre ei så stor oppgåva, har eg vert avhengig av hjelp frå fleire hold. Eg vil takke veiledaren min, Bjarne Øvrelid for gode og nyttige tilbakemeldingar som har hjulpet meg å sjå på arbeidet med oppgåva frå fleire perspektiv. Biblioteket på Lillehammer fortener ei rose for den velvilligheta eg som student har blitt møtt på kvar gong eg har tatt kontakt med dei. Hadde eg ikkje hatt bibliotekarane ved biblioteket til å hjelpe meg, hadde eg hatt lite teoretisk stoff å bygge denne oppgåva på.

Mannen min og dei to sønene våre, som ofte har lurt på om ikkje mamma snart blir ferdig med den langdrygde leksa si, fortener ei stor takk for den tolmodigheta dei har synt ved at dei har latt bøker og rot på kjøkkenet få være i fred i denne lange perioden. Eg er glad i dere!

Stryn, April 2012

Linda Håøy

Samandrag

Denne oppgåva er mitt bidrag til samfunnsvitenskapen si forståing kring barndomsminners innhald og funksjon. Problemstillinga eg har søkt å finne svar på er: *Kva funksjon og innhald har eit godt barndomsminne?*

Ved bruk av kvalitativt intervju, har eg intervjuet seks menneske i alderen 27 til 89 år som har fortalt sine historier om gode minne dei huskar frå tida dei var born. Som teoretisk utgangspunkt har eg nytta både fenomenologien og hermeneutikken då desse to gjev ei god forståing av korleis ein kan forstå forteljingane ein får ta del i. For å bli kjent med forteljingar frå barndomen har eg valt livshistoriske intervju, med narrativ som utgangspunkt. Eg har to sett med narrativ eg ynskjer å søkje svar på i arbeidet med denne oppgåva, det første er forteljinga om dei gode barndomsminna, den andre er forteljinga om kvardagslivet. Narrativa er meiningssskapande for den enkelte, det vil seie at når vi blir kjende med narrativa til informantane, får vi innsikt i forhold som har vert viktige for den enkeltes meningsdanning. I dei livshistoriske forteljingane ligg der også mykje informasjon om den sosiale konteksten rundt det enkelte individ, også denne kunnskapen er relevant for mitt prosjekt ettersom eg ynskjer å sjå på kva barndomsminna fortel om individets forhold til omgjevnaden rundt.

I framlegginga av empirien, har eg valt å dele informantane inn i to generasjonar for å kunne sei noko om kva som er likt, og kva som er ulikt generasjonane mellom. Empirien vil bli presentert i to kapittel, kor ein i den første delen lar informantane vise fram forteljingane sine om gode barndomsminne, medan ein i det neste kapittelet lar dei vise fram historiene om det daglege kvardagslivet.

Analysen av intervjuet syner at informantane har svært ulike forteljingar om korleis verda deira såg ut i den tida dei var barn, på same tid viser det at tross store samfunnsendringar, så er der noko som ser ut til å være konstant, og som har like stor betyding hos alle informantane.

INNHALDSLISTE

Forord	
Samandrag	
1.0 INNLEIING	9
1.1 Presentasjon av tema og problemstilling	9
1.2 Avgrensing	11
1.3 Oppgåvas oppbygging	12
2.0	TE
ORETISKE PERSPEKTIV	13
2.1 Begrepsavklaring	13
2.1.1 Informantar	13
2.1.2 Identitet	13
2.1.3 Selvet	14
2.2 Barndomsminne, ei avklaring	15
2.3 Mitt teoretiske perspektiv	17
2.4 Barndomsminne i eit sosiologisk perspektiv	18
2.5 Barndomsminne i eit generasjonsperspektiv	20
2.6 Korleis oppstår personlege minner?	22
2.7 Er barndomsminne den sanne virkelighet?	23
2.8 Oppsummering	24
3.0 FORSKINGSMETODE	25
3.1 Metodisk tilnærming	25
3.2 Det vitenskaplege design	26
3.2.1 Fenomenologi	27
3.2.2 Hermeneutikk	27
3.2.3 Narrativ i hermeneutisk forståing	28
3.2.4 Bruk av livshistorier som metode	29

3.3 Intervjua	30
3.3.1 Forskingsdesign	30
3.3.2 Intervjuguiden	30
3.3.3 Utvalet	31
3.3.4 Datainnsamling	33
3.3.5 Bearbeiding av intervjua	33
3.3.6 Analysen – frå transkripsjon til empirisk materiale	34
3.4 Kvaliteten på arbeidet	35
3.4.1 Realibilitet	36
3.4.2 Validitet	36
3.4.3 Generaliserbarhet	37
3.5 Ethiske refleksjonar	37
3.6 Kritisk blikk på bruk av livshistorier og narrativ i forskning	38
3.7 Oppsummering	39
 4.0 SEKS FORTELJINGER OM GODE BARNDOMSMINNE	 41
4.1 Gode barndomsminne hos den eldre generasjonen	41
4.1.1 Karin – <i>”byturane”</i>	41
4.1.2 Anna – <i>”turen til Lofoten”</i>	42
4.1.3 Peder – <i>”sluffeturen, tok vekk redsla”</i>	43
4.2 Gode barndomsminne i den yngre generasjonen	44
4.2.1 Stine – <i>”lærde mykje av far, Bestemor mi – den store helten”</i>	44
4.2.2 Heidi – <i>”på hemsan i sauefjøsane, Gudmor som berre var mi”</i>	45
4.2.3 Roger – <i>”fisketur med bestefar, nintendospel”</i>	46
4.3 Dei gode barndomsminna si betyding	47
4.4 Oppsummering	50

5.0 BARNDOMSMINNENE SI FORTELJING OM KVARDAGSLIVET	51
5.1 Forteljingane frå kvardagslivet hos den eldre generasjonen	52
5.2 Forteljingane frå kvardagslivet hos den yngre generasjon	56
5.3 Samanfating av kapittel fire og fem	59
5.3.1 Forholdet til fellesskapet/familie/vener, FØR og NO	60
5.3.2 Forholdet til arbeid og fritid, FØR og NO	63
5.3.3 Forholdet til nærmiljøet, FØR og NO	66
5.4 Oppsummering	68
 6.0 EIT BARNDOMSMINNE SIN FUNKSJON OG INNHALD	 69
6.1 Kva funksjon har forteljingar om barndomsminne?	70
6.2 Kva fortel empirien om innhaldet i eit godt barndomsminne?	72
6.3 Fellesskapet – ein viktig faktor i informantanes liv	73
6.3.1 Fellesskapet som omgrep	73
6.3.2 Fellesskapa ser ulike ut – men fortel om like behov	74
6.3.3 I fellesskapet delar ein opplevingar	75
6.3.4 I fellesskapet fins det betydingsfulle rollemodellar	75
6.4 Modernitetsteoretikarar sitt syn på fellesskapets betyding	76
6.4.1 Det sosiale nettverket er svekka	76
6.4.2 Det globale samfunn truer individet – grunnleggande tillit er viktig	77
6.5 Fellesskapet er ein konstant viktig faktor i menneska sine liv	79
6.5.1 Fellesskapet er eit grunnleggande behov for menneskeleg idenitet	79
6.5.2 Fellesskapet sin funksjon i forhold til utvikling av selvet	80
6.6 Barndomsminne som metodisk innfallsvinkel i samfunnsforskinga	80
6.7 Oppsummering	82
 7.0 KONKLUSJON	 83
7.1 Er kunnskapen om gode barndomsminne viktige for vårt arbeid med barn og unge?	86

Litteraturliste

Vedlegg

1. Kopi av godkjenning frå NSD (Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste)
2. Skjema sendt til informantane
3. Intervjuguide

INLEIING

Kapitlet som følgjer vil gjere greie for kva tema og problemstilling som er valt for mi avsluttande masteroppgåve i helse- og sosialfagleg arbeid med barn og unge ved høgskulen på Lillehammer. Etter først å ha presentert tema og problemstilling der eg også gjer greie for avgrensingar, vil eg til slutt gjere greie for oppgåvas oppbygging og gangen vidare.

1.1 Presentasjon av tema og problemstilling

”Å, det lukter så godt, det får meg til å tenke på den gode følelsen, stemningen og lukten når vi var små, det var førjulstid, og alle hjalp til med å støpe lys hjemme på gården som vi skulle bruke i julen.”

På ein liten lysbutikk på Lillehammer ein ettermiddag hausten 2010 får eg del i ein annen kunde si historie utan at eg har noko kjennskap til dette menneske på førehand. Gjennom luktene eg kjenner på butikken, og beskrivingane vedkommande kunde kjem med, kan eg tydelig sjå for meg ein familie som koser seg med lysstøyping, i ein harmonisk tilvære. Inntrykket på butikken fører til at eg resten av ettermiddagen går rundt med ein god, varm følelse i magen, og med eit harmonisk bilete på netthinna. Denne vesle sekvensen som gav meg eit innblikk i eit anna menneske sitt barndomsminne, er starten på ideén om å nytte ei masteroppgåve til å skrive om dette emnet.

Menneska er historieforteljande dyr, hevdar filosofen MacIntyre (1981). Å lytte til andre sine forteljingar har vert ei stor interesse heilt frå eg var ganske liten. Ådlandsvik (2005) seier at forteljingar spelar på lag med fantasien vår, og hjelp oss til å bli deltakarar i andre sine liv. Gjennom andre sine forteljingar kan vi førestille oss skildringar som ligg langt utanfor vår tronge sfære, og med fantasien til hjelp kan vi tileigne oss andres historier og andres sosiale erfaring (Vygotskij, 1995). Men ikkje berre det, gjennom forteljingar får vi kjennskap til det individuelle, kva som skapar meining hos forteljaren, samstundes som ein blir kjent med den sosiale konteksten rundt.

Forteljingar kan såleis ha fleire funksjonar enn berre å formidle ei historie. Ådlandsvik (2005) skriv at forteljingar er narrativ som vi brukar til å fortelje andre og oss sjølve kven vi er. Gjennom livshistorier som er ein narrativ sjanger, får vi ikkje berre høyre personen si røyst, men vi får ei blanding av røysta og dei kulturelle imperativa, då den personlege forteljinga og

kulturen sine forteljingar påverkar kvarandre i ei vekselverknad på godt og vondt (Ådlandsvik, 2005).

Føremålet med denne oppgåve er å bli kjent med forteljingar om gode barndomsminne. Bakgrunnen for eit fokus på gode barndomsminne, er at eg søker kunnskap om kva det er av gode opplevingar i oppveksten til eit barn, som er verdt å huske over tid. I arbeid med barn og unge er kunnskapen kring gode barndomsminne relevant ettersom den gjev oss innsikt i kva forhold som er medverkande i skapinga av gode minner, innsikt som vi igjen kan dra nytte av både i forhold til å forstå dei borna vi møter, men også til å være i stand til å tilrettelegge for at dei får anledning til å skape eigne gode barndomsminne.

Denne tilnærminga meiner eg er viktig av fleire årsaker. For det første så er mi personlege meining at det innanfor sosialt arbeid er ein generell pessimisme der ein har større fokus på betydinga av dårlege barndomsminne enn kva ein har på dei gode barndomsminna. Dette vil enkelt la seg bekrefte ved å ta eit søk i google. Det fins mykje litteratur som kan fortelje kva betyding dårlege barndomsopplevingar kan ha for identitetsutviklinga, medan ein må leite grundig om ein finn litteratur på det motsette. Den andre grunnen er at ein får eit innblikk i noko som er heilt unikt, noko som er personleg og verdifullt i eit anna menneske sitt liv, og gjennom dette får vi kjennskap til kva det er som skapar meining hos den enkelte. Denne kunnskapen kan brukast til å forstå kva betydinga gode barndomsminne har for den enkelte.

Om ein vel å vende seg mot forskning på narrativ og livshistorier finn ein mykje relevant forskning som ein kan gjere bruk av i dette prosjektet, det er teoriar frå dette fagfeltet eg har valt som teoretisk fundament for arbeidet med denne oppgåva. Eg vel å nytte kvalitativt intervju for å nærme meg temaet kring gode barndomsminne. Fog (2004) seier at gjennom å nytte kvalitativt intervju, blir ein i stand til å skaffe empirisk materiale som består av respondentens eigne beskrivingar og framstilling av seg sjølv, og den livsverd den enkelte har å forholde seg til. Ei kvalitativ vinkling med forteljingar i fokus har også fleire føremål. Horsdal (2001) seier at å nytte frie forteljingar i livshistoriske intervju utmerkar seg som forskingsmateriale fordi det gjev oss innsikt i forholdet mellom individ og fellesskap, i den enkeltes tilværelsestolking i forhold til dei kulturelle forteljingane, og i den personlege anvendelsen av metaforer. Horsdal (2001) seier vidare at livshistoriske narrativ intervju er ikkje "hard core data" i tradisjonell forstand, men fleirtydige og flyktige forsøk på forståing av livets bevegelsar.

For å søkje svar på kva gode barndomsminne har av betydning har eg valt følgjande problemstilling for denne oppgåva; ***Kva innhald og funksjon har eit godt barndomsminne?– Ein studie kring barndomsminna si betydning sett i perspektivet til seks informantar med oppvekst frå kvart sitt tiår***

Sentrale spørsmål eg vil søkje finne svar på gjennom arbeidet med oppgåva er;

- Korleis ser forteljingane om gode barndomsminne ut?
- Kva betydning har eit godt barndomsminne for den enkelte?
- Kva forteljast om innhaldet i eit godt barndomsminne?
- Kva funksjon har forteljingane om dei gode barndomsminna?

1.2 Avgrensing

Oppgåva er eit bidrag til samfunnsforskinga som sjeldan tek stilling til betydinga av gode barndomsminne. Empirien som kjem fram i denne oppgåva gjev ikkje eit svar som er dekkande for alle, men det gir eit bidrag som kan løfte fram betydinga av gode barndomsminne si rolle det enkelte menneske sitt liv.

Både i kvardagslivet og i vitskaplege arbeid vil forståinga og oppfatninga vår være prega av kva perspektiv og tolkingar vi gjer i vår personlege sfære. Desse tolkingane vil ha betydning for kva informantane tolkar som gode barndomsminne, og det vil også ha innverknad på mi tolking i arbeidet med datamaterialet. Ved tidleg å bruke omgrepet gode barndomsminne har eg allereie valt ut kva slags fokus eg vil at denne oppgåva skal ha. Informantane vel sjølve ut kva dei vil fortelje når dei blir oppfordra til å fortelje om opplevingar frå barndomen som dei sjølve vil definere som gode barndomsminne. Men også i dei gode barndomsminna får vi kjennskap til opplevingar i informantane sine liv som ikkje er av det gode slaget, utan å gå alt for mykje inn på desse historiene vel eg å ta med nokre av dei for å vise kvardagen det forteljast om på godt og vondt. Barndomsminne som er svært personlig, vil ikkje være representative for andre enn eigaren av minna. Likevel vil ein gjennom forteljingane finne ting som er likt, samstundes som ein finn skilnadar respondentane imellom. Hovudtrekka ein ser, vil kunne samanfattast med funn gjorde i andre undersøkingar der ein mellom anna har nytta generasjonsperspektivet i framstillinga av likskap og skilnadar.

1.3 Oppgåvas oppbygging

Oppgåva har sju kapittel. I kapittel *en* presenterast problemstillinga. Kapittel *to* startar med å avklare kva oppgåva forstår med omgrepa informantar, identitet, selvet og barndomsminne. Vidare ser ein på kva perspektiv ein vel å sjå barndomsminna gjennom. Først presenterast mitt eige teoretiske perspektiv før ein ser på korleis ein gjennom eit sosiologisk perspektiv med livshistorier og narrativ som utgangspunkt kan forstår barndomsminne.

Generasjonsperspektivet blir nytta for å lette analysen med det empiriske materiale, kvifor dette perspektivet er valt, vil bli omtalt i dette kapitlet. Vidare ser ein på korleis personlege minner oppstår, før ein seier noko om truverde til barndomsminna.

Det *tredje* kapittelet presenterar kva metodisk tilnærming ein har valt for prosjektet.

Fenomenologien og hermeneutikken presenterast som den styrande vitskapsteoretiske plattformen. Livshistorier og narrativ presenterast som arbeidsmetoden ein vil nytte for å få tak i datamateriale til prosjektet. Korleis ein ønskjer å dra nytte av desse tilnærmingane, forklarast i dette kapitlet. Vidare blir det gjort greie for korleis ein praktisk har gått fram i prosessen frå utarbeiding av intervjuguide, til analysen av datamaterialet.

Empirien i oppgåva presenterast gjennom generasjonsperspektivet, og ein vel å presentere empirien i to kapittel. Kapittel *fire*, som er den første delen, presenterar seks forteljingar om gode barndomsminne, slik informantane sjølve fortel dei. Kapittel *fem*, som er det andre empiriske kapitlet, presenterar kva forteljingane faktisk fortel om den sosiale konteksten rundt den enkelte i oppveksten.

Analysen av det empiriske materiale presenterast i kapittel *seks*. Dette kapitlet viser først til kva interessante funn prosjektet har avdekka, for så å vise til kva andre teoretikarar innan samfunnsvitskapen meiner om det same temaet, til slutt i dette kapitlet argumenterar eg for funna eg har gjort.

I kapittel *sju*, gjev eg ei samanfating og oppsummering av oppgåva, og seier noko om korleis svara denne oppgåva har gjeve, har stått i forhold til dei svare ein ønska å finne.

2.0 TEORETISKE PERSPEKTIV

I dette kapitlet vil det teoretiske grunnlaget for oppgåva bli presentert. Kapitlet startar med å klargjere kva ein legg i omgrepa informant, identitet og selvet. Vidare gjev ein ei avklaring på kva ein meiner med barndomsminne, før det teoretiske perspektivet for oppgåva blir presentert, der eg mellom anna gjer greie for korleis eg ynskjer å dra nytte av dei ulike tradisjonane som presenterast i oppgåva. Tradisjonane blir presenterte ved at ein ser på barndomsminne frå eit sosiologisk perspektiv, der ein seier noko om korleis ein tolkar og gjev meaning til opplevingar ved å dra nytte av livshistorier og narrativ. Generasjonsperspektivet er det neste som presenterast. Ein gjev så ei kort forklaring på korleis personlege minne oppstår, før ein stiller seg spørsmålet om barndomsminne er sanne.

2.1 Begrepsavklaring

Gjennom oppgåva er der nokre begrep som ofte gjentas, eg vel difor å klargjere kva perspektiv eg vel å sjå desse begrepa igjennom.

2.1.1 Informantar

Menneska som har bidrege til det empiriske materiale for denne oppgåva, blir omtala som *informantar*. Eg vel å sjå på informantane som meningsberande kjelder, dei snakkar med meg fordi dei ynskjer å dele nokre av sine gode barndomsminne med meg, og desse forteljingane er eit viktig empirisk materiale for denne masteroppgåva. Fog (2004) seier at personane vi møter innanfor kvalitativ forskingsintervju er konkrete og eineståandes. Dei har si eiga historie, og det er desse personanes handlingar, følelsar og tankar vi er interesserte i når vi søker kontakt.

2.1.2. Identitet

Begrepet identitet har fleire forståingar. Eg vil nemne nokre av desse før eg seier noko om korleis eg vel å nytte begrepet i oppgåva. Ein kan lese i Store norske leksikon (2012) at ordet identitet er tatt av det latinske ordet etymologi, som betyr *det same*. Forståinga av begrepet har fleire tolkingar. Giddens (1999) snakkar om at nasjonal identitet kan være ei kjelde til

personleg identitet ettersom individet opplev å være ein del av ein nasjon. Eg tolkar dette slik hen at identitet handlar om korleis ein ser på seg sjølv i fellesskapet med andre. Ein identifiserer seg med andre, det kan være som Giddens skriv ein nasjon, det kan være substansielle fellesstrekk i ei gruppe som til dømes ei felles historie, felles kultur, felles språk osv. Mead (1934) meinte at mennesket ved sin fødsel ikkje har nokon identitet ettersom dei ikkje er i stand til å skilje seg sjølv frå andre. Det er først når barnet forstår at det fins andre i verda, at det blir i stand til å etablere eit Selv – ein personleg identitet. Mead (1934) meiner at identitet ikkje er ein eigenskap ei gruppe eller eit individ kan ha eller eige. Nielsen (2000) skriv at det siste tiåret har blitt meir vanleg å beskrive identitet som ei slags historieforteljing (narrativ). Historiene menneska delar med omverda si, gjev eit bilete av korleis menneska oppfattar liva sine, kven dei har vert, og kven dei ynskjer å være.

Mi forståing når eg nyttar begrepet identitet, er at den enkelte sin identiteten skapast gjennom forteljingar ein vel å fortelje til seg sjølv og andre. Ved å gjenfortelje si eiga historie, kan ein oppfatte og sjå opplevingar ein har hatt i eit nytt lys. Dette vil igjen kunne føre til at ein ser seg sjølv frå nye perspektiv, noko som har blitt eit vanleg perspektiv å jobbe utifrå innanfor terapeutisk behandling.¹

2.1.3 Selvet

Selvet som begrep finn ein innanfor fleire tradisjonar. Nedanfor gjer eg kort greie for korleis dette begrepet blir forstått hos enkelte, før eg seier noko om korleis eg vel å forstå og tolke dette begrepet.

Hart (2006) talar for at selvet si kjerne er nonverbal og ubevisst, og består av affektreguleringsmønstre. Det kan forståast som ei sosial danning av indre organiseringar, som har vekse ut frå barndommens relasjonsopplevingar, og gjennom følelsen av seg sjølv saman med andre. Ein er ikkje i stand til å påvise selvet i hjerna. Men ein er i stand til å påvise fysiologiske endringar i hjerna som følgje av opplevingar (Evang, 2007).

Berger og Luckman (Alvesson & Sköldberg, 2008) som var fenomenologisk inspirerte, sa at menneska er sosiale i sin natur, og dei utviklar eit Selv i ein meningsfylt interaksjon med

¹Hjerneforskinga syner at hjerna er plastisk, den endrast gjennom erfaringar. Hjerneforskinga møtast med den narrative tenkinga i psykologien, ettersom det syner seg at oppfatning, erindringar i livet kan endrast, og desse endringane kan ein innanfor nevrologien være i stand til å måle gjennom fysiologiske endringar i hjerna (Evang, 2007).

andre. Når vi vil forstå menneskets si utvikling av selvet frå eit fenomenologisk perspektiv, må vi forstå denne utviklinga som ei subjektiv utvikling, som skjer i barnets sin verkelege verkeligheit uavhengig av den ytre verdenen rundt. Daniel Stern (2003) har ved hjelp av fenomenologien utvikla selvspsykologien. Han seier at følelsar, handlingar og planar er fornemmelse av selvet. Han meiner at det er viktig at individet opplev at nokon delar verkeligheita med dei. Denne intersubjektiv delinga blir av Stern (2007) sett på som essensielt viktig for barnets utvikling av selvet. Barnet trenger kontakt med andre for å dele sin indre verden. Stern (2007) sier at intersubjektiv orientering er eit grunnleggande behov i samanheng med direkte sosial kontakt.

Gadamer som er hermeneutisk inspirert, meiner at selvet utviklast gjennom dei erfaringane vi gjer oss, og at desse erfaringane påverkar forforståelsen vår som igjen er medverkande til å bringe oss nye erfaringar (Alvesson og Sköldbberg, 2008). Om vi summerar fenomenologien og hermeutikken kan vi kanskje seie at utviklinga av selvet til det enkelte individ skjer ved at vi skapar meining ut av livserfaringane vi gjer oss, og desse livserfaringane setter vi inn i vår eiga forteljing om oss sjølve, som blir vår narrative historie (vår tolkning). Ei ny meining skjer gjennom den vidare forteljinga som oppstår i samspelet med menneska vi samhandlar med.

Eg er ikkje i stand til å gi ein eintydig definisjon på kva Selvet er, men mi personlege oppfatning er at selvet er det indre bilete eg har av meg sjølv. I relasjon med andre menneskje skapar eg eit indre bilete av kven eg er. Dette indre biletet er viktig for korleis eg ser på meg sjølv og korleis eg plasserer meg sjølv i forhold til andre. Det er dette perspektivet som ligg til grunn når eg gjennom oppgåva vel å nytte selvet som begrep.

2.2 Barndomsminne, ei avklaring

Det er naturleg å klargjere kva ein meiner med minner; Når ein refererer til minner på engelsk, snakkar ein gjerne om *events*; hendingar/opplevingar som individet har deltatt i (Bauer, 2007). Nokre av desse hendingane huskar vi godt, medan andre klarer vi ikkje å huske å ha medverka i. Hukommelsesforskning er eit stort og breidt felt, og hukommelsen vår blir studert på utallige måtar både innanfor og utanfor laboratorier (Horsdal, 2008). Når vi gjensker forteljingar frå liva våre, er der fleire faktorar som spelar inn for korleis vi huskar hendingane. Kroppslege erfaringar som er knytta til det enkelte individ, der vi har opplevd

hendinga i eit sosialt samspel med andre, spelar inn for om vi huskar ei oppleving eller ikkje. Følelsar er ein viktig faktor som er medverkande for korvidt eit minne lagrast i hukommelsen eller ikkje. Læring i sosialt samspel med andre er ein annan viktig faktor. Vi lærer kva som er viktig å huske, og kva vi helst bør gløyme, gjennom det sosiale samspel, hjelper vi kvarandre med å huske. Nokre lærer dermed å utvikle ein god hukommelse, medan andre som er meir overlatt til seg sjølve, kan oppleve at minna er forsvunne (Horsdal, 2008).

Når ein nærmar seg temaet barndomsminne kjem ein raskt innanfor fleire fagdisiplinar. Nevrovitskapen vel å nytte naturvitskapen for å gje forklaringar på korleis hjernen fungerer i forhold til minner.² Teorien kring dette emnet er interessant for mi forståing om korleis hjerna fysiologisk fungerer i etableringa av barndomsminna. Sjølv om eg utelet sjølve diskusjonen kring dette emne i oppgåva, har eg valt å gjere bruk av fotnotar for å vise litt om kva denne teoretiske retninga har å bidra med innanfor mi forståing kring emne barndomsminne.

Psykologien vel gjerne å sjå på korleis barndomsminna påverkar personlegdomsutviklinga, medan samfunnsvitskapen vil bruke barndomsminna til å kartlegge korleis samfunnet ser ut kring den enkelte. I arbeidet med denne oppgåva ynskjer eg både stige inn i psykologiens si verd, med å sjå på korleis gode barndomsminne påverkar individet, samtidig som eg held meg innanfor samfunnsvitskapen sitt felt ved å sjå på kva gode barndomsminne fortel om vilkåra den enkelte vaks opp under.

Barndomsminne blir i denne oppgåva forstått som forteljingar om hendingar og opplevingar informantane huskar å ha medverka i når dei var barn. Informantane fekk i oppgåve å fortelje om gode barndomsminne som dei huska frå eigen barndom. Ettersom eg har valt å ikkje sette ein alderskategori på kva som skal forståast som barndom, lar eg den enkelte informant sjølv få definere kva han eller ho ser på som barndomstid.

² Innanfor nevrologisk forking, kan det sjå ut til at følelsar spelar ei avgjerande rolle i korleis opplevingane festar seg i hjernen (Bauer, 2007).

2.3 Mitt teoretiske perspektiv

Både hermeneutikken og fenomenologien er relevante tradisjonar eg ynskjer å sette fokuset på i arbeidet med barndomsminne. I historiene om dei gode barndomsminna får vi kjennskap til to forhold, vi blir kjende med dei gode barndomsforteljingane, samtidig som vi blir kjende med kvardagens krav og plikter som fortel oss noko om dei gjeldande rammevilkåra for oppveksten til informantane. Forteljingane til informantane vil bli knytt opp mot perspektiva på livshistorier og narrativ som kan plasserast innanfor den hermenautiske og fenomenologiske tradisjonen.

Narrativ er subjektive meningsopplevingar vi sjølve konstruerar. Gjennom narrativ kan vi skape oss ein verkelegheit som er meningsfull for oss, men som ikkje har rot i det virkelege liv. Det kan altså være eit skilje mellom korleis den enkelte subjektive meningsoppleving er, i forhold til korleis livet faktisk var (Horsdal, 2008). Innanfor livshistorieforsking med narrativer som utgangspunkt, er det skrevet mykje om korleis generelle forteljingar frå barndom og livsløp generelt påverkar individet, samt korleis desse opplevingane påverkar utviklinga av selvet til det enkelte individ. Hovudpoenget med narrativ i denne oppgåve, er at informantane sjølve set opplevingane kring dei gode barndomsminna i eit system som skapar meining for den enkelte. Mi personlege førestilling er at forteljingar kring gode barndomsminne er meningsbærande i den forstand at det gjev moglegheit til å halde fast i deler av fortida med eit bilete eller ein metafor på at ein har opplevd mykje bra i barndommen. Og desse positive opplevingane trur eg har betyding for korleis den enkelte formar si personlege historie, og derifrå sin eigen identitet.

Fenomenologien og hermeneutikken opnar for korleis ein kan fortolke dei gode barndomsminna. Forsking kring livshistorier og narrativer som fenomenologisk og hermeneutisk tradisjon, vil bli nytta i vektlegginga av korleis ein vel å legge fram empirien, samtidig som forkinga innan dette feltet vil bli brukt til å drøfte betydinga av den framlagde empirien. I analysen av empirien har eg valt å dra nytte av generasjonsperspektivet for å sette informantane sine forteljingar i system. Generasjonsperspektivet er relevant med tanke på å finne fellesnemnarar i forteljingane samtidig som ein kan nytte perspektivet til å sjå på korleis samfunnet har endra seg.

Ved institutt for kulturstudiar ved Universitetet i Oslo er det etablert eit oppvekstprosjekt som har fungert som samlingspunkt for forskarar ved instituttet som har barndom, ungdom, familie og oppvekst som forskingsfelt. Deira hovudperspektivet i prosjektet har vært *oppveksten i*

Noreg under 1900-tallet (Markussen og Telste, 2005). Deira forskning er relevant for mitt prosjekt ettersom funn frå deira materiale vil kunne samanfatta med funn gjorde i denne oppgåva sitt empiriske materiale.

2.4 Barndomsminne i eit sosiologisk perspektiv

Det Livshistoriske perspektiv; Alle menneske har ei unik livshistorie der dei sjølv har hovudrolla i eige liv. Bertaux (1981) definerer livshistorier som folks tilbakeblikk på eiga livsløype. Livshistorier som forskingstilnærming assosierast med svært forskjellige teoretisk og empiriske framgangsmåtar. Å bruke personlege beretninger som vitenskapleg grunnlag innanfor forskning, er relativt nytt. Ein kjenner til at det er gjort vitenskapelige data av personlege dokument tidleg på 1900 talet. Likevel vil dei fleste knytte opprinnelsen til forskingstradisjonen for livshistorier/biografier til den forskinga sosiologane Thomas og Znaniecki gjennomførte ved University of Chicago ved inngangen til det 20. århundre. Dei fekk då eit gjennombrudd ved bruk av livshistorisk materiale i forskinga. Og saman med andre sosiologar i Chicago, utvikla dei ei retning i samfunnsvitenskapleg forskning som baserte seg på biografisk materiale (Fossland og Thorsen, 2010). Medan det i Noreg fram mot 1995, var få samfunnsfaglege arbeider som var baserte på sjølvbiografiske kjelder, har livshistorier dei seinare åra blitt anvendt i forskinga innanfor mange faggrupper og disipliner, og ofte i samarbeid (Fossland og Thorsen, 2010). Eksemplar på sentrale bidragsytare frå samfunnsvitenskapen, er antropologen Marianne Gullestad (1996) og sosiologen Reidar Almås (Almås, Karlsen, Thorland, 1995), som saman og kvar for seg har basert mykje av si forskning på bruk av livshistorier.

Ferraoti (1981) seier at livshistorier kan være altomfattande, eller tematisk, og dei kan omfatte heile eller delar av livet. Når informantane fortel oss om sine barndomsminne, tar vi umiddelbart del i ein bit av deira livshistorie. Gjennom livshistorier formidlar ein eit bilete av kven ein er, og kvifor ein er blitt slik ein er, innanfor ein gitt samfunnsstruktur (Fossland, 2004).

Gjennom historiene vi blir kjende med i denne oppgåva får vi tilgang til informasjon og kunnskap om ei rekkje forhold knytta til det enkelte individ. Fossland og Thorsen (2010) seier at livshistorier viser oss korleis menneska framstiller identiteten sin, korleis dei oppfattar seg sjølv, og kva som gjev dei verdighet og sjølvvaktelse. Vi får kjennskap til folk sine personlege

særtrekk og talemåtar, deira sosiale tilhørighet, klasse og lokalitet. Vi får også kjennskap til historiske beretningar som samfunnsforhold, politiske endringar, oppgangs- og nedgangstider, krig og gjenoppbygging, velstand- og velferdutvikling. Det enkelte liv er uløselig innvevd i ein sosial og samfunnsmessig kontekst, det vil seie at forteljingane går både innover – i selvet – og utover – i samfunnet (Fossland og Thorsen, 2010). I arbeidet med oppgåva vil begge desse perspektiva være gjeldande. Oppgåva vil framheve og vise betydinga av informantane sine opplevingar av gode barndomsminne – i all sin variasjon og kompleksitet – slik dei sjølve fortel om dei. Gjennom dei personlege beretningane om barndomsminna, får vi innsikt i kva forteljingane har hatt å bety for den enkelte, samtidig som vi får eit innblikk i kva verdier og samfunnsmessige rammevilkår som har vert gjeldande i den tida barndomsminna forteljast frå. Dei personlege beretningane, fortalde med eigne ord, er kjelda til innsikt i denne oppgåva.

Det narrative perspektivet; Det kan til tider være vanskeleg å forstå skilnaden mellom livshistorier og narrativ, ettersom ein kan få inntrykk av at desse to begrepa snakkar om to sider av same sak. Hovudskiljet mellom dei to tradisjonane er at livshistorier kjem frå ein antropologisk/sosiologisk tradisjon, medan narrativ kjem frå ein kognitiv psykologisk tradisjon. *Personal narrative* på engelsk, vil kunne oversettes som personleg beretning på norsk (Horsdal, 2010). At der er sterke lihetstrekk mellom livshistorier og narrativ, levnast ingen tvil. Både livshistorieforsking og narrativ forking, har individuelle beretningar til felles, og dette kjem klart fram i forskingslitteraturen som føreligg, kor dess to tradisjonane ofte saman presenterast for å gje best mogleg bilete av forteljingane til intervjuobjekta.

Horsdal (2002) hevdar at i det vi fortel frå noko i livet vårt, vel vi ut element og kjedar desse saman i ei rekkefølge som gjev oss meining. Når nokon skal fortelje ei historie frå eige liv har denne historia ei avgrensing med ein begynnelse og ei avslutning. I det ein etablerer ein begynnelse og ei avslutning har vi fortolka situasjonen, og dermed får hendinga eller opplevinga ei narrativ meining. Narrativ kan altså best forståast som forteljinga i seg sjølv.

Ådlandsvik (2005) seier at narrativ læringsteori er livsviktig fordi den handlar om å gripe og begripe eksistensen. Forteljingane er alltid opne og fleirtydige, og dei er uvurderlege og har stor egenverdi fordi ein gjennom forteljingane blir kjende med kvarandre si verd, sin kultur, sitt levesett. Ådlandsvik (2005) seier at vi badar i forteljingar. Forteljingane strøymar gjennom oss, mellom oss og omring oss, og dei hjelper det enkelte individ til å finne identiteten sin, ettersom forteljingane er berarar av verdier, normer, idear og haldingar i ein kultur.

MacIntyre (1981) seier at mennesket blir til gjennom si historie, der vi er hovudpersonar i vårt eige drama samstundes som vi er rolleinnehavarar i andre menneske sine drama. Han seier vidare at vi gjennom livet skapar identiteten vår i det samspelet vi har med andre. Ådlandsvik (2005) viser til Søren Kierkegaard og Paul Ricoeur som også talar for at det er ved å fortelje livshistoriene våre, at vi blir eit etisk vesen med ansvar for våre liv. Ricoeur ser på dette ansvaret som sentralt i skapinga av individet sin narrative identitet, og han seier også at selvet blir til i prosessen med å fortelje livshistoria si (Ådlandsvik, 2005).

Narrativer sin funksjon i denne oppgåva er at eg ynskjer å legge fram informantane sine personlege beretningar om dei gode barndomsminna, og eg ynskjer å la desse historiene få stå åleine og tale for seg sjølve.

Å presentere narrativer ved å gjengi historiene, er ei form også Atkinson (1998) nyttar i si livshistorieforsking. Han nyttar betegnelsen "lesbare narrativer", og er oppteken av at narrativer skal framstå som engasjerande lesning, der dei gjev mening og interesse for lesaren. Men narrative kan ikkje berre stå åleine, ein må gjennom analysearbeidet sei noko om kva dei fortel noko om, og det er viktig å notere seg at i forteljingane som menneska fortel om liva sine, aldri berre er ei individuelle historie. Narrativer er i tillegg til å være ei individuell historie, også ei forteljing som er satt i ei historisk ramme, der hendingar og opplevingar er rullerande og sirkulerande, og som linkar historia saman til ei mening (Maynes et al., 2008).

Gjennom å bruke forteljingar held ein fast i fortida, samtidig som ein skaper eit fellesskap med andre mennesker. Vi lærer verda å kjenne gjennom forteljingane våre (Horsdal, 2008).

2.5 Barndomsminne i eit generasjonsperspektiv

I materiale på seks informantar, er alderspennet frå 27 til 89 år, noko som er eit stort alderspenn. Den enkelte informant er ei stemme for seg i sitt tiår, og representerer ikkje meir enn det. Men for å skape struktur i oppgåva, blir det naturleg at ein systematiserer alderspennet ved å kategoriserer informantane inn i to generasjonar. Det kan tenkast at det er ei svakheit med dette prosjektet at ein vel å dele framstillinga i kun to generasjonar. Hensikta ved å dele generasjonane inn i to alderskategorier er ikkje berre for å skape struktur, det har også årsak i at det vil bli lettare å samenfatte det empiriske materiale om ein vel å sjå på empirien utifrå to generasjonsklassar. Den eldste generasjonen vil bestå av tre informantar på

henholdsvis 69, 81 og 89 år. Medan den yngre generasjonen består av informantar på 27, 36 og 48 år. I oppgåva vil ein sjå kva som er felles i forteljingane i dei enkelte generasjonane, samtidig som eg vil nytte generasjonsperspektivet til å kunne sei noko om dei skilnadane ein kan sjå generasjonane imellom. Generasjonar er relevant når ein skal fokuserer på livshistorier. Når det blir fokusert på generasjonar, heng det saman med at ei felles historie og samfunnsmessige prosessar ofte pregar dei ulike generasjonane, og individa i same generasjon har ofte ei fortid og ei samtid som har fellesstrekk (Fossland, 2006). I analysen vil det bli sett på kva fellestrekk og forskjellar dei ulike generasjonane fortel om. Forteljingane vil kunne sei noko om kva menneska har hatt behov for i dei ulike generasjonane.

Fossland (2006) peikar vidare på at det fins fleire ulike generasjonstilmærmingar i litteraturen, fleire av dei fokuserer på *generasjonsbevissthet*, som er ei kollektiv form for bevissthet, og som viser til dei ideane, ideologiane og politiske vurderingane ein generasjon pregast av. Vurderingane dei ulike generasjonane presenterer, vil kunne gje oss ei verdivurdering av samfunnsutviklinga.

Almås (1997) brukar betegnelsen *generasjonstypiske sosiale mønstre*, og meiner at ein i dei ulike generasjonane vil finne kultur, normer og reglar som er felles for den gitte generasjonen, men som igjen skil seg frå andre generasjonar. Til tross for forskjellane, vil der alltid være reproduksjonar av sosiale og kulturelle mønstre som vil foreine dei ulike generasjonane (Fossland, 2006). Gjennom analysen vil ein prøve å gjere greie for kva som er felles for generasjonane, kva som ser ut til å gje dei enkelte generasjonane meining.

Horsdal (2001) peikar på at i tidlegare tider var dei fleste menneska ofte på same stad, noko som førte til at ein hadde eit fellesskap med dei same menneska i lange tidsrom, som gjorde til at ein opparbeidde felles erfaringar og ei felles form for forståing på bakgrunn av at dei fleste stort sett hadde opplevd det same. Denne felles forståinga er grobotn for at ein kunne tale om ei felles fortid. Horsdal (2001) fortel vidare at i dagens generasjon, er vi alle stort sett blitt reisande. Vi oppheld oss ikkje i faste grupper, men møter nye grupper gjennom heile livet. Reiseruta vår er individuell, og vi delar fortida med kvarandre ved at vi fortel kvarandre om våre individuelle opplevingar som vi har gjort saman med andre menneske, og på ulike stadar. I tidlegare tider kunne ein sjå at det var vanleg at ein ikkje berre hadde ei felles fortid, men også ei felles framtid, eller skjebne, fordi ein var født inn i ein kulturell samanheng som både var forankra og avgrensande. Mange blei nøydd til å følgje i foreldras fotspor fordi der ikkje var andre moglegheiter. Blant den yngre generasjonen vil ein seie at valet er blitt eit vilkår

(Horsdal, 2001). Livet er blitt eit individuelt prosjekt, der den enkelte er sjølv ansvarleg, og ein bør aller helst lukkast (Horsdal, 2001). Denne koplinga mellom det individuelle, det stadsavhengige og samfunnets historie, vil bli forsøkt gjort greie for i analysedelen.

2.6 Korleis oppstår personlege minner?

Dei fleste av våre sansingar forgår utan spesiell merksemd. Dei aller fleste handlingar og opplevingar er vi med på utan at vi reflekterer over dei. Men i det vår merksemd skjerpast i møtet med verda, i det vi får ei oppleving av at noko er usedvanleg og ikkje liknar på noko som har skjedd mange gonger før, i det kan det framkallast sterke følelsar som medverkar til at opplevinga festar seg som eit minne (Horsdal, 2002).

Barclay (1994) har ei oppfatning om at Autobiografiske opplevingar (personlege minner) oppstår ut frå kroppsleg erfaringar og frå interpersonlege samspel.³ Han hevder at konstruksjon og rekonstruksjon av minner er både ein sosial og ein mental aktivitet. Vidare hevder han at autobiografisk hukommelse også har funksjon som a) skape samanheng, b) regulere eigne følelsar og c) etablere og vedlikehalde sosiale relasjonar.

Det er gjennom personlege minner vi individuelt kontaktar og lager ein samanheng med vår eiga fortid. Utan moglegheit å forme personlege minner ville vi ikkje hatt følelsen av kven vi er, eller kor vi er. Utan minner frå det som skjedde tidleg i livet – ville vi ikkje hatt eit tidlegare liv (Bauer, 2007). Desse personlege minna vil innan kognitiv psykologi få betegnelsen narrativ. Narrativ har som viktigaste funksjon å skape ei lineær og årsaksretta samanhengande historie ut av episodiske fragmenter. Dei episodiske minna inneheld ein tids- og stadsoppleving og ein sjølvreferanse kor man opplev seg sjølv som deltakande i episoden (Hart, 2006). Slike personlege minner er lagra i langtidshukommelsen og formar livshistoria og personlege myter. Minna gjev oss ei oppleving av narrativ kontinuitet, og er med på å forbinde fortid, nåtid og framtid som skaper ein følelse av autenitet og gjenkjennelse av noko sjølvopplevd, noko som forbindes med personleg identitet (Hart, 2006). Utan desse narrative ville ikkje historia vår henge saman eller gje mening.

Dei personlege minna er med å forme livshistoria vår, og desse hendingane som vi seinare huskar, er ofte hendingar vi har delt med andre mennesker. Det har vert debatert om positive

³ Episodisk hukommelse innehar informasjon om spesielle hendingar. *Eksplisitte minner* er bevisste og inneheld blant anna våre personlege minner (autobiographical memory). Det er dei opplevingane vi har som er med på å forme livshistoria vår. Det er begivenheter vi deler med andre mennesker (Evang, 2007).

opplevingar huskast betre enn negative og vica versa. Det kan sjå ut til at negative opplevingar huskast dårlegare over tid enn positive opplevingar (Schacter, 2001). Evang (2007) viser til forskere som meiner at erindringar verkar sterkt inn på personlegdomen vår. Minna vi bærer på er vår historie vi fortel om oss sjølve, og vi brukar minna for å fortelje andre om kven vi er. Dei gode opplevingane kan være magiske fordi dei skapar gode følelsar, tankar og bilete kvar gong ein gjenkallar dei (Horsdal, 2002).

2.7 Er barndomsminne den sanne virkelighet?

Susan Hart (2006) refererer til ein kjent neuropsykolog som hadde ei klar erindring frå barndommen om at han hadde ramla av ein hest, og blitt redda av sin far for ikkje kome til skade. Tretti år etter denne hendinga drøfta han denne episoden med broren sin som så forteller at denne episoden husker også han, men det var han som datt av hesten og ikkje broren. Hart (2006) seier at enkeltstående barndomsopplevingar høgst sannsynleg ikkje har funnet stad akkurat slik som dei huskast, dette fordi nye opplevingar vil alltid bli påverka av gamle opplevingar, og slik skjer fordreiingane av den sanne verkelegheita. Dei sosiale påverknadane vi blir utsette for har også innverknad for minna vi bærer på. Horsdal (2008) fortel at foreldre har stor betydning for kva minner som blir huska, og i kva slags versjonar. Ho påpekar at barn sin sjølvbiografi blir kulturelt konstruert av vaksne i vår del av verda.

Det er klart at det kan diskuterast kor ”sant” eit barndomsminne er ettersom ein veit at der er fleire faktorar som er medverkande til om eit minne blir huska over tid. Fokuset for denne oppgåva er å få tak i informantane sine subjektive og personlege barndomsminne, og i det informantane fortel om minna sine, gjer dei eit utval frå ei rekkje med opplevingar dei har hatt i barndommen. Gjennom forteljinga gjev dei eit fortolkande utsnitt frå deira oppleving, og det er dette som blir empirien for oppgåva.

2.8 Oppsummering

I dette kapitlet har ein avklart kva ein legg i begrepa identitet og selvet. Identitet skapast gjennom forteljingar ein fortel, medan selvet er det indre bilete den enkelte har av seg sjølv. Vidare har vi sett på kva perspektiv ein vel å sjå barndomsminna gjennom, og ein har sett på korleis personlege minner oppstår. Mitt teoretisk perspektiv for arbeidet med denne oppgåva er tufta på fenomenologi og hermeneutikk. Medan livshistorier er viktige for å forstå innhaldet i forteljingane, er narrativ eit viktig reiskap i forhold til å organisere hendingar, og skape samanheng mellom episodisk personleg hukommelse og språk. Den narrative hukommelsen er bevisst, verbal, historieforteljande og sosial, og baserer seg på indre representasjonar, som man fortel til seg sjølv eller til kvarandre. Desse representasjonane ser ut til å kunne påverkar utviklinga av selvet og identiteten. Til slutt i kapitlet spør ein på om ein bør stole på barndomsminna. Det viser seg at der er fleire faktorar som medverkar til å endre hukommelsen vår, dette gjer at barndomsminne ikkje treng å være den verkelege sanninga om verda. Det som imidlertid er viktig i denne oppgåva er kva meining barndomsminna gjev, og det er den meininga dei gjev, som er den verkelegheita vi er interessert i å belyse i arbeidet med den empiriske delen av oppgåva. I neste kapitlet vil eg gjere greie for kva metodeval eg meiner er relevant for å søkje finne svar på problemstillinga for oppgåva.

3.0 FORSKINGSMETODE

I min søken kring barndomsminne, er eg interessert i forteljingane menneska eg møter vil dele med meg. Eg ynskjer å bli kjent med barndomsminna utifrå forteljaren sitt perspektiv, der det er forteljaren som gjer utsnittet av kva han vil fortelje, og der det er forteljaren som vel korleis historia skal framstå. Som vitskapsteoretisk grunnlag for dette arbeidet føler eg det naturleg å vende seg mot den fenomenologiske og hermeneutiske vitskapstradisjonen. Denne tradisjonen er oppteken av å sjå verda frå ein subjektiv ståstad. Fenomenologien si oppgåve er å avdekke innhaldet i det enkelte individ (Alvesson & Sköldberg, 2008). Det er informantane sine subjektive opplevingar kring eigne personlege barndomsminne som er temaet for denne oppgåva, og det er desse subjektive opplevingane som blir det empiriske materiale denne oppgåva skal belyse og analysere. Hermeneutikken si oppgåve er å finne meaning. Ricoeur som er ein hermeneutikkar, er oppteken av at språket vårt er ein levande metafor som fortel oss om noko som *er*, samstundes som det fortel kva noko *ikkje er* (Fossland og Thorsen, 2010). Ved å nytte hermeneutikken i arbeidet med barndomsminne vil ein avdekke meiningar det forteljast om, og desse meiningane vil fortelje oss noko om livet både til den enkelte, og til samfunnet rundt.

Kapitlet startar med å klargjere den metodiske tilnærminga, før ein går over til å gjere greie for oppgåva sitt vitskaplege forskingsdesign, kor ein startar med å sjå korleis fenomenologien og hermeneutikken bør forståast i lys av barndomsminna. Ein ser også på kva plass narrativ og livshistorier har å bety for vår forståing av forteljingane vi får del i. I neste del av kapitlet blir utarbeiding og gjennomføring av intervju presenterte, før ein seier noko om kvaliteten på arbeidet som er gjort. Vidare vil etiske refleksjonar bli drøfta før ein til slutt presenterar noko av kritikken ved bruk av narrativ og livshistorier i forskningssamanheng.

3.1 Metodisk tilnærming

Forskinga i denne oppgåva tilhøyrrer samfunnsvitskapen. Nokre vil meine at samfunnsvitskap ikkje er ein eksakt vitskap ettersom denne form for forskning fordrar at ein går inn å opererer slik menneska gjer det i kvardagslivet. Som forskar vil ein gjennom heile prosessen innanfor samfunnsvitskapen drive fortolkingar med det empiriske materiale der ein stadig er i ein dynamisk prosess som vil endre seg under veks. På bakgrunn av dette, er der nokre som meiner at denne form for kunnskap ikkje er objektiv nok til å kunne snakke om ei vitskapleg sanning. Mi interesse for å skrive denne oppgåva er å bli kjend med forteljingar om gode

barndomsminne, for å nå dette målet er det naudsynt at eg oppsøker nokon som kan fortelje om nettopp dette emne. Kvale og Brinkmann (2009) seier at om vi vil vite noko om korleis folk oppfattar verda og liva sine, må vi spørje dei!

I relasjonen mellom meg og den eg vel å snakke med, vil der heile tida vere ein dynamisk prosess, kor fleire faktorar spelar inn og påverkar samtalen oss imellom. Denne prosessen vil ha betyding for kva vedkommande får lyst å fortelje meg, og det igjen vil ha innverknad på forskingsresultata ein får fram. Som eit bevisst val, vel eg å gjere som hermeneutikkaren Ricoeur (Ådlandsvik, 2005), eg tillet meg å være meir oppteken av kva som kjem ut av intervjuet enn å være oppteken av kva det er med intervjuet som kan føre oss bak lyset.

Det er behov for å presisere at sjølv om ein i intervjuet har vert fokusert på gode barndomsminne, ser ein likevel av innhaldet i forteljingane, at det forteljast om mykje meir enn berre om gode minner. For å systematisere denne empirien på best mogleg måte, har eg valt å gjere ei todeling, der eg deler empirien inn i to kapittel. I det første kapitlet vel eg å ha fokuset på dei *gode barndomsminna*. Kapitlet presenterar forteljingar som informantane sjølve har valt ut, og som dei meiner er forteljingar om *gode barndomsminne*. I det neste kapitlet har ein ikkje lengre fokuset på dei gode barndomsminna, men vel å sjå på *barndomsminna* i sin heilskap. I dette kapitlet vil ein sjå på kva informantane fortel i forteljingane sine om deira forhold til fellesskapet, familie, vener, arbeid, fritid og nærmiljø.

3.2 Det vitenskaplege design

Som vitenskapleg design for oppgåva vil ein primært ha eit fenomenologisk utgangspunkt, kor ein prøver å forstå menneske og verda utifrå deira eigen ståstad (Merleau-Ponty, 2009). Ein er interessert i respondentanes sin livsverden, kor ein både vel å sjå på forteljingane om dei gode barndomsminna, samtidig som ein ser på kva erfaring minna har gitt den enkelte i oppveksten. Ein vil difor beskrive informantane si forståing av barndomsminna utan at ein prøver å fortolke eller å analysere det som blir sagt. Sjølv om fenomenologien er den styrandes rettesnora for prosjektet, vil ein òg nytte den hermeneutiske tilnærminga i det ein går inn å tolkar empirien i forhold til kva tema det faktisk blir snakka om. Den *hermeneutiske* tradisjon ser på menneska som sosialt i sin natur, kor dei utviklar sitt eige *selv* i ein meningsfylt interaksjon med andre (Alvesson & Skoldberg, 2008). Tema som er interessante

for empirien i dette prosjektet er informantanes forhold til familie og vener, arbeid og fritid, samt deira forhold til nærmiljø og lokalsamfunn.

3.2.1 Fenomenologi

Det er informantane sine egne opplevingar, i det dei sjølve definerer som barndomsminne, som er temaet for dette prosjektet. Edmund Husserl (Aadland, 2009), ein viktig bidragsytar til fenomenologien, var oppteken av å sjå på korleis fenomenet utspelar seg i verda . Fenomenet er innhaldet i det enkelte individ, der den subjektive opplevinga hos individet blir utgangspunktet for å forstå individets sjølvutvikling (Alvesson & Sköldberg, 2008).

Barndomsminna vi blir kjende med i oppgåva er personlege, subjektive opplevingar som formidlast til oss gjennom forteljingar - narrativ. Gjennom forteljingane får vi eit innblikk i korleis den enkelte informant oppfattar verda. Verda blir oppfatta gjennom ei taus førforståing, og denne forståinga påverkar vala den enkelte tek. Korleis den enkelte erkjenner og utfyller denne verkelegheita, kallar Husserl for livsverden (Alvesson & Sköldberg, 2008). Livsverden er den klare kvardagsverkelegheit, kor vi hentar store delar av språket vårt, begrepa våre og identiteten vår. I Husserl si forståing, er livsverden den primære referanseramma for all menneskelig tenking og handling (Alvesson og Sköldberg, 2008). Det fenomenologiske utgangspunktet er å få ta del i livsverda til respondentane, der vi blir kjende med deira subjektive forteljingar slik dei står fram i respondentane si eiga personlege verd.

3.2.2 Hermeneutikk

Wilhelm Dilthey, var den som la grunnlaget for den moderne hermeneutikken (Aadland, 2009). Hermeneutikken læra om korleis ein skal fortolke meningsfylt materiale. Det vil seie at den er ein fortolkingsvitskap (Aadland, 2009). Eller sagt på ein annan måte; hermeneutikken si oppgåve er å avdekke meining, desse meiningane fortel oss noko om livet som levast. Forteljingane om barndomsminna, som åleine vil stå som ei bærande forteljing om informantane sin livsverden, gjev oss i tillegg mykje informasjon som vi kan dra nytte av innanfor den hermeneutiske tradisjon. I forteljingane, som får ein narrativ karakter når dei blir vidareformidla til oss gjennom språket, blir vi kjende med kva som *faktisk blir fortalt* i forteljingane om barndomsminna. Kva informantane er opptekne av, kva dei fortel om frå det kvardagslege dagleglivet i forteljingane, er relevante tema som vil bli drøfta meir inngåande seinare i oppgåva.

3.2.3 Narrativ i hermeneutisk forståing

Horsdal (2001) seier at ein vesentleg grad av den kunnskapen vi tileignar oss om verda, om oss sjølve og om kvarandre, er narrativ kunnskap som er basert på eit mylder av forteljingar vi er infiltrerte i. Narrativ om barndomsminna, er personlege forteljingar som har ei begynning og ein slutt, som er ordna kronologisk for å gi mening til den enkelte respondent.

Narrativ (Alvesson og Sköldberg, 2008) er forståinga av menneskets tid i verden. Interesse for narrativ, eller den forteljande historia om det enkelte individ, har oppstått som ein humanistisk inspirert reaksjon mot den deterministiske naturvitskapen. Ricoeur (Alvesson & Sköldberg, 2008) seier at når ein prøver å forstå eit individ går det fint å tolke narrativ til individet i staden for å halde seg til fakta. Gjennom å ta i bruk ei narrativ tilnærming, får ein tak i ei stor mengde med informasjon som kan tolkast både djupare og breiare enn kva eg vel å gjere med mitt empiriske materiale. I forteljingane om minner, får vi både informasjon om sjølve hendinga barndomsminna er skapte i, samtidig som vi får ei mengde med opplysningar om kva faktorar som har hatt påverknadskraft for det enkelte individ. Vi får kjennskap til nære familieforhold, korleis samansettinga i familien er, vi får kjennskap til korleis den daglege kvardagen ser ut, kva verdiar og normer som er rådande, og vi får informasjon nærmiljø og samfunn, og kva dess overordna strukturane har hatt å bety for den enkeltes muligheiter til å skape seg sjølv.

Ricoeur (Alvesson & Sköldberg, 2008) snakkar om at når ein vil forsøke forstå den narrative historia til eit individ, kan ein ikkje slå saman alle opplevingane eller episodane til saman, og så tenke at ein har heile historia. Ein må velje å sjå på dei ulike hendingane, for så prøve forstå korleis desse spreidde hendingane har konstruert eit meningsfylt bilete av den narrative historia det forteljast om. Enkelteepisodar som dei gode barndomsminna er, er minner respondentane sjølve delar med oss fordi desse opplevingane har gitt den enkelte ei mening. Heidegger (Alvesson & Sköldberg, 2008) talar for at narrativ har betyding for val ein tek seinare i livet, det er interessant å sjå kva syn informantane sjølve har kring barndomsminna si betyding for liva dei har levd. Ein vel å kategorisere forteljingane om barndomsminna inn i ulike temaer. På denne måten vil ein kanskje finne noko som er felles i dei forteljande historiene, og som kanskje vil vise seg å være betydingsfulle faktorar i forståinga av kva det er som gjev eit godt barndomsminne.

Ved å nytte den hermeneutiske metode, gjev ein oppgåva ei todelt tilnærming. Ei narrativ historie er stadig i endring ettersom den blir omskrevet litt kvar gong vi tek den fram, enten det er for oss sjølve, eller ved at vi fortel andre om den. Barndomsminna vi får del i, er gjerne minner som informantane har fortalt i liva sine opptil fleire gonger, narrativ har dermed vert med på å skape ei forståing om kven vedkommande er. Ettersom narrativ endrar seg, vil også forståinga av kven den enkelte er, også endre seg. Gjennom vekslinga mellom førforståing og erfaringar om korleis verda henger saman, samlar vi opp eit repertoar av personlege erfaringar. Vi er aldri den same i dag som den vi var i går. Vår personlege hermeneutiske sirkel skurrer seg gjennom livet i ei veksling mellom førforståing og erfaring (Alvesson & Skoldberg, 2008). Kva slags opplevingar og forståing den enkelte har, og korleis verda ser ut gjennom deira auge, har betyding for tolkingane informantane gjer, og vil dermed ha betyding for empirien i materiale. Men det er ikkje berre informantane si tolking som påverkar empirien. Korleis eg med mine auger, mi førforståing og mitt perspektiv tolkar informantane sine fortolkingar, vil også ha innverknad på korleis materiale blir lagt fram. Denne doble hermeneutikken, prosessen som vekslar mellom å sjå heilheita og å studere enkelte deler frå begge sitt perspektiv vil bli nytta i arbeidet med denne oppgåva gjennom å gi informantane eige rom til å fortelje historia si, samtidig som eg som forskar tar meg fridom til å analysere det som faktisk blir sagt inn i kategoriar dei sjølve ikkje gjer.

3.2.4 *Bruk av livshistorier som metode*

Livshistorier som metode blir ofte brukt for å forstå korleis menneska lever liva sine og korleis dei lærer gjennom livsløpet Goodson (2005). Historiene er tolkingar av livet, eller segment av livet, der meining er sentralt. Eit liv blir levd, og det kan bli fortalt. Gjennom barndomsminna får ein både fram samanhengen i informantanes liv, samtidig som ein får fram samanhengen mellom informantens liv og andre sine liv. Når vi fortel om oss sjølve til andre, fortel vi og til oss sjølv. Gjennom forteljingane konstruerar vi identiteten vår, på same måten som vi konstruerer andre ved å fortelje om dei (Ådlandsvik, 2005). Livshistorier sin plass i oppgåva er å gje oss informasjon om korleis livet til den enkelte vart levd i den tida forteljingane refererast frå. Som til dømes om korleis fellesskapet til familie og vener var, kva ein sjølv og andre sysla med i kvardagen, kva verdier og haldningar til borna var osv. Denne informasjonen er nyttig for å kunne vurdere kva som er likt og kva som er ulikt generasjonane imellom.

3.3 Intervjua

I denne delen av kapitlet vil eg systematisk ta føre meg korleis eg praktisk har tenkt både i forarbeidet og i sjølve gjennomføringa av datainnsamlinga. Intervjua er utarbeida med det føremål å forstå, og fortolke meininga barndomsminna har for informantane. Eg valte narrativ intervjuing og hadde som føremål å utføre eitt intervju med kvar informant.

3.3.1 Forskingsdesign

Kvalitativt intervju blei valt som forskingsdesign. Livshistorier er beretningar – narrativ – i ein spesiell versjon, og sidan livshistorier kan være svært omfattande, er det viktig at ein er bevisst på val av kva intervjuform ein vel (Fossland og Thorsen, 2010). Dialogisk prega intervju, som er den intervjuforma som er mest brukt innan livshistoriestudier vart bestemt som best tenleg for arbeidet med oppgåva. Denne typen intervju liknar på ein vanleg samtale, men er det ikkje. Som forskar har ein eit formål, og ein har eit forskningsspørsmål som ein ynskjer å belyse, ergo så styrer forskaren temaet for samtalen. Kort fortalt kan ein sei at det dialogiske intervjuet er ein samtale i eit forskingsprosjekt som begge partar i samtalen er innforstått med. Fossland og Thorsen (2010) seier at det finst knapt nokon som klarar å gjennomføre denne typen intervju heilt strukturert. Men for å holde strukturen så best som mogleg, er det viktig å ha ein overordna struktur som er styrande for korleis ein tenker seg praktisk å gjennomføre intervjuet. Eg valte å utarbeide ein intervjuguide som var inspirert av Jovchelovitch og Bauers (2000) og Bauer (2007), denne var til god hjelp for meg gjennom intervjuprosessen.

3.3.2 Intervjuguiden

Jovchelovitch og Bauers (2000) sin ”narrative interviewing”, er ein metode som skal lokke fram intervjupersonanes historier ved å arbeide seg gjennom fire fasar i intervjuprosessen. Intervjuguiden vart eit nyttig og oversiktleg verkemiddel for meg som ikkje har tidlegare erfaringar som forskar på dette området. Arbeidet med intervjuguiden gav meg tryggleik og følelsen av å være på rett spor med tanke på korleis eg såg føre meg intervjua.

Metoden startar med ei innleiingsfase (Initiation) som er ei fase der forskaren og informanten kan bli kjende med kvarandre og opparbeide eit fundament av tillit før intervjuprosessen startar. Sidan informantane allereie var kjenningar, var den fundamentale tilliten tilstades frå

starten av. Men eg brukte likevel ein del tid på å informere om prosjektet slik at intervjuprosessen skulle være trygg og forutsigbar.

I fase to, forteljingsfasen (main narration) vart informanten oppfordra til å **fortelje om gode barndomsminne** utan at eg som forskar skulle gripe inn. I denne fasen valte eg å nytte Bauer (2007) sin ”retrospective techniques fore autobiographical memory interview”, der informanten fekk i oppdrag å beskrive episodar i barndommen som blei huska som gode barndomsminne. Informantane vart gitt moglegheit til sjølve å definere kva som var gode barndomsminne, og dei tematiserte sjølve det dei ville snakke om. Såleis blei det gitt ein open agenda til formidling av deira subjektive opplevingar.

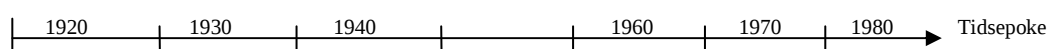
Fase tre, spørsmålsfasen (question phase), blei brukt til å stille nokre spørsmål som var utforma i intervjuguiden, samt å få utfyllandes informasjon basert på informantens forteljing. Det låg mange timar arbeid bak den utforma intervjuguiden. Guiden vart eit svært viktig hjelpemiddel, og ettersom mange tankar vart gjennomtenkt allereie i utarbeidinga av den, ser eg på arbeidet med intervjuguiden som avgjerande for at intervjuet gjekk så fint som dei gjorde. I det første intervjuet arbeidde eg slavisk etter guiden. Etter kvart vart guiden mindre brukt, men eg valte heile vegen å arbeide etter dei tre fasane.

3.3.3 Utvalet

Utvalet handlar om å ta standpunkt til kva kriterium som skal være gjeldande hos informantane ein ynskjer kontakt med. Eit sentralt spørsmål er å bestemme seg for kor mange ein treng for å skaffe prosjektet nok empirisk materiale. Etter nøye vurderingar, og i redsel over å få for mykje materiale, hamna utvalet på *seks* informantar når søknaden om godkjenning skulle sendast Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste. Eg tok kontakt med informantane enten ved at eg ringde til dei, eller ved at eg oppsøkte dei personleg. Med unnatak av ein, svarte alle som vart kontakta, ja, til å delta i undersøkinga.

Ved første kontakt fekk informantane eit informasjonsskriv om prosjektet, med eit vedlegg om samtykkeerklæring som skulle underskrivast om det var interesse for å delta. I dette første ”møtet” vart det avtalt at eg ville ta kontakt igjen etter ei veke for å høyre om der var interesse, og då eventuelt fastsette tid og stad for intervjuet. Det første intervjuet vart gjennomført på våraparten 2011, medan det siste blei gjennomført utpå hausten same år.

Ettersom eg ønskte å samle inn gode barndomsminne både frå unge og eldre, var stor variasjon i alder eit bevisst val for prosjektet. Eg valte å sette opp ei tidsakse som representerte barndomen frå 1920 talet og fram til 1980 talet. Ved å finne informantar som var fødte i innanfor kvart sitt tiår, får ein dermed ei god aldersspreiing. Som tabellen nedanfor syner, er der ingen informantar som representerar 50-talet. Ved å velje bort denne tidsepoken får eg eit tydeleg skilje mellom dei eldre, som var barn før og under krigen, og den yngre generasjon som hadde sin oppvekst etter krigen. Denne delinga gjer det enklare for meg når eg vel å nytte generasjonsperspektivet til å analysen av materiale.

Tabell 1; Den faktiske fordelinga av kva tiår informantane er fødte i

Bakgrunnen for denne delinga er tanken om at informantane skal være ei stemme frå ein levd barndom frå kvart sitt tiår. Det er viktig å presisere at informantane ikkje representerer andre enn seg sjølve, og ein kan difor ikkje gi eit generelt bilete av korleis barndomen var på det gitte tidspunkt den enkelte vaks opp. Likevel vil ein finne noko som er tidstypisk for nokon av dei som er kring same alder. Ved å nytte generasjonsperspektivet der ein gjer ei deling mellom generasjonane, vil ein gjennom analysen får eit innblikk i kva som kjenneteiknar generasjonane kvar for seg, saman og på tvers av kvarandre. Øie og Fauske (2010) viser korleis barndomen har endra seg opp igjennom historia. Om ein ser på vilkåra for den eldre generasjonen, så var det vanleg at borna hjelpte til heime med å passe småsøsken, jobbe på garden, stelle i huset osv. Når barna vart konfirmerte var det påtide at dei tok ansvar for eigne liv ved å gå ut i arbeid. Vilråa hos den yngre generasjonen syner at samfunnet bærer preg av heilt andre strukturar. Kvardagslivet er delt opp i arbeid/skule og fritid. Dei vaksne og dei unge lever i hovudsak liva sine på ulike arenaer. Medan dei vaksne er på arbeid, er borna på skulen. Fritida er bunden opp med ulike aktivitetar som dei vaksne og barna utøvar på kvar sine arenaer (Øie og Fauske 2010). Born som vaks opp kring 60-talet fekk moglegheit til å være meir mobil, både på bakgrunn av at infrastrukturen blei bygd ut, men også på bakgrunn av at samfunnets halding til barnet som individ endra seg.

Det var relevant for oppgåva at respondentane var informasjonsrike. Miles og Huberman (1984) gjev råd om at ein bør oppspore informantar som ein tenker har mykje informasjon å

bidra med. Det var med bakgrunn i dette rådet eg valte å ta kontakt med menneskjer eg viste om gjennom mitt nærmiljø. Nielsen og Repstad (1993) seier at det kan by på utfordringar å intervju personar ein står i eit nært forhold til, fordi ein ikkje får nok distanse til informanten. Dette kan skje fordi ein sjølv ikkje er flink nok til å utforske eller følgje opp ting som blir sagt fordi ein trur ein kjenner svaret på førehand, eller fordi den nære relasjonen kan føre til at informanten ikkje føler seg fri til å snakke opent (Ryen, 2002). Informantane som er valte til oppgåva står ikkje i eit personleg nært forhold til meg, men er kjenningar eg i kvardagslivet mitt treffer i ulike samanhengar. Relasjonane eg på forehand har til dei kan ha hatt innverknad på intervjusituasjonen, samtidig har eg heile vegen prøvd å være bevisst akkurat dette gjennom å prøve møte dei med eit opent sinn, og ikkje trekke inn tidlegare erfaringar med den enkelte.

3.3.4 Datainnsamling

Eg møtte informantane til avtalt tid og stad. Heimen min, heimen og arbeidsstaden deira, har fungert som lokale til gjennomføring av intervju. Ingen av dei seks intervju har blitt gjennomført i same lokale. Målet var å ha eitt intervju med kvar. Sidan ein av dei tok kontakt med meg og ønska å snakke meir om dei gode barndomsminna, valte eg å ha to intervju med denne eine. For resultata sin del vil ikkje dette ha nokon stor betyding. Med meg til intervju hadde eg digital bandopptakar, intervjuguide og notatbok. Eg nytta intervjuguiden for at intervjuet skulle starte med å ha dei gode barndomsminna i fokus frå først av. Når bandopptakaren var avslått, og intervjuet ferdig, starta arbeidet med å bearbeide datamateriale.

3.3.5 Bearbeiding av intervju

Lydopptaka frå kvart intervju blei transkribert påfølgande dag etter intervju var gjennomførde, dette for at analysen av intervjuet skulle bli så riktig som mogleg. Det blir anbefalt at ein skriver ut alt komplett med informantanes eigne ord når ein vil gjere bruk av livshistorier (Fossland og Thorsen, 2010). Eg synes det er viktig for prosjektet sin del at informantane sine stemmer blir gjenfortalt så nært opp til den originale forteljinga som mogleg, men ein samtale bærer preg av meir enn berre heile forståelege setningar. Nokre menneske har ein måte å snakke på som gjer at dei brukar mange usamanhengande ord eller

lydar når dei vil formidle noko. Ord eg tenker på er eksempelvis, æææ, ååå (pauselyd mellom setningar). I det første intervjuet eg transkriberte, tok eg med alt som kom som ytringar, også usamanhengande setningar og pauselydar. Når eg såg på det ferdige materiale bestemte eg meg for å utelate dette i dei neste transkripsjonane. Kvale og Brinkmann (2009) seier at ei utskrift er ei oversetting frå ei narrativ form – munnleg diskurs – til ei anna narrativ form – skriftleg diskurs, i denne prosessen kjem spørsmålet om validitet og reliabilitet til dataene fram. Den stilen som ein vel når ein transkriberer, har stor betydning for korleis tolkinga til dataene blir. Det ikkje mogleg å kome utanom at eg som forskar har innverknad på dataene som kjem fram gjennom fortolkingsprosessen som skjer i arbeidet med transkripsjonen. Eg vil med handa på hjertet meine at alle fullstendige setningar informantane har fortalt, er nøye gjort om til tekst med nokre forbehold. Det som har vert vanskelig, er å gjengi orda nøyaktig slik som dei blir sagt. I dialektane er der nokre variasjonar som blir uleselege om dei skal nøyaktig omformast til tekst. Så langt det er råd har eg prøvd å ivareta dei dialektiske forskjellane, men eg har set meg nøydd til å omforme nokre ord, til ord som fins i skriftspråket. Eg har dobbelsjekka transkriberinga fleire gonger i kvart av intervju. Det er interessant å merke seg at eg gjentekne gonger oppdaga at der var skrevet noko anna enn det som faktisk vart sagt. Det er med andre ord viktig å sjekke igjen og igjen, for å sikre seg at ein faktisk skriv det som blir sagt, og ikkje det ein tenkjer blir sagt. Eg har også gjort nokre endringar for å ivareta personvernet. Namn på personar og plassar er fiktive, og omtaler på konkrete hendingar som kan knytast til einskilde personar, er omskrivne.

3.3.6 Analysen – frå transkripsjon til empiriske materiale

Analysen er den prosessen som har utspela seg frå då barndomsminna blei delte, fram til det ferdige empiriske materiale framstår i oppgåva. Innanfor narrativ analyse smeltar analysen og rapporteringa ofte saman (Kvale og Brinkmann, 2009). Dei peikar på at det er viktig at ein veit kva som skal analyserast før ein foretar intervju. Før intervju blei gjennomført var eg klar på at eg ønskja å vie deler av empirien i oppgåva til *kun* å vise fram forteljingane om gode barndomsminne. For at eg ikkje skulle være den som tok valet som kva minne som var det beste, fekk informantane spørsmål i slutten av kvart intervju, om kva minne dei sjølve såg på som dei mest betydingfulle av dei gode barndomsminna. Slik fekk dei sjølve råderett over delar av det empiriske materiale, noko som eg synes var viktig for korleis eg ynskte å bygge opp denne masteroppgåva.

Ryen (2002) seier at det kan være ei utfordring ved kvalitativ forskning at ein berre skildrar intervjupersonane sine erfaringar utan å gje materialet analytisk djupn. Kvale og Brinkman (2009) seier at det fins ikkje nokon standardmetode for tekstanalyse i kvalitativ forskning. Eg brukte mykje tid på å fundere over korleis eg skulle kategorisere innhaldet i narrativa. Ved å gå fram og tilbake i det empiriske materiale, fekk eg stadig nye idear om korleis materiale best burde leggst fram. Med utgangspunkt i Simonsen (1993) sin modell om at livshistorier fortel om tre samtidige forhold på ein gong, valte eg å plassere empirien i tre overordna kategoriar, som gjekk på fellesskap/vener/familie, arbeid/fritid og nærmiljø. I oppgåvas andre empiriske del, er desse tre kategoriane førande for korleis forteljingane blir presenterte. Analysen blei utført etter å ha samanfatta heile empirien for så å ha trekt ut dei funna ein fann interessante å jobbe vidare med. Funna blei så analysert ved at ein viser kva informantane sjølve meiner, mot korleis modernitetsteoretikarane ser på det aktuelle forholdet som empirien viser er av interesse.

3.4 Kvaliteten på arbeidet

I denne delen av kapitlet vil eg gje ei vurdering av kvaliteten på forskingsarbeidet som er gjort, samt kor overførbart forskingsmaterialet er.

3.4.1 Realibilitet

Har med forskingsresultata sin konsistens og truverde å gjere (Ryen, 2002). Truverdet til oppgåva heng saman med kor sannferdig og påliteleg eg som forskar har klart å være mot det empiriske materiale. Gjennom heile prosessen har eg prøvd å sette mitt eige i parentes, å være bevisst på at eg skal påverke empirien så lite som mogleg. Eit av poenga med reliabiliteten er det tekniske aspektet med transkripsjonen, altså korleis eg har gått fram når eg har skrevet den ut. Ovanfor har eg vist at transkriberinga er gjennomført så nøyaktig som mogleg. Ettersom eg ønska å plassere forteljingane innanfor ulike tema, vart empirien valt utifrå korleis dei passa til dei ulike kategoriane, og eg meiner denne forma er god nok for å få vise fram kva informantane fortel i forteljingane sine. For å skape samanhengen i forteljingane tydelegare, har eg i nokre høve valt å flytte på setningar, dette er i tråd med narrativ tilnærming, og eg meiner eg har ikkje tatt meg meir til rette en det informantane sjølve ville gjort. Empirien som framleggast er informantanes eigne ord, dette meiner eg styrkar truverdet til materiale.

Oppgåva si gyldigheit heng blant anna saman med i kor stor grad informantane har gjeve meg eit sannferdig innblikk i deira opplevingar kring dei barndomsminna dei fortel meg om. Sidan oppgåva i hovudsak er oppteken av kva som er meiningsberande for den enkelte individ, vil ikkje ein være opptatt av kor sannferdig forteljingane er. Men det er viktig å være klar på at dei meiningsberande forteljingane kan ha blitt påverka av mitt kjennskap til den enkelte, ved at nokre forteljingar kan ha blitt selektert vekk. På ei anna side kan kjennskapen ha ført til at der var tilstades ein grunnleggande tillit som kan ha vært viktig for å få informanten til å fortelje mest mogleg.

3.4.2 Validitet

Blir definert som sanning, riktigheit og styrke, som igjen betyr i kor stor grad eg har klart å undersøke det som oppgåva var meint å undersøke (Kvale og Brinkmann, 2009). Samsvarar dei funna eg har gjort med problemstillinga eg hadde før forskingsprosessen vart satt i gang? I forskingsprosessen har eg vert ute etter å få tak i informantanes gode barndomsminne. Eg har vert ute etter meiningsbærande forteljingar som seier noko om korleis dei koblar liva sine til ein større samanheng som fellesskapet, arbeidet og fritid, samt nærmiljøet. I den framlagde empirien meiner eg at funna samsvarar godt med det eg i utgangspunktet var ute etter å undersøkje.

Oppgåva si gyldigheit heng saman med om informantane har gjeve eit sant bilete på deira opplevingar. Forteljingane vi blir kjende med, inneheld ei subjektiv forståing av verkelegheita, og spørsmålet er om forteljingane blir huska riktig. Som referert til tidlegare, talar Hart (2006) for at enkeltståande barndomsopplevingar ikkje har funnet stad akkurat slik som dei huskast, fordi det heile tida skjer fordreiingar av den sanne verkelegheit. Om forteljingane som huskast frå fortida er sanning eller ikkje, er ikkje viktig for resultatet for oppgåva. Det som er relevant, er kva meining forteljingane gir, og kva innhaldet i forteljingane gir uttrykk for av verdier i forhold til eige liv, og i forhold til samfunnsutviklinga. Kvar informant si oppleving har stor verdi for empirien i denne oppgåva, deiras verden blir vidareført i empirien, og på bakgrunn av dette anser eg validiteten for å være god.

3.4.3 Generaliserbarhet

Generalisering er om resultatene frå ei undersøking kan overførast til å gjelde for alle menneske. Innanfor positivismen har målet vert å finne kunnskap om menneskeleg åtferd som ein kan nytte som universell kunnskap (Kvale og Brinkmann, 2009). Innanfor samfunnsvitenskapen spør nokre ”kvifor skal ein generalisere?”, og ein viser til pragmatiske, konstruksjonistiske og diskursive tilnærmingar som oppfattar sosial kunnskap som sosialt og historisk kontekstualiserte måtar å forstå og handle i verda på (Kvale og Brinkmann, 2009).

Forteljingane vi i oppgåva har fått tatt del i er private, subjektive opplevingar som har unik betydning for den enkelte. Gjennom forteljingane blir vi kjende med sosiale konstruksjonar og korleis den enkelte sitt verdsbillete artar seg. Om ein ser på forteljingane utifrå eit generasjonsperspektiv, vil ein kunne sjå at innhaldet i forteljingane, og i språket som formidlast viser til likhetstrekk innanfor generasjonane. Den eldre generasjonen fortel om rammevilkår, og eit verdsbillete som ein ikkje finn hos den yngre generasjonen. Desse likhetstrekkene, seier Stake (2005) vi kan definere som naturalistisk generaliseringar. Han forklarar at denne form for generalisering er baserte på personlege erfaringar, kor der kvilar ein stille kunnskap om korleis ting er, kor denne kunnskapen gjev forventingar i det enkelte individ sitt liv. Noko av generalisering er at ein kan samanlikne eigne funn med funn gjorde i andre undersøkingar, eg vel å nytte undersøkinga til Almås et al. (1995) for å bekrefte nokre av funna gjorde i denne undersøkinga.

3.5 Etiske refleksjonar

Det er etikk på to plan i arbeidet med denne oppgåva. Etikk er for eksempel måten undersøkinga blir gjennomført, i møtet menneske og møter gir eg dei verdigheit ved at dei får fortelje historier som gjev meining for dei. Etikk er også systematisk refleksjon over moralsk praksis (Aadland, 2009). Det er viktig å vurdere betydinga av si eiga rolle gjennom heile prosessen, være bevisst på å ivareta informantene på best mogleg måte. Synes Emmanuel Levinas sin filosofiske tankerekke med impulsar frå både Husserls fenomenologi og Heideggers eksistensielle hermeneutikk, seier alt om korleis ein bør opptre i møtet med menneske, både informantar og andre;

Ta vare på den andre! Å være menneske er først og fremst å være medmenneske. Du kan ikkje velje om du skal gjøre godt mot en annen, du er rett og slett utlevert til kravet som går ut frå den andres ansikt. Dette er ufravikelig, og kan ikkje velges eller velges bort (Aadland 2004, s.204).

Når man blir fortalt ei livshistorie, mottar man ei gåve. Det er difor ekstra viktig at vedkommande blir møtt med all respekt. Eg har prøvd å ivareta den andre. I møtet mitt med den enkelte har eg prøvd å sette meg sjølv til sides, eg har prøvd å skape god stemning med fokuset på den andre. Ønsket for oppgåva er at det er stemma til informanten som skal være framtrедande, det er deira historie som skal i fokus. Det etiske dilemmaet innanfor temaet for oppgåva, er at ein gjennom å tenke tilbake på barndommen, opplev at det dukkar opp minner og følelsar som ein i utgangspunktet ikkje hadde rekna med. Når ein av informantane før intervjuet tenkte igjennom kva gode barndomsminne vedkommande ville fortelje meg, opplevde denne personen at det kom fram mange dårlege minner samstundes. Sjølv om det gjerne er naturleg at det både kjem fram gode og dårlege minner når ein prøver å tenke på barndomen, så var denne erkjenninga eit tankekors for meg. Eg opplevde også at intervjuet satte i gang prosessar hos spesielt ein av informantane, som to gonger kontakta meg og ville fortelje om kva andre barndomsminner vedkommande hadde oppdaga som var blitt svært viktige etter å ha tenkt over barndommen sin, dette er implisitte minner⁴ som kjem fram etter at andre minner er aktivert. Det syner at sjølv om ein prøver å halde eit positivt fokus i eit forskingsprosjekt, så kan ein likevel oppleve at den enkelte utsettes for belastningar gjennom den prosessen det er å fortelje om livet sitt.

Det har vert viktig for meg at alt sensitivt materiale for oppgåva ikkje har hamna i uvedkommande sine hender. Materiale har vert sikkert oppbevart, og vil ved eksamenslutt bli kassert på ein forsvarleg måte.

3.6 Kritisk blikk på bruk av livshistorier og narrativ i forskning

Livshistorier; Innanfor samfunnsvitenskapen er der diskusjonar kring bruken av livshistorier som metode (Fossland, 2004). Kritikken mot å bruke denne metoden går på at intervjupersonane ikkje gjev ei riktig framstilling av seg sjølv, men at dei gjev eit bilete av kven dei ynskjer å framstå som. Det er riktig at intervjupersonane kan utelate og fordreie forteljingane sine. Den som fortel, skapar sjølv meining og forståing i forteljinga si, gjennom

⁴ Dei fleste er enige om at vi delar hukommelsen vår inn i to deler; Eksplisitte minner og Implisitte minner (Heimann, 2010). *Implisitte minner* er ubevisste. Dette er hendingar individet har vert med på, som "sitter i kroppen". Minna er vanskelege å få fram i bevisstheita ved å bruke viljen, men dei kan aktiverast ved det som kallast *assosiativ hukommelse*. Det vil seie at minna aktiverast som følgje av at følelsar – stemningar, eller tankar kjem fram til bevisstheita, Evang (2007).

at vedkommande framstiller eiga erfaring, ordnar element og hendingar, og dermed sjølv skapar samanheng og heilskap i opplevingane som blir formidla. Livshistorier vil dermed alltid være konstruksjonar, og ikkje rekonstruksjonar (Fossland, 2004).

Narrativ; Der er fleire kritiske blikk på det å nytte forteljingar innanfor forskning. Ein av kritikkane mot narrativ, er at denne form for forskning er ein regresjon tilbake til eit journalistisk nivå, der ein lett kan bli overflatiske og trivielle i gjengivelsen av materiale. Å gje *ei forteljing* stor betydning meiner nokre ikkje er bra, ettersom forteljinga lett kan bli for autoritær, der informanten kan skjule viktige perspektiv og einsidig fremje andre (Ådlandsvik, 2005). Eit anna kritisk synspunkt er at ein ikkje med sikkerheit veit *kven* si historie det er som blir fortalt, ettersom vi lever liva våre etter ”manuskript” som andre har gitt oss. Ved å gjengi forteljingar, vil der alltid være ein risiko for at ein romantiserar subjektiviteten og det unike som forteljingane får fram, medan ein overser andre strukturelle faktorar.

Det er nok riktig at der vil være avgrensingar i bruk av narrativ og livshistorier om ein er ute etter å søkje sannheita. Mange forteljingar frå fortida er det man kallar False Memory Syndrom, som betyr at ein har minner som objektivt ikkje er sanne, men som personen sjølv har stor tiltru til (Sabbagh, 2009). Sidan eg i denne oppgåva er interessert i kva som har vert meiningsberande for den enkelte informant, meiner eg at kritikken som nemnast ovanfor ikkje rammar mitt prosjekt. Det er ikkje relevant for oppgåva om informantane snakkar sant eller ikkje. Det som er relevant for empirien i denne oppgåva er å få tak i kva som har gitt mening til den enkelte. Den meininga den enkelte formidlar meg, er den meining vedkommande har gjeve til sitt eige liv, og det er det som er den relevante å få tak i.

3.7 Oppsummering

I dette kapitlet har det blitt gjort greie for kva metodeval som er gjeldane for arbeidet med oppgåva. Fenomenologien og hermeneutikken står sentralt når ein ynskjer å gjere seg kjent med livshistorier med narrativ som utgangspunkt. Vidare tek kapitlet føre seg prosessen frå arbeidet med intervjuguiden, og fram til analysen av det empiriske materiale. Ein ser vidare på korleis ein vurderar kvaliteten på oppgåva, før ein seier noko om kva etiske refleksjonar og kva kritiske blikk ein møter på i forbindelse med bruk av livshistorier og narrativ i forskingsamanheng .

I prosessen vidare, er både det individuelle og det strukturelle interessant i arbeidet med denne oppgåva. I tråd med Gullestad (1996) rettes blikket mot triangelet liv, forteljing og samfunn. Fokuset mitt blir å prøve forstå dei ulike barndomsminna det forteljast om utifrå sosiale og samfunnsmessige rammer, og eg vil prøve å være i denne dialektikken. Eg vil sjå på korleis ulike historier gjev innblikk i ulike prosesser, perspektiver, trekk og mønstre, noko som kan kaste lys over utfordringane og moglegheitene som pregar barndomsminna det forteljast om. Forteljingane om dei gode barndomsminna gjev likevel ikkje noko direkte avtrykk av ulike samfunnsforhold. Men dersom mønstra og trekka går igjen i dei ulike historiane, kan man kanskje snakke om det Almås (1997) betiknar som generasjonstypiske trekk. Dei to neste kapitlene vil legge fram empirien ved at ein startar med å gje informantane plass til å få fortelje om sine gode barndomsminne, før ein så går vidare til å sjå på dei kva dei gode barndomsminna fortel om livets realiteter, som forholdet til fellesskapet/vener/familie, forholdet til arbeid og fritid, og forholdet til nærmiljøet. Desse tre faktorane vil være dei overordna tema som generasjonane vil bli drøfta oppimot for å kunne sei noko om samanlikningar og forskjellar.

4.0 SEKS FORTELJINGER OM GODE BARNDOMSMINNE

I dette kapitlet som er empiriens første del, får informantane rom til å presentere forteljingane sine om dei gode barndomsminna. Forteljingane er gjengjeve slik informantane sjølv fortel dei. Historiene er med for å vise kva eit godt barndomsminne rommar av opplevingar, samt kva betyding eit barndomsminne har hatt for den enkelte. Forteljingane vi tar del i, skil seg ut fordi dei er positive opplevingar som er utanom det kvardagslege, rutinerte dagleglivet. Før barndomsminna blir presentert, gis ei kort beskriving av forteljaren bak minna. Etter at dei seks informantane har fått synt historia si, blir det gitt ei samanfating der ein ser på kva betyding dei gode barndomsminna har hatt. Til slutt kjem ei kort oppsummering før det blir gjort greie for empiriens framstilling vidare.

4.1 Gode barndomsminne hos den eldre generasjonen

Peder, Anna og Karin tilhøyrer alle generasjonen som i oppgåva vil bli omtala som den eldre generasjonen. Samansettinga i alder for denne kategorien er frå 65 til 90 år. Det er tjue år skilnad mellom den yngste og den eldste respondenten innanfor denne kategorien.

4.1.1 Karin – ”byturane”

Karin er ei enke i slutten av åttiåra. Ho vaks opp saman med eit søsken på tjue- og tretti talet på eit lite småbruk i ei fjellbygd på Vestlandet. Dette småbruket som heile livet har vert heimen hennar, delar ho med sitt einaste born. Karin fortel at byturen var eit spesielt godt barndomsminne.

***Byturane;** Eg må fortelje første gongen eg var til Bergen, då var eg 7-8 år, og søstra mi var tre år yngre. Det var en stor opplevelse å sjå alle bilane, der var jo ikkje en bil her i dinna fjellbygda. Eg huska vi var innpå en kafé, og so for det en trikk forbi, ”Å, nei, sa søstra mi, dar for eit hus forbi”. Ho hadde aldri sett nok slikt. Så var vi opp på fløyfjellet, fekk følge fløybana, det var no ein opplevelse, veldig kjekt. Det var spesielt å komme til en by for oss som var oppi fjellbygdene her. Så var vi en tur til Oslo når vi var ganske små. I Oslo var det*

første gongen eg såg fly, og det var no svært. Og så var det no veldig en opplevelse å få sjå slottet, og gardistane som for der å patruljerte.

4.1.2 Anna - ”turen til Lofoten”

Anna er i starten på åttiåra. Ho vaks opp på tretti- og førti talet i ein familie som forutan foreldra, bestod av eitt søsken, tanter og besteforeldre. Heile sin barndomen og heile sitt vaksne liv, har jo levd i ei lita bygd på Vestlandet. Anna har i dag fleire born og barnebarn. Anna huskar mykje frå barndommen, ho er som ei stor open bok, som rommar ualminnelig med minner. Eit betydingsfylt barndomsminne i Anna sitt liv er turen til Lofoten.

Turen til Lofoten; *Det var unikt, at vi fekk lov å reise til Lofoten, det var ikkje vanlig på den tida at folk reiste så langt. Mora mi var derifrå, og han bestefar var død om vinteren, så då hadde ikkje ho mor fått reist opp der, så det var sikkert derfor ho fekk lov å reise om sommaren. Då følgde vi båt, fekk overnatte på eit hotell av alle ting, det var no stort. Så reiste vi med Hurtigruta, det hugsa eg veldig godt for ho mor og han ”Per” var så sjøsjuke, og eg var ikkje sjøsjuke, men eg måtte ligge likevel - det var no bestemt!*

Så kom vi til Kristiansund, der var nokre kjenningar av ho mor og han far, og vi besøkte dei. Då kjøpte vi druer, en sånn klase, det er i grunnen det fyrste eg tenker på når eg tenker på druer. Dei hadde to jenter, så vi var fire stykker som delte på dissa druene, og det var utrolig godt.

Og so kom vi til Trondheim, då var vi opp i byn, og kom til ei sånn bud der dei selde iskrem. Og iskrem då!, det var fyrste gongen eg hadde sett og ete is. Dei hadde ein stor bolle, den stod i en kasse om var fylt av is for at den skulle være kalde, så hadde dei krumkaker, det vart softis omtrent. Så gjekk vi ut på gata og åt på isen. Ho mor var så redd for tennene våre, vi måtte ikkje ha noko kaldt bort i tennene, og so sa ho ”Nei, ditta var så kaldt, ditta får de ikkje lov til å ete!”. Veit du, eg hugsa det enno, vi måtte gå bort, du veit der er sånn renne attmed fortauet, og så måtte vi skrape av den isen som var lengst oppå. Eg har tenkt ofte på det som hamna ned i rennesteinen bort i Trondheim.

Så hugsa eg så veldig godt når vi kom til Lofoten. På kaia, stod heile slekta vår, tanter, onkler, søskenborn, eg hadde følelse av at dei fylte heile kaia, og vi som ikkje hadde slekt her, verken søskenbarn eller onklar. Det var så stor oppleving! Tre veker var vi der oppe, det var

utrulig. Vi kom til ein heilt anna plass enn kva vi var vante med, dei rodde når dei skulle til butikken, so rodde dei frå der som bestemora mi budde og ned til onklane og tantene mine, det var voldsomt, det er sånt som sitter igjen!

4.1.3 Peder – ”sluffeturen, tok vekk redsla”

Peder er i slutten av sekstiåra, han er gift og har fleire born, barnebarn og oldebarn. Peder veks opp saman med fem søsken på førti og femtitalet i ei lita bygd på nordvestlandet. I samtale fortel han om fleire gode barndomsminne, men kjem fleire gonger attende til at sluffeturen og samtalen med den eldre mannen var opplevingar som fekk stor betyding.

Sluffeturen; *Vi var seks sysken. Mellom jul og nyttår brukte vi alltid å være i julegjestebod til naboen. Det var ikkje meir enn trehundre meter inn der, men farbroren min, han ville absolutt hente oss. Så kjem han med hest, sluffe og dombbjølle. Å, du veit, vi var mange små unger, eg va vel kanskje åtte år. Når han sette hesten i trav, kom klabbane ifrå hesten, eg husker eg kraup ned og låg innunder filleryene. Men så måtte vi glytte opp for å sjå kor langt vi var komne, og då såg vi at det var ikkje rette vegen, han hadde tatt ein omveg for at vi skulle få litt lang sluffetur, det var for å glede oss ungane. Det var så spennande å fare innover vegen der.....So skulle vi gå rundt juletreet, og då hadde han farbror, han var sånn humoristisk type, ville at det skulle være litt løje (morsomt). Han, og ein par andre vaksne, kledde seg ut som julebukker. Eg huska han hadde hengt på seg so mykje skram; lampeskjermar, kalosjer og forskjellig som hang å dingla ifrå kroppen. Å, det var så løje, ditta var eitt av dei gode barndomsminna.*

Tok vekk redsla; *Eg har eit veldig kort barndomsminne, men det hadde veldig stor betyding for meg. Eg var født i begynnelsen på førtitalet, og vi var veldig redde krig. Hørde vi ein flydur, så var vi engstelige. Så vart krigen slutt, men eg var så redde for at det skulle bli krig igjen. Eg hørde på kva som hadde skjedd under krigen, og det var så mykje grusomt, dei vaksne var ikkje forsiktige med å fortelje om kva som hadde skjedd. Vi fekk med oss forskjellige grusomme ting, om forskjellige slags tortur, som å rive ut neglene på folk, og forhør. Så eg var livande redde for at det skulle bli krig. Så var det en gong, broren til bestefaren min skar ut trefigurar, og han skar ut ei geit til meg, då spurde han kva det var eg var mest redd for her i verda? Da sa eg krig! At det skal bli krig her i vårt land! Då sa han at eg kan være heilt trygge på at det blir ikkje krig, så det kunne eg slappe heilt av med. Eg huska kor glad eg var, det betydde noko enormt altså! For det var det som opptok mykje av dagen, eg engsta meg veldig for krig. Det har i grunn mykje å bety å spørje ungane kva dei er*

mest redde for , for å få perspektiv på det, for ditta var som eit fjell det, som var uovervinnelig.

4.2 Gode barndomsminne i den yngre generasjonen

Den yngre generasjonen tilhører alderskategorien 20 til 48 år, og blir i oppgåva representert av Roger, Heidi og Stine.

4.2.1 Stine – ”lærde mykje av far, Bestemor mi – den store helten”

Stine er i slutten på førtiåra, det vil seie at barndomen hennar var på seksti- og sytti talet. Stine har levd barneåra sine på sør vestlandet, kor ho dei første seks åra av livet voks op i to ulike vestlandsbyar. Som seksåring flytte familien til ein tettstad i nærleiken av den eine byen, og denne staden har vert heimstaden fram til ho er tjue år. Stine vaks opp med tre eldre brødre. I dag er Stine gift og har fleire born.

Lærde mykje av far; Minnene går enormt møye på at vi gjorde ting, lagde ting. Han lærte oss enormt møye, han tok oss med på mange ting. Det var veldig møye som knytta seg til båt, me pussa båt, og me fekk denne båten ut, vi var alltid på sjøen, kvar einaste helg og fleire dagar i veka var me ute å fiska. Vi hadde ei sånn lita snekka, ei sørlandssnekka med kalesje på. Eg veit ikkje kor lang den var, (viser omtrent så lang som sofaen ho sitter i) me reiste i denne litje båten, og me var seks stykker som overnatta i den, det var jo ingen som hadde bil. Han skulle alltid vise kordan ting virka og sånn. Eg har tre brødre, det var akkurat likt om det var meg eller brødrene mine, det var aldri forskjell, eg stod der ved sidan av brødrene mine. Han viste ned i motoren, han viste for eksempel kor han smørde gris på alle ledd og sånt ned i motoren. Eg kan jo bøte garn, spleise tau, alt mulig altså, sånne rare ting som ikkje ofte jenter er med på. Faren min hadde verkstad, så me fekk være med å lage alt mulig til jul, han lagde alt då, det var jo-joar og det var sånne hamra askebeger, så eg har utruleg mange sånne opplevsar å stå nedi dinna verkstedet, det gjorde vi alltid.

Bestemor mi - den store helten; Bestemor mi, hu var, nesten som eg kunne sagt den store helten i livet mitt. Hu var så fantastisk, hu lagde så god mat, veit egenlig ikkje ka ant det var,

var usigelig beundring for henna, kor flink hu var, kor kjekk hu var. Men så var hu jo ei smart dama. Bestemor mi tok ungdomsskulen når hu var over 60 år, hu holdt på med ungdomskulen når eg gjekk på ungdomsskule, hu hadde jo bare folkeskule. Husker hu skreiv stil og fikk fem på stilen, eg var så imponert vett du, gamla dama. Så tok ho sertifikat når hu var 69 år, du får ikkje lov å ta sertifikat etter du er 70, så hu klarte det akkurat. Når ho var 80 år, sette ho saman ny veggseksjon, skrudde i hop, lot seg aldri stoppa av at hu var gammal. Eg sa det til henne, at sånn håper eg og blir når eg blir like gammal som deg. Ho var ikkje gammal før ho var 90 år trur eg.

Me krangla, eg og syskenbarnet mitt om kven som ligna mest på bestemor. Det var en som hadde sagt til meg; ”å jammen er du like på hu Karen”, du veit, eg snevde, eg var så krye over at han hadde sagt det. Eg huska, når me var 10-11år, vi skulle aldri gifta oss, for då måtte me skifta namn, vi måtte jo det på 70-tallet, då måtte dama skifta namn. Vi syns det var så fint å heite Mortensrud, det hette me begge to. Vi heiter Mortensrud begge to enno, det bunner faktisk i den historien der.

4.2.2 Heidi – ”På hemsan i sauefjøs, Gudmor som berre var mi”

Heidi er i midten av trettiåra. Ho er yngst av fem søsken, og har vokse opp på ein gard i ei lita bygd i Troms på sytti- og åtti talet. Heidi seier at ho huskar lite frå barndommen fram til ho byrjar i fjerde klasse. Likevel har ho mange historier om gode barndomsminne frå tida før fjerdeklasse som ho vel å fortelje meg. Det som er spesielt med Heidi sine minner er at ho usikker på om minna faktisk er hennar eigne, eller om det er historier ho har blitt fortalt av andre.

På hemsan i sauefjøs; På våren brukte vi å få lov å ligge på hemsan i lag med han pappa når det var lamming. Vi sykla på butikken å kjøpte oss godteri først, vi måtte jo ha lammegodt når vi skulle ligge der oppe. Pappa hadde bygd en hems som var over sauegardan, vi kunne ligge der å se ned på sauane om der var non som var sjuk, som skulle lamme. Så låg vi der oppe og åt godteri i lag med han pappa. Så kom musen som pilte bortunder takbjelkan, det huska æ, det var veldig, veldig spesielt å ligg der oppe, være med han på hemsan. Det er nåke æ har forteldt ganske ofte til ungane min, for vi bruka å gå opp til naboen med lammegodt kvart år.

Gudmor, som berre var mi; Det som er litt morsomt, det som på en måte har gjort til at æ har sånn spesielt forhold til det med være gudmor, eller skulle velje faddere til mine onga. Det var jo det at når æ var ni år, så tok ho mamma og han pappa ho Lene til seg, ei sånn fostersøster. To dagar tok det, så kalte ho mi mamma og pappa, for hennes mamma og hennes pappa, mine tanter, var hennes tanter, mine søskenbarn, var hennes søskenbarn, mine lekar, var hennes lekar, og alt det æ hadde, det sku ho ha. Då var faktisk ho mamma såpass fornuftig at ho sette en stopp med gudforeldran mine, dem fekk ikkje ho ta.

Gudmødrene mine, det handlar veldig mykje om for mæ, trur eg, at dem var berre mine! Kom der ei tante på besøk, så var ho like mykje tante til alle saman. Mi gudmor, ho var nabokjerringa vår, æ fekk gå til dem ganske ofte, det var ingen som kunne krangle seg med, for dem var berre mine, det var ikkje noko spørsmål. Æ kan ikkje huske at vi gjorde noka ilag. Veit ikkje om vi hadde noken spesiell opplevelse ilag, men den nærheten, det eierforholdet som æ kanskje hadde veldig behov for akkurat då, at æ slapp å dele dem med ho Lene, dem var berre mine. Det er det som bunnar ut i mitt forhold til faddarar i dag. Eg synes det er viktig at ungan skal ha voksenpersonar utenfor familien som er berre demmes, for det var jo det eg opplevde at æ fekk ha.

4.2.3 Roger – ”fisketur med bestefar, nintendospel”

På åtti- og nittitalet vaks Roger opp. Han er i midten av tjue åra, og er oppvoksen i ei lita bygd langs kysten på Vestlandet. Etter fleire år heimanfrå, har han no etter enda militærteneste og utdanning kome tilbake til heimområdet sitt for å arbeide. Han er singel, og er såleis den einaste av respondentane som ikkje har stifta familie. Følgjande gode barndomsminne har Roger å fortelje;

Fisketur på fjellet med bestefar; Når eg tenker på barndomsminner som er gode, tenker eg mest på familie, besteforeldre, farmor og farfar og sånt. Vi var veldig ofte på besøk med dei når vi var små. Eit godt minne frå bestefar; han tok med meg og broren min på skikkelig lang fisketur, vi var ute i to døgn, det var voldsomt, for vi var så små. Eg trur vi gikk i fire timar oppigjennom fjellet, det var så langt, vi hadde aldri gått så langt før. Og kom opp, der hadde han satt opp eit telt som han hadde ståande heile sommaren på støylen. Eit telt som hadde kjøkken og greier, det var heilt rart, litt uvirkelig. Så var det å fiske, få oss ørret, å steike og ete. Det var veldig spesielt, rart no du er så ung, å skal lære å nyte stillhet og sånt. Han var

veldig opptatt av det, at vi ikkje skulle springe rundt å være ropete, men nyte stillheten, høyre etter, sjå om vi såg sauder. Det var ei mystisk side som eg vart kjendt med der. Men det var veldig godt, veldig trygt, og det var liksom berre vi gutta, bestefar og oss to. Vi fekk veldig godt forholdt til bestefar, han var ein voksen og artig kar, eg kunne snakke om ting til han som eg ikkje kunne snakke med foreldra mine om, han sa det ikkje vidare, det var spesielt.

Nytt nintendospel; Eg har mykje minner frå nintendospel, dei kom akkurat i den perioden eg voks opp, når eg var 8 -9 år gammel. Det var jo heilt galskap, kva er no dette for noko som ein kan trykke på tvèn?, det var uvisst kva dette var, vi hadde ikkje prøvd det før. Du skulle sette deg ned, foran ein gjeng, og så skulle vi sitte der og prøve. Det var masing og skriking og roping på kva vi måtte gjere. Ein skulle spele, og tre andre skulle sjå på, det var heilt kaotisk, det var lett å bli hekta. Då delte du noko med dei andre som var spennande og nytt. Det var meg og tre kompiser. Når ein fekk nytt spel, då vart ein kjempeglad. Det var faktisk ei ekte glede med det, men den måtte jo delast. Foreldra våre måtte hive oss vekk frå tven heile tida ei stund, skikkelig hat for foreldre, men det var en opplevelse.

Mange av dei tinga vi gjorde på fritida var å prøve tene pengar så vi kunne å kjøpe nye spel. Springe rundt etter festar å plukke flasker, å pante. Det kosta 800 kroner for eit spel, så det vart masse flasker. Vi brukte alt vi kunne på det ei stund, sikkert fram til vi var ferdig på ungdomskulen, det var veldig interessant.

4.3 Dei gode barndomsminna si betyding

Gjennom å mimre seg tilbake i tid, vil ein "mentalt" halde på noko av det som har vert, og ein kan oppleve affekter, som gjev kvardagen eit positivt lys. Som vi såg innleiingsvis er minner viktige for å gje oss ei oppleving av narrativ kontinuitet. Fosslund og Thorsen (2010) skriv at erindring og tilbakeblikk kan tenkast å være ei givande erfaring, og syner til studie som rapporterar om positive effektar som livskvalitet, trivsel, psykologisk velvære og sjølvaking. Eit viktig bidrag i arbeidet med denne oppgåva er å vise kva betyding dei gode barndomsminna har hatt for informantane sine liv. Narrativ vi har blitt kjende med i dette kapitlet uttrykker fleire ting. Om sluffeturen høyrer vi om korleis vaksne legg til rette for at borna skal ha det hyggeleg. I historia om redsla for krig, høyrer vi om korleis vaksne skapar tryggleik for born. Reisene vi høyrer om hos Karin og Anna handlar om den enorme forskjellen det er på deira lokale kvardagsliv og verda utanfor. Turen til Anna handlar også

om kor viktig familie er i følelsen av å høyre til. I Stine og Roger sine historier høyrer vi om vaksenpersonar som er viktige rollemodellar og som gjev inspirasjon til korleis livet kan levast. Historia om gudforeldra til Heidi handlar det om å få ha sin eigen vaksen ein kan kome til å få være seg sjølv, utan at ein må dele med andre. Minner er viktige for å kunne forbinde fortid, nåtid og framtid, og har betyding for vår personlege identitet (Hart, 2006).

Dei gode opplevingane kan være magiske fordi dei i gjenkallinga skapar gode følelsar, tankar og bilete (Horsdal, 2002). Både Karin, Anna og Peder fortel at dei gode barndomsminna er minner dei tenkjer ein del på i kvardagen sin.

Karin har levd eit langt liv, på spørsmål om ho ofte tenkjer på turane ho har delt med oss seier ho følgjande; *Ja, det gjer eg, det høyrer med til dei gode barndomsminner, noko sånt uvanlig for oss som budde i ei fjellbygd. Eg tenkjer ofte på at det var veldig bra at vi fekk dei opplevelsane. Det er vel i grunnen typisk når ein blir eldre, så husker ein frå farne tider. Sjølv om minna om dei lange turane til Bergen og Oslo ofte blir mimra om, seier ho samstundes at barneåra er komne lengre vekk, og det er minner frå sitt vaksne liv, frå då mannen hennar levde, ho brukar å tenkje mest på. Karin har eitt barn og ingen barnebarn. Ho fortel at nokre forteljingane har ho delt med barnet sitt, elles trur ho ikkje at ho har delt barndomsminna med så mange andre.*

Anna fortel at turen til Lofoten var ei stor oppleving, som også påverkar ho i dag. Ho omtalar det så "veldig stort" å få kome til heimstaden til mor hennar, å møte den store slekta. Slektningane i Lofoten som var så langt vekke, var dei aller nærmaste. Ho har blanda følelsar når ho ser tilbake på dette i dag, og forklarar dette med at ho på heimstaden sin, der ho har vokse opp og levd heile livet, har tre graver av sine aller næraste, medan det i Lofoten er bortimot 20 graver som står. Det er vemodig at det meste er vekke, husa er borte, menneska er døde, den einaste ho har igjen er ein ektefelle av eit søskenbarn. Anna har fleire barn og mange barnebarn. Når ho får spørsmål om ho har fortald om desse opplevingane til andre, svarar ho "ikkje så veldig mange, det må no være i tilfelle borna då, men det er ikkje alltid....." så seier ho at ofte er tilbakemeldinga på historiene ho ynskjer å fortelje at; "Ja, dette har vi høyrte før"! Anna ser det som svært viktig at etterkomarane hennar kjenner til historia om Lofoten, difor er ho glad for at alle borna, og fleire av barnebarna har tatt den lange reisa for å sjå mora hennar sin oppvekststad.

Peder fortel at barndomsminna har hatt stor betyding for han. Dombbjøllene vi høyrer om i historia om sluffeturen, vart sett på hesten når det var festlige anledningar, og lyden av desse

symboliserte at det var noko ekstra på gong. Peder trekker gjentekne gonger fram betydinga av at farbroren "umaka" seg for å glede ungane med sluffeturen. Ordet "umake" er det same som vi i dag kallar for å "bry seg". I historia til Peder ligg der inga forventning om at vaksne skal bry seg om å gjere noko for ungane, når dei so gjer det, blir dette sett på som ei stor hending. Den andre oppevinga vi får del i, der ein vaksen spør Peder kva han er mest redd for i verda, har hatt betyding for korleis han sjølv vel å møte borna på. Peder betegner seg sjølv som ein beskjeden mann, som ikkje likar å starte samtalar med andre. Til tross for dette har han gjennom livet vert svært bevisst på at han "ser" borna han møter, ved å snakke til dei, å høyre på kva dei har å fortelje. Han seier han ofte tenker på korleis han hadde det som liten, og kor viktig det var å bli sett, at vaksne snakka til han, og denne erfaringa trekker han opp i sitt vaksne liv. Han prøver å møte borna på den måten han sjølv opplevde var ein god måte å bli møtt på som born. Peder fortel at han held nokre av dei gode barndomsminna levande gjennom å fortelje dei vidare til barnebarn, han er fast forteljar når barnebarna skal legge seg, og då kjem ofte historia om sluffeturen fram.

Som vi har sett så seier alle tre av den eldre generasjonen at dei gode barndomsminna har hatt betyding for dei. Når ein er eldre, er mesteparten av livet allereie levd, ein har samla seg mange minner, og i staden for å sjå framover, vil ein bruke mykje av tida si på å sjå tilbake på det som har vert. Bauer (2007) skriv at vi rekonstruerer og bygger opp narrativ om opplevingar vi har hatt, og desse narrativa har betyding for korleis vi ser på oss sjølve og verda rundt. Det skapar meining hos den eldre generasjon å få fortelje historier til nye generasjonar. Peder og Anna held historiene om seg sjølv levande ved å vidareformidle dei til barnebarna. Karin som ikkje har barnebarn, har ikkje like mange å dele narrativa sine med, og får dermed ikkje den same moglegheita til å vidareføre historia om seg sjølv til andre.

Stine, Heidi og Roger som representerer den yngre generasjonen har litt ulike forhold til barndomsminna sine. Stine fortel om hendingar i barndomen som har betyding for ho i dag. Når Stine gifta seg, beholdt ho slektsnamnet sitt, dette botnar i opplevingar ho hadde saman med søskenbarnet sitt på ferie hos besteforeldra. Ho er klar på kva type person ho ynskjer å verte når ho blir gammal, ho skal ikkje slutte å drive med ting, bestemora hennar er hennar førebilete på det. Stine seier sjølv; *det er mange ting som former meg og det eg er. Eg er veldig like sånn som far min er, og bestemor mi, så eg tror kanskje det er derfor dei trer litt fram. Eg trur møye av minnene knytter seg litt til dei personene fordi dei driver alltid på med noko, alltid lyst å lære seg noko nytt. Eg kjenner at det likar eg og, og det beundrar eg, at dei er sånn.* Stine har nyleg sendt sonen på femten år, til Færøyane og Island på båttur saman med

faren sin. Ho minnst at faren symboliserte ro og tryggleik når dei var på sjøen i barndomen hennar, og denne opplevinga er avgjerande viktig for at ho føler det er trygt og godt å la sonen få være med faren hennar på ei lang sjøreise i dag. Stine fortel at ho og søskena snakkar om hendingane frå barndommen, men om ho vidareformidlar historiene til borna sine og på den måten held narrativa levande, fekk eg ingen informasjon om.

Heidi er som sagt usikker på om dei minna ho huskar er hennar egne. Men barndomsminna ho bær med seg har hatt betydning for hennar oppseiing av egne born. Ho opplevde som liten at det var viktig å ha ein vaksen ein kunne gå til som ein ikkje trengde å dele med andre søsken. Denne opplevinga prøver ho å vidareføre til egne born gjennom å gjere bevisste val av kven ho ynskjer som fadder for borna sine.

Roger fortel at dei gode barndomsminna fortsett har betydning, men i mindre grad. Han fortel at han mimrar tilbake til barndomsminna når han er stressa. Likevel føler han at barndomsminna blir svakare og svakare, ettersom han ikkje har nokon å snakke med dei om. Dei jamgamle venene som han delte minna med, er flytta frå bygda, og det er ikkje naturleg for han å prate om dei til framande folk. Roger seier at han skaper seg nye minner ved at han startar på nytt litt her - og litt der, og han seier at det er gjennom desse minna han finn ut kven han eigentleg er. Han meiner at dei gode barndomsminna har lite betydning for han i dag, og at det er dei siste sju åra av livet hans som har størst betydning. Likevel er han klar på kva han vil vidareformidle til eventuelle egne barn om sin eigen barndom. *Det viktigaste er å fortelje om besteforeldra mine, dei tidene eg var på gard, for det forsvinner føler eg. Fortelje det eg har opplevd når eg var liten, og gjenfortelje historier som dei har sagt til meg, det føler eg er viktig. Det har prega meg måten foreldra mine har tatt meg med på ting, vi har vert interessert i friluftsliv. Vist eg får ungar, vil eg vidareformidle dei denne interessa.*

4.5 Oppsummering

Vi har i dette kapitlet blitt kjent med informantanes egne personlege barndomsminne slik dei sjølve fortel om dei, og vi har fått ei innsikt i kva betydning dei gode barndomsminna har hatt som betydning for den enkelte. Som vi såg innleiingsvis i oppgåva, er minner viktige for å gje oss ei oppleving av narrativ kontinuitet. Minner er viktige for å kunne forbinde fortid, nåtid og framtid, og har betydning for vår personlege identitet (Hart, 2006). Dei gode opplevingane kan være magiske fordi dei i gjengkallinga skapar gode følelsar, tankar og bilete (Horsdal, 2002).

Medan barndomsminna ser ut til å ha stor betydning i den eldre generasjon, ser dei ut til å ha mindre betydning i den yngre generasjon. Når ein er ung, er det naturleg å tenke at ein ser framover, ein har livet sitt framfor seg, dette ser vi hos Roger, han ser mest framover, og føler ikkje at opplevingane i barndomen har hatt stor betydning for han, samtidig seier han at han ynskjer å gje vidare desse opplevingane om han sjølv skulle få born.

Forteljingane vi har fått del i om dei gode barndomsminna skil seg ut ved at dei er ekstraordinære opplevingar. Men i det empiriske materiale frå desse forteljingane ligg der også mykje informasjon som gjev oss kjennskap til korleis det daglege, kvardagslege livet blei levd. Vi får kjennskap til eit daglegliv som for nokon er fylt av plikter og arbeid. I neste kapittel vil empirien som framleggast være oppteken av kva som blir fortalt om informantane sine forhold til fellesskapet/familie/vener, arbeid/fritid og nærmiljø. Ein vil gjennom å nytte generasjonsperspektivet sjå på kva likskap og skilnader ein finn i historiene. Når ein no går over til å prøve forstå kva som forteljast i forteljingane, snakkar ein ikkje lenger om dei gode barndomsminna, men om barndomsminne som rommar både glede og alvor.

5.0 BARNDOMSMINNENE SI FORTELJING OM KVARDAGSLIVET

I det føregåande kapitlet har vi tatt del i informantane sine personlege gode barndomsminne, som på mange måtar handla om spesielle opplevingar som bryt med dei daglege kvardagsrutinane. Vi kan sei at vi fått tatt del i noko av deira ”vesle” historie som er nær og personleg. Kvar ”lita” historie er ein del av den ”store” historia, det vil seie at den vesle og den store historia er innvevd i kvarandre. Bourdieu (1990) meiner at det er viktig å trekke inn liv, forteljing og samfunn når ein skal gjere seg nytte av livshistorier. Dette forklarar han med at det er samfunnet som kontekst som gjev innhald i biografien, og det er samfunnet som er mottakar av sjølvbiografien. Det informantane fortel som grunnleggande viktig, kan ha noko med samfunnet den tida dei var born å gjere. Inga barndomsoppleving kan sjåast som eit ledd i seg sjølv, og må difor plasserast i ein samfunnskontekst for å forstå det heile betre. Fossland og Thorsen (2010), skriv at fenomenologien tek utgangspunkt i den subjektive opplevinga og søker å oppnå ei forståing av ei djupare mening i enkeltpersonars erfaringar.

Dette kapitlet vil eg vie til den store historia, der eg ved å bruke forteljingane, går inn å ser på kva som føregår i kvardagslivet til barndomsminna. Med utgangspunkt i Simonsen (1993) sin modell som seier at livshistorier fortel om tre samtidige forhold på ein gong, har eg valt å

plassere empirien i tre overordna kategoriar som går på fellesskap/vener/familie, arbeid/fritid og nærmiljø. Eg meiner desse tre kategoriane på ein god måte klarar å illustrere kvardagslivet det forteljast om. Ettersom det ofte er ein glidande overgang mellom desse tre kategoriane, og at ei forteljing kan romme alle kategoriane på ein gong, har det nokre gonger vert vanskeleg å velje i kva slags kategori ein skulle plassere forteljingane i. På tross av vala som er gjorde, meiner eg at empirien gir eit riktig bilete av narrativa slik informantane sjølve har formidla dei.

Som samfunnsforskar tar eg meg litt til rette når eg vel å systematisere utsegna til informantane på måtar dei sjølve ikkje gjer. Gjennom å bygge på deira beretninger, lar eg utsegna være utgangspunktet for analysen av datamateriale. Denne tilnærminga byggjer på eit syn om at realiteten er slik folk oppfattar den, fordi det er utifrå denne ståstaden dei handlar og forholder seg til den verda som er rundt dei (Kvale, 1997). Forteljingane blir presentert i eit generasjonsperspektiv der ein er ute etter både å finne kva som er felles, samtidig som ein vil sjå på kva som skil generasjonane frå kvarandre. Forskinga til Almås et al (1995) vil være eit nyttig bidrag i underbygginga av nokre av funna ein gjer.

I slutten av kapittelet blir fortelingane frå kapittel fire og kapittel fem, samanfatta ved at ein viser til kva empirien finn av likskap og skilnad generasjonane mellom.

5.1 Forteljingane frå kvardagslivet hos den eldre generasjonen

I den eldste generasjonen har alle vokse opp under Andre verdskrig. Dei vaks opp i eit samfunn med fattige kår, der alle måtte være med å bidra. Almås et al. (1995) skriv at livshistorier som uttrykkes blant dei eldre er at dei fekk ein trygg oppvekst i eit tett slekts- eller nabofellesskap, der gjensidig hjelpsomhet og solidaritet var sentrale verdiar, og der born og unge følte seg til nytte. Peder, Karin og Anna representerer alle den eldre generasjonen.

Fellesskap, venner og familie; Peder veks opp i ein søskenflokk på seks. Han trekker fram fellesskapet i leiken med andre born som viktige barndomsminne. I frå dei årlege juleselskapa hos farbroren har han følgjande forteljinga; *Eg huskar vi ungane likte så godt å leike. Uti gongen var det vi leika. Dei hadde ei tropp så gjekk opp på lemen, ei svingtrapp, og der brukte vi rekkverket, å skli på rekkverket frå lemen og ned i gongen. Vi sklei nedigjennom troppa, vi heldt eit forferdelig leven. Kledde oss ut med kle oppi kleskåpet, dei hadde nokre gamle kleskåp. Det var iskaldt i gongen, men vi heldt heten.*

Frå leik utomhus fortel han. Vi laga mykje bilvegar, og leika med bilar som vi lagde sjølve . Det kjekkaste vi viste var når det var fløde i elva, då kom det ofte vatn inn i kjellaren, og så lagde vi ein dam. Dar sigla vi, vi lagde våre egne båter, vi segla med tresko, og forskjellig rusk som låg der.

Karin som veks opp med eitt søsken har følgjande forteljing om forholdet til foreldra; Vi hadde ein god barndomsheim, vi hadde det godt, hadde snille foreldre. Dei var strenge med oss, om dei var veldig strenge, så var dei veldig snille og. Det er no det eg tenker tilbake på med glede. Om dei irettesette oss, så var det i ei god meining, det var eit ledd i oppdragelsen, det var sånn i den tid, det var ikkje alt vi fekk lov til nei. Far og mor tok oss med på fjellturar, ned til sjøna , så var vi med å plukka bær, ja, det var forskjellig sånt som vi var med, når eg huska tilbake igjen, tykkjer det er gode minner.

Anna veks opp i ein heim saman med eitt søsken, foreldre, to tanter og besteforeldre. Ho minnes fellesskapet om søndagane slik; Dei gjorde veldig stor forskjell på søndag og kvardag, for søndagane då skulle ein ikkje arbeide, ein måtte gå i fjøsen, det var greitt. Då fekk vi på oss søndagskle, og det var stas. Ho mor hadde en sånn lyse kjole, ho besta gjekk ofte i mørke kle. Dei hadde på seg eit finare forkle, og kanskje eit finare plagg. So kom kanskje vener, dei som var like gamle som vi, då kunne vi leike, då hadde vi fri.

Hugsa søndagsroa over heilt tunet, då kunne dei sette seg ut på tunet, vist vi var heldige tok dei ut grammofonen. Han far hadde kjøpt en grammofon i sin ungdom, og det var ein sånn med tut på, å sitte ute på tuna å høyre på grammofonen, det var søndag! Han Besten var ofte til kyrkje, han reiste til kyrkje i ein kyrkjebåt. Vi gjekk å vente på han, at han skulle kome att, for då hadde han kjøpt wienerbrød. Der var ei som heitte BakarAne som hadde en bakerbutikk, og den hadde ho open etter kyrkjetid, då kunne folk kjøpe seg wienerbrød. Så kjøpte han drops, han kalte det for sukkersteiner, oppi en pose, det fekk vi når han kom heim. Om sommaren då var det å gå til fjells, då gjekk vi på støylen kvar einaste søndag, det var så kjekt å kome på støylen, det var mykje folk, så fekk vi rømmekolje. Det var liksom ikkje noko anna.

Arbeid og Fritid; Peder fortel om ein arbeidsam kvardag i barndomen; Då eg voks opp var det mest arbeid, du måtte være med, det var ikkje berre lett arbeid. Far leigde ei sag, han hadde en diesel motor som dreiv saga, og den måtte ha avkjølingsvatn. Vi ungane måtte bære vatn ifrå elvene, gå oppigjennom ei trapp, og tømme vatnet opp i ei trekt som stod i ei tønne over motoren. Den bytta, det var ei tunge trebytte - ei lagga bytte. Den var tunge nok å bære

tomme. Den skulle vi fylle med vatn, å bære, vi bar heile dagen. Det var første jobben vår, då var vi så små at vi gjekk første og andre år i skulen. Han Ola, storebroren min, køyrde heim ved med hest, då var han åtte år. Så var vi med på sagene, så spikra vi kasser. Vi arbeiddes støtt! Eg trur ikkje vi tok skade av det, men det vart for mykje. Eg huska noko urettferdig, det var etter at strømmen var komen i treogfemti. Då arbeidde vi på sagene, så gjekk strømmen. Å, kor glad eg var, det var midt på sommaren. Då fekk vi gå opp i lada å hoppe i høya. Det var det kjekkaste vi viste. Vi hoppa frå hjellen og ned i høystålet. Det var passelig mykje høy, det var høgt å hoppe, og det var så kjekt. Men so var det ikkje lenge vi hadde hoppa i høyet før han far ropte. Då måtte vi kome å være med å drage ved. Tykte det var så urettferdig at vi ikkje skulle få hoppe i høya lengre, no måtte vi arbeide sjølv om straumen var vekke.

Om moglegheitene for å bestemme sjølv, har Peder følgjande historie; Eg likte godt kaffi når eg var liten, men eg var for liten til å drikke kaffe sa han far, det var mjølk vi skulle drikke. Vi arbeidde ifrå halvti ti, til halv åtte kvar einaste kveld. Laurdagane var det slutt klokka sju. Barnetimen begynte klokka seks, og eg maste og maste, eg ville ha med meg høyrrespelet. Far han sa; "du er for stor til å høyre barnetimen". Huska eg ein gong eg spurde om kaffe, - då var eg for liten! Då slo eg i bordet og sa; "anten skal eg ha kaffe, eller så skal eg høyre barnetimen!". Då fekk eg lov til å drikke kaffe! Kunne ikkje sleppe meg frå jobben så tidlig en laurdag så eg fekk høyre barnetimen, det var veldig sjeldan eg fekk høyre barnetimen.

Karin; vi måtte være med å arbeide litt, vi hadde eit lite småbruk her, måtte være med å hjelpe til å hæsje, og rake, det var ikkje alltid vi likte det. Her var ikkje så mange å leike med, det var så langt vekke dei leikekammeratane vi hadde. Det var ikkje noko dagligdags at vi hadde noko leikekammerater. Men vi var to som leikte ilag. Så hadde vi mykje kattar, det var stor stas når dei fekk kattungar. Her var ikkje så mykje å gå på i den tid, her var ikkje noko slags fritidsaktivitetar eller noko slikt.

Anna fortel følgjande om arbeidskvardagen i familien sin; Bestefar, bestemor, og tanta, dei gjekk i fjøsen, melka med hand. Når dei var ferdig med det, var det alltid eit kvart anna dei skulle gjere. Heile sommarhalvåret var dei i grunnen ute. Arbeidet gjekk ifrå våren, frå dei køyrde ut møka. So skulle vi slå, trur vi brukte fire veker på å slå, no bruker dei berre nokre få dagar. Vi tykte det var veldig kjekt å være med i slåttan, det kunne være travelt, i alle fall når vi vart så store at vi måtte hjelpe meir til. Det var veldig kjekt når dei ropte inn til middag og vi fekk sitte på vogna eller på hesteryggen heimatt igjen, det var stas.

Om fritida på vinteren fortel Anna; Vi var nøydde å lære oss å gå på ski, vi overlevde ikkje uten, vi gikk på ski på skulen. Vi gjekk ofte på støylen, og eg trur vi for inn til Åsen kvar einaste gong når vi kom ovanfrå fjella om vinteren. Mora til ho Else (veninna frå Åsen) ho var så snill. Eg hugsa under krigen, då hadde vi ikkje anna enn sånn heimeavla kveitemjøl, det var heilt grovt, heilt mørkt, og ho laga bløtekake, hadde syltetøy inni, så hadde ho fløyte – for det mangla ikkje vi. Dei bløtekakane, dei var altså so god. Det fekk vi ofta søndagane utan at det var noka anledning.

Nærmiljøet; Peder fortel om korleis han opplevde sin plass som born i bygda han vokste opp; Det var ikkje alle som snakka med ungar når eg var liten. Når ein møtte ein mann eller ei dame, so var det somme som helste, og spurde, og fortalde litt, og vi var på bølgelengde. Eg følte meg verdifull når dei tok kontakt. Det var som regel ikkje eg som tok kontakt, eg var så reservert. Men andre, eg veit mange som ikkje ville svare om vi spurde dei. Det var ungar, dei ville ikkje umake seg med å snakke med oss. Eg følte vi betydde for lite, vi var så små, vi var ikkje verdt noko. Eg huskar veldig godt dei personane som vi kunne prate med, det betydde veldig mykje at vi kunne prate med vaksne folk, at dei kunne komme ned på vårt nivå, interessere seg for kva vi tenkte, ikkje berre interessere seg når vi gjorde noko gale, og skjenne, men å spørje om kva vi var redde for, det tykte eg var veldig verdifullt.

Karin fortel om å reise ut av bygda; Det var mykje båt vi følgde, då måtte vi gå ei mils veg. Vi var vant med det, tykte ikkje det var noko svært. Når vi skulle til kyrkje, var det å gå ned eit berg, ein veldig bratt sti ned til sjøen, for her er firehundre meter over havet her. Så hadde vi robåtar over fjorden. Utviklinga har gått voldsom fort, i 50-åra fekk vi vegforbindelse, det har forandra seg mykje.

Anna fortel om høgdepunktet i bygda om sommaren; Dei store bryllupa hadde som regel 300 mennesker, det var veldig svært for oss. Vi begynte tidlig på våren å tenke på kven skal gifte seg i sommar? Då vart vi bedne, det var veldig stort altså. Kronebrura kom ut ilag med brudgommen sin, gjekk opp på vegen, der hadde dei hest og kjerre. Det kunne være radar på ti - tolv hestar med kjerre som køyrde. Spelemennene fyrst i ei kjerre, so brudeparet i ei kjerre, etterpå kom foreldra til brudeparet, og so var det dei nærmaste. Dei kom veldig seint igjen, det gjekk forferdeleg lenge før ein fekk middag. Det var to bordingar og vi måtte være med den siste bordinga, så det leid no utover kvelden. Så begynte dei å danse i ungdomshuset. Trur dei dansa heile natta. , når det begynte å lysne, kom ungdomen dansande, dei heldt kvarandre i handa, dei kalte det for longedansen. Då skulle dei av stad å vekke giftefolka. Dei

fleste i bygda måtte hyse folk. Der låg folk i gamlestova, på gjesterommet, og klerommet. Eg hugsa en gong at dei kom dansande opp på tunet vårt og skulle vekke dei gjestane som låg der.

5.2 Forteljingane frå kvardagslivet i den yngre generasjon

Den yngre generasjonen er prega av økonomisk vekst og politisk stabilitet. Dei eldste innanfor denne generasjonen opplevde at ein fekk tilgang til bil, og tekniske hjelpemidlar i heimen. Det skjedde endringar i kjønnsrollemønsteret, og kvinnene byrja gjere sitt inntog i arbeidslivet. Almås et al. (1995) skriv at det blei gitt større rom for bruk av eiga tid. Det som for den eldste generasjonen var små luker av fritid mellom arbeid og søvn, er for denne generasjonen fritid i bokstaveleg forstand. Fritidsbegrepet er all den tid ein ikkje er på skulen. Denne generasjonen deltar ofte i ulike former for organiserte aktivitetar. Almås et al. (1995) skriv at massemedias idoler blir førebilete og identifiseringsojekt. For jenter kan forholdet til veninner være viktig. Stine, Heidi og Roger representerar den yngste generasjonen.

Felleskap, venner og familie; *Stine fortel om livet før tv'en inntok hennar heim; Me hadde ikkje fjernsyn før eg var åtte år, men naboen hadde fjernsyn. Mor mi styrte på når klokka ble seks, for at me ikkje skulle springe til naboen å ringe på døra "kan me få se på tv med dåkke?", for det gjorde me jo. Hu sette i gang å finne fram kortstokken, "nå skal vi spela kort". Det var møye sånn, vi var møye meir ilag enn det ein er i dag når ein har tv'en å se på.*

Ho fortel vidare om si første veninne; Fyrste veninna som eg huska er ei som heiter Ronja. Ho hadde sånt hår som kronprinsesse Sonja hadde, sånn vippekant nede. Eg var så misunnelige på det håret, så vi lekte frisør, då klippte hu meg. Eg hadde det lange håret, og det hadde eg jo ikkje etterpå hu hadde klypt meg for å sei det sånn, då hadde eg jo pinkort hår!

Heidi hadde ei byveninne ho var mykje saman med om somrane; Mamma og pappa dreiv campingplass. Vi hadde ikkje strøm på campingplassen, så det var ingen som stod der om vinteren. Dem kom før 17.mai, så stod dem der til det ble snø. Der hadde æ ei bestevennina, ho Siri, ho var eitt år eldre enn mæ. Husker veldig godt følelsen av å stå ned med veien, der som vi bodde, stå der å hoppa paradís, så ser eg inni veien at der kjem ein bil med campingvogn. Den følelsen! No kjem ho Siri, endelig! Så var det å renne opp i fjøsen, lukke opp fjøsdøra og rope, "no er ho Siri kommet!", så var det å renne etter campingvogna utover, og så havna vi rett i fjæra, eg og ho. Då var liksom sommaren berga. Dem kom kvar einaste

helg. Det var liksom det ein levde og ånda for, at ho Siri skulle kome. Ho var jo byjente, ho var frå Tromsø, ho lærte meg ganske masse, både på godt og vondt. Blant anna så fortelde ho at dei brukte å ha basar i byen for å tene pengar, og det skulle vi ha på den lille landhandleren våres. Så bakte vi kake heime hos mamma, for vi måtte jo ha kake som gevinst. Mamma var aldri begeistra for det. Så gikk vi ut til alle campingfolkan, og tigga gevinster. For så å selle lodd, så vant dei de same gamle tinga sine tilbake igjen.

Roger hadde også ein besteven; Når eg gjekk på barneskulen, hadde eg en bestekompis, som eg var med heile tida. Han budde oppi dalen, eg budde nesten der oppe ei stund. Tok bussen etter skulen, eg var der så mykje at faren vart dritlei meg, så eg måtte kome heim igjen.

Om sitt forhold til foreldra fortel han; Foreldra mine, dei har vert strenge med meg. Eg har respektert foreldra mine, dei har respektert meg, dei har følgt meg opp, dei har hatt tid til meg, det trur eg kanskje er det viktigaste til å gjort den eg er blitt. Vi var mykje oppi dalen der farmora mi budde. Der var alltid god mat, der var gard, vi var ofte i fjøsen, vi var med på slått, og vi hesja. Så har papsen hytte ved eit vatn, bare 20 minutt å gå. Vi var veldig mykje der, ute i kano å fiska og overnatta. Eg har tre brødre og ei storesøster, vi var født ganske tett. Vi brødrene fikk same interessen, det gjorde det veldig lett for oss, det var eg veldig glad i.

Arbeid og fritid; Stine fortel ei forteljing frå då mora hennar går ut i arbeidslivet; Hu var heimeverande til eg var tretten år. Det var jo greitt det, var heime å gjorde ingenting. Det var de me sa. Husker vi var på skulen, og når de spurde kva foreldra våre gjorde på då , kva yrke dei hadde, nei mor gjør ingenting, det var fleire som sa det. Trur ikkje det var sånn dei opplevde det sjølv. Husker første gong far min var å handla, etter at mor mi begynte i jobb. Han klaga sånn på at me brukte så møye pengar. Han lika god mat og heiv opp i korga, kom fram til kassen, så kosta det dobbelt så møye som det mor mi pleide å handla for. Så der var det ikkje likestilling. Så fekk vi vaskemaskin, det var jo ikkje så vanleg at folk hadde det. Når far min måtte begynne å ta oppvasken - då kom der tekniske hjelpemidler med ein gong!

Om omgjevnaden sitt forhold til skulegong fortel Stine følgjande; Både eg og søskena mine hadde alltid gode karakterar på skulen, men det var aldri noken som..... sånn var det bare! Du **skal** ha en utdanning, det var ikkje snakk om at ein ikkje skulle ha ei utdanning, det var en selvfølge. Du får jo litt lite sjølvfølelse av aldri veta at du kan noke, men sånn var det bare, det er en selvfølge, dette får du bare til!

Roger fortel om eit arbeidsfellesskap saman med far og brødre; Vi har alle vert med å jobba frå vi var små. Det var veldig kjekt, å jobbe, å bygge hus. Vi vart sat lit til at vi skulle få til noko. Det er klart det gikk veldig seint i starten, vi fekk lette oppgåver, ingen av oss er jo utdanna. Når vi brødrene var med faren vår på jobb om somrane, så var der berre fagutdanna folk. Nokre gonger var det pinlig å være ein familie som jobba der. Det er rart at ingen av oss har blitt som faren vår, ingeniør og snekker, ingen av oss er i nærheten. Er kjempeglad for at eg har vert med på det, har lært ein del.

Frå fritidsfronten fortel han; Eg har minner frå skule/barneskule, fotball, forballtrening. Og alle sånne innsamlingar vi hadde for idrettslaget; dreiv med bingo, lodd og masse sånn. Husker selfølgelig best kampane vi spelte, cupar og sånt, eg spelte fotball til eg var 14 år. Så er det ferieminnene då. Ferien var alltid planlagt med oss. Vi pleide ikkje å reise utenlands, det var stort vist vi for til Danmark eller Sverige. Mamma og Pappa hadde mange vener på Sørlandet og på Østlandet, så vi pleide å reise til dei. Vi var mykje på strendene ute med fjorden. Då reiste alle! Husker vi var misunnelig på dei som reiste til Syden, viste ikkje heilt kva dei dreiv med der, kvifor skulle dei bort å sole seg, skjønte ikkje heilt.

Nærmiljøet; *Stine flytta som seksåring frå ein vestlandsby til ein tettstad, følgjande forteljing er frå eitt av hennar første møte med den lokale butikken: Eg var på butikken, godteriet var bak disken. Eg huska eg skulle kjøpa en kjærlyhet, og hu som stod der viste ikkje ka en kjærlyhet var, nei, det hadde hu aldri høyrte om, hu pekte på alt mulig. Hu var ikkje bereist i alle fall! Stine gjev oss innsikt i ein kvardag der lokalbutikken var viktig for å skaffe det familien trengde, samtidig får vi innsikt i korleis denne kvardagen endrar seg når familien får sin første bil; Stakkar mor mi, det har eg tenkt på mange gonger, me drakk så møye mjølk. Vi måtte jo på butikken å handla detta, og me hadde jo ikkje bil. Fire ungar! Vi drakk to liter mjølk for dagen, det blir åtte liter på ein dag, pluss at dei sikkert drakk litt hu og far òg. Så ti liter til dagen! Gå å bære ti liter heim kvar dag, hu orka ikkje å bære all den melka, så me fekk namn på kartongane til slutt. Då blei det bare ein liter mjølk til dagen, husker eg syns det var så lite - ein liter mjølk for dagen! Men så fekk me jo bil då. Fyrste bilen me hadde var ei bobla, halooooo altså! Gule bobla! Der var eit lite hol bak ryggstøe, der stod honden vår. Og så satt me fire stykk i baksete, mor og far framme. Mor tviholdt i eit sånt håndtak på dasjbordet, hu sat å holdt seg, for hu var jo så redde. Fira stykk!, det var jo ikkje noko sikkerhetssele eller noko ting, at det gjekk an!!*

Heidi fortel at ein må skifte skule, og reise til byen når ein skal byrje i sjuande klasse. Dette er ei stor endring i livet hennar, og ho fortel følgjande frå denne tida; Vi måtte terpe på å bøye verb, pugge gloser, vi var så dritlei. Då vi kom til byen, opplevde vi at ungane der ikkje kunne det, vi følte oss flinke då. Eg hadde ei mor som var veldig oppegåandes. Æ fekk lov til å sminke mæ, og æ fekk lov til å kjøpe de kleda som på ein måte gjorde at æ sklei inn. Første levisbuksa fekk æ når æ skulle begynne i 7 klassen. Ho Nina, ei veninne av meg, som ikkje fekk lov, huske ho stod i skolegården med strikkagenser og snowjogg på føtene, der dei partentlige bydaman kom med langhæla støvletter og trippa forbi. Ho var kanskje 16 før ho fikk si første levisbukse.

Roger som også veks opp på ein liten plass fortel; Bygda var ein liten plass, vi hadde uflaks, fordi vi hadde ikkje fotballag lenger. Vi hadde med oss jenter å spele, for oss var det heilt greitt, for dei andre var det heilt rart. Dei turde ikkje å takle de,i og så lo dei. Det var irriterande at vi var så få, for vi kunne ikkje spele 11ar fotball. Når ein kom på ungdomskulen, så virka det som dei du møtte der var meir trygge på seg sjølv, dei var meir brautete. Mens vi som var frå bygda, måtte passe på kva vi sa. Det er rart, men sånn trur eg det er endå faktisk.

5.3 Samanfating av kapittel fire og fem

I denne delen av oppgåva blir både kapittel fire og kapittel fem bli samanfatta ved at ein trekker ut og viser fram essensen i nokre av forteljingane vi har blitt kjende med. Det blir presentert tre tabellar som viser hovudpunkta av kva som forteljast om informantane sine forhold til fellesskapet/vener/familie, arbeid/fritid og nærmiljø. Desse forteljingane blir presenterte ved at ein viser til sitat om korleis det var *før*, der det er den eldre generasjon som er utgangspunktet, for så å vise til sitat om korleis det er *no*, der det er den yngre generasjonen som er utgangspunktet. Slik får ein oversiktleg fram kva som er likt og kva som er ulikt mellom generasjonane over tid. Etter tabellane kjem ei oppsummering, før ein gjer greie for kva funn ein ynskjer å sjå nærare på i drøftingsdelen i neste kapittel.

5.3.1 Forholdet til fellesskapet/familie/vener, FØR og NO

Tabell 2. Oppsummering av narrativ om fellesskapet FØR og NO

Kva forteljast om forholdet til;	FØR	NO	Likt	Ulikt
Fellesskapet, familie og vener	Foreldra si rolle <i>Vi hadde ein god barndomsheim, vi hadde det godt, hadde snille foreldre. Dei var strenge med oss, om dei var veldig strenge, så var dei veldig snille og. Det er no det eg tenker tilbake på med glede.</i> Betydinga av at vaksne viser interesse for borna <i>Eg husker veldig godt dei personane som vi kunne prate med, det betydde veldig mykje at vi kunne prate med vaksne folk, at dei kunne kome ned på vårt nivå, interessere seg for kva vi tenkte...Eg følte meg verdifull når dei tok kontakt.</i> Betyding av å dele opplevingar <i>Far og mor tok oss med på fjellturar, ned til sjøna, så var vi med å lukka bær...tykkjer det er gode minner.</i> Veners betyding <i>So kom kanskje vener, dei som var like gamle som vi, då kunne vi leike, då hadde vi fri.</i>	Foreldra si rolle <i>Foreldra mine, dei har vert strenge med meg. Eg har respektert foreldra mine, dei har respektert meg, dei har følgt meg opp, dei har hatt tid til meg, det trur eg kanskje er det viktigaste til å gjort den eg er blitt.</i> Betydinga av å ha vaksne som er tilstades for borna <i>Gudmødrene mine, det handla veldig mykje om for mæ, trur eg, at dem var berre mine!</i> Betydinga av å dele opplevingar <i>..det var veldig godt, veldig trygt, og det var liksom berre vi gutta, bestefar og oss to.</i> Veners betyding <i>Når eg gjekk på barneskulen, hadde eg en bestekompi, som eg var med heile tida...</i> <i>Der hadde æ ei besteveninne..husker veldig godt følelsen...der kjem en bil med</i>	Både den yngre og den eldre generasjon fortel at foreldra er strenge, og at dette blir sett på som positivt Eldre og yngre generasjon fortel begge at det har betyding at ein har vaksne i fellesskapet som ser ein, og er tilstades Generasjonane trekker fram at å gjere på noko ilag blir sett på som verdifullt	Den eldre generasjon legg ikkje mykje vekt på vener, den

		<i>campingvogn....då var liksom sommaren berga.</i>		yngre derimot klassifiserer venene
--	--	---	--	--

Fellesskapet; Fellesskapet og nærhet til viktige personar er noko alle informantane trekker fram i forteljingane sine. Hos Anna får vi høyre om kosen på trappa på søndagane, vi får høyre om eit dagleg fellesskapet med tanter, foreldre og besteforeldra som står sterkt. I Karin si forteljing høyrer vi om eit sterkt fellesskap der foreldra og søstera er saman det meste av førskuletida. Peder fortel om det gode fellesskapet han opplev i leiken saman med andre born. Stine har eit sterkt fellesskap til far, brødre og bestemor. Roger snakkar også om foreldre, søsken og besteforeldre når han snakkar om det gode fellesskapet. Gjennom arbeidet med denne oppgåva har det blitt svært tydeleg at fellesskapet står sterkt. Det er nok ikkje overraskande med tanke på at vi som menneske er sosiale i vår natur, og at vi skapar oss sjølve gjennom samhandlinga vi har med andre. Det som eg likevel finn interessant er at dei fleste fortel om ein eller to vaksne personar som har betydd ekstra mykje for dei når dei var born. Eg tenker at det som er felles for desse personane er at dei har sett det enkelte barnet, dei har vert i stand til å gi noko til barnet som kanskje andre ikkje har klart.

Vaksne si rolle; Det er interessant at biletet den eldre og den yngre generasjonen har om foreldra sin måte å oppdra borna på, er ganske like. Både Karin og Roger fortel om ein oppvekst med strenge foreldre der dei har følt seg verdsett som born. Hos Peder har vi jo hørt om farbroren si betyding, og eit familiemedlem som hjelpte han å bli kvitt redsla for krig. Hos Roger har vi fått høyre om fellesskapet med bestefaren som er opptatt av at det skal være morosamt å være med han på tur. Og hos Stine har vi høyrte om den store beundringa for bestemora.

Vener; Når det gjeld samværet med vener, så ser ein at det i den eldre generasjon er rom for samvær med vener etter at ein har gjennomført alle pliktene det er forventa ein skal få gjort. Hos Peder for eksempel, høyrer vi at det var lite rom for samvær med vener ettersom der alltid var mykje arbeid som måtte gjerast. I den yngre generasjon er der derimot mykje tid vener. Det er interessant at den eldre og yngre generasjon bruker litt forskjellige ord når dei fortel om venene sine. I den eldre generasjonen forteljast det som regel som vener i fleirtal. Medan det i den yngre generasjon forteljast om vener som bestevenn og veninne. Det kan sjå ut som venerolla har endra seg, ved at venene det forteljast om i den yngre generasjon har ei

nærare betyding for den enkelte informant enn dei venene ein høyrer om i den eldre generasjonen.

Når vi følgjer dei seks informantane sine historier om fellesskap, ser vi store forskjellar i korleis fellesskapet har vert forma. Den eldre generasjonen fortel at dei brukar mykje av både fritida og arbeidstida si saman med den nære familien. Familien er saman om aktivitetar på fritida, og dei er saman om arbeidet som må gjerast elles. Den yngre generasjonen fortel om eit fellesskap der ein er mykje saman med vener, der ein held på med organiserte fritidsaktivitetar, og der ein aktiviserer seg med ulike typar medier. Det kan sjå ut til at den yngre generasjonen har tilbringa mindre tid ilag med den nære familien enn det den eldre generasjonen ser ut til å ha gjort. På bakgrunn av dette vil det vere naturleg å tenke at det kanskje ville være mogleg å spore tendensar i historiene som fortel noko om at dei nære sosiale, konkrete kvardagsopplevingane mistar si betyding ved at det har kome andre medier inn i fellesskapet. I Stine si historie får vi inntrykk av at tvén fører til at familien gjer mindre saman etter at den kom. Hos Roger høyrer vi om at venene brukar mykje av tida si ved å spele tv-spill. Medier og meir organisert fritid fører til at borna tilbringer mindre tid saman med dei vaksne i familien. Desse funna bekreftast av Øia og Fauske (2010) som hevder at den moderne familien har mista nokre av sine viktigaste oppgåver knytt til omsorga for sine små born. Til tross for dette dystre bilete, syner empirien at familien står like sterkt hos dei yngre som hos dei eldre, så sjølv om oppgåvene i familien har endra seg, er familien som institusjon like viktig hos begge gruppene av informantar. Forteljingane deira syner at det gode fellesskapet til familie og vener fortsett har stor betyding!

5.3.2 Forholdet til arbeid og fritid, FØR og NO

Tabell 3. Oppsummering av narrativ om arbeid og fritid FØR og NO

Kva forteljast om forholdet til;	FØR	NO	Likt	Ulikt
Arbeid/Fritid	Arbeidet krev mykje <i>Då eg voks opp var det mest arbeid, du måtte være med, det var ikkje berre lett arbeid..Vi arbeidde ifrå halv ti, til halv åtte kvar einaste kveld..</i>	Arbeidsglede <i>Vi har alle vert med å jobba frå vi var små, å bygge hus. Vi vart sat lit til at vi skulle få til noko....er kjempeglad for at eg har vert med på det, har lært ein del.</i>	Borna deltek i arbeidet saman med vaksne	I den eldre generasjon er arbeidet eit krav, i den yngre ei moglegheit til å hjelpe til.
	Lagar leikane sjølve <i>Vi leika med bilar som vi lagde sjølve.</i>	Leikane er innkjøpte mediaspel <i>Eg har mykje minner frå nintendospel..Mange av dei tinga vi gjorde på fritida var å prøve tene pengar så vi kunne å kjøpe nye spel.</i>	Borna nyttar fritida si til leik	Leikane er heimelaga i den eldre generasjon, medan dei er innkjøpte hos den yngre generasjon
	Søndag er vekas fridag <i>Dei gjorde veldig stor forskjell på søndag og kvardag, for søndagane, då skulle ein ikkje arbeide...Hugsa søndagsroa over heilt tunet, då kunne dei sette seg ut på tunet, vist vi var heldige, tok dei ut grammofonen</i>	Fritid er tida utanfor skuletid <i>Eg har minner frå..fotball, fotballtrening, og alle sånne innsamlingar vi hadde for idrettslaget; dreiv med bingo, lodd og masse sånn.</i>		Mykje arbeid og lite fritid hos den eldre generasjon, Mykje fritid og lite arbeid hos den yngre generasjon

Arbeid; Den eldre generasjonen fortel om ein kvardag prega av arbeid frå morgon til kveld, der det var forventningar til at ein måtte hjelpe til i arbeidet. Kvardagens plikter satte begrensingar for utfoldelse på andre områder, spesielt trekker Peder dette fram ved fleire høve. Som barn fekk han lite tid til fri utfoldelse ettersom det aldri blei for lite arbeid å utføre.

Almås et al. (1995) kallar den eldste generasjonen i sin rapport, for slitargenerasjonen, og fortel at denne generasjonen voks ein opp i ein arbeidskultur som var prega av pliktttenking og forsaking. I denne generasjonen var der lita tid til andre aktivitetar enn arbeid, noko som førte til at dei ikkje fekk ei ungdomstid på same måten som andre generasjonar. Peder er den av informantane som ser ut til å ha arbeidd mest. Ein av grunnane til dette kan ha samanheng med at familien hans ikkje hadde eigen gard, noko mange familiar i bygde Noreg hadde i hans barndom. Fosslund og Thorsen (2010) skriv at arbeidsbyrda var større og kom tidlegare i arbeidarklassen, der nøda var størst og alle hender trengtes for å få tilværelsen til å gå rundt for familien.

Blant den yngre generasjon høyrer vi om ein annen type arbeidskvardag enn den ein finn hos den eldre generasjonen. Roger hjelpte til i farens bygningsfirma, han var rundt 14 år når han måtte trå til som hjelpegut. Roger gjev inntrykk av at arbeidet gav han glede.

”Det var veldig kjekt, å jobbe, å bygge hus. Vi vart sat lit til at vi skulle få til noko...er kjempeglad for at eg har vert med på det, har lært ein del”.

Den pliktfølelsen og forsakinga ein høyrde om i den eldre generasjonen er erstatta med eit reelt val om lysta til å hjelpe til, og glede over å få bidra. Almås et al. (1995) skriv at arbeid kan gi økt sjølvfølelse og anerkjennelse, og være ein nyttig plass for å tileigne seg sosial kapital som vil være nyttig seinare i livet.

Fritid; Det er interessant å merke seg at ordet ”fritid” er ulikt brukt blant informantane. Peder og Anna nyttar ikkje dette ordet i det heile. Peder kallar tida utanom pliktene som ”tid til leik”, medan Anna brukar omgrepet ”fridagen” om søndagen som er den dagen ein har lov til å gjere på andre ting enn arbeid. Karin brukar også ”tid for leik” om den tida som er utanom dei daglege pliktene, samtidig som ho trekker inn at der ikkje var ”fritidsaktivitetar” når ho vaks opp. Roger veks opp i ei tid der fritidsaktivitetar er organiserte. Og der all tid utanom skuletida er å rekne som fritid. Fritid eller tid for leik har tydelege forskjellar innanfor tidsdimensjonen hos informantane. Almås et al. (1995) seier at det innanfor den eldre generasjonen var viktig å ta vare på den fritida man fekk. Hos Peder betyr fritid korte økter bortanfor arbeidspliktene, medan det hos Roger betyr all den tid ein ikkje er på skulen. Eit anna viktig skilje mellom Peder og Roger sin generasjon er det tydelege skilje i forbruk av leikar. Peder sin generasjon leikar med leikar som er heimesneke, Roger sin generasjon leikar med leikar som er kjøpte, og som også har eit heilt anna bruksområde enn kva som var vanleg i Peder sin barndom. Almås et al. (1995) viser til at yngre generasjonar er

forbrukargenerasjonar, og forklarar det med at dei må ut på marknaden for å shoppe fritidsinteressene sine. Dette ser vi stemmer i Roger sitt tilfelle, der han og venene er avhengige av mykje pengar for å få moglegheit til å skaffe seg nye spel.

Ein annan interessant ting å merke seg i fritidsaspektet er kva dei ulike generasjonane fortel om kven dei nyttar fritida si saman med. Begge generasjonane fortel at dei nyttar fritida si ilag med familie og vener. I den eldre generasjonen får ein inntrykk av at den korte fritida i all hovudsak blir nytta saman med nær familie, med innslag av samvær med vener. Hodne (2005) skriv at fritid saman med familie blir trekt fram som ein av dei beste barndomsminna hos den eldre generasjon. I den yngre generasjon ser det ut til at ein nyttar mykje av fritida si saman med vener og i organiserte fritidstilbod, samtidig som ein har tid igjen til å nytte saman med familien. Utifrå materiale kan ein sei at det ser ut til at dei eldre hadde mindre tid til vener enn det dei yngre hadde. Men har då dei yngre mindre tid saman med vaksne enn dei eldre hadde? Born og vaksne arbeidde saman om fellesskapet i den eldre generasjonen, så ja, borna i den eldre generasjonen tilbringa meir tid saman med vaksne enn kva som er tilfelle for dei yngre generasjonane. Likevel er det interessant å trekke fritidsaspektet inn her. Var den eldre generasjonen born meir saman med vaksne på fritida si, enn kva dei yngre generasjonane ser ut til å ha vert? I den eldre generasjon var fritid eit knapt gode, og der var lita tid til rådighet som born og vaksne sjølve kunne velje kva dei ville bruke tida si på. I den yngre generasjonen spesielt, er der rom for mykje fritid, og ein ser gjennom forteljingane at born og vaksne tilbringar mykje av fritida si saman der dei delar felles opplevingar. Eg vil ikkje påstå verken det eine eller det andre, men eg vil avslutte denne delen av kapitlet med å la svaret henge litt i lufta, det er ikkje sikkert at borna i den yngre generasjonen var mindre saman med vaksne på fritida enn det borna i den eldre generasjonen var. Born i den yngre generasjonen hadde meir fritid enn born i den eldre generasjonen hadde, ergo så var der også meir tid til å dele fritida si på fleire arenaer.

5.3.3 Forholdet til nærmiljøet, FØR og NO

Tabell 4. Oppsummering av narrativ om nærmiljø FØR og NO

Kva forteljast om forholdet til;	FØR	NO	Likt	Ulikt
Nærmiljø	Nærmiljøet er lukka, verda der ute er eit ukjent territorium. <i>”Det var ein stor opplevelse å sjå alle bilane, der var jo ikkje bil her i dinna fjellbygda. Eg huska vi var innom en kafè, og so for dar en trikk forbi, ”Å, nei sa søstra mi, dar for eit hus forbi”</i> Infrastrukturen krev egeninnsats for å forflytte seg. <i>Vi var nøydde å lære oss å gå på ski, vi overlevde ikkje utan, vi gikk på ski på skulen.</i>	Ein forflyttar seg over store avstandar, verda der ute, er kome nær. <i>Vi pleide ikkje reise utenlands, det var stort vist vi for til Danmark eller Sverige..Husker vi var misunnelig på dei som reiste til Syden.</i> Lokalmiljøet skapar rammer ein bør være innanfor om ein ikkje skal falle utanfor <i>Æ hadde ei mor som var veldig oppegåandes. Æ fekk lov til å sminke mæ, og æ fekk lov til å kjøpe de kleda som på ein måte gjorde at æ sklei inn...Huske Nina, ei veninne av meg som ikkje fekk lov..ho stod i skolegården med strikkagenser og snowjogg der dei partentlige bydaman kom med langhæla støvletter og trippa forbi.</i>	Vilkåra i nærmiljøet er med å påverke vala dine.	Den eldre generasjon lever i små lukka lokalsamfunn, der verda utanfor er relativt ukjent, medan den yngre generasjon har god kjennskap til både nærmiljøet og verda utanfor. Den eldre generasjonen har lite rom til å reise blant anna på grunn av infrastrukturen, i den yngre generasjon er alle moglegheitene opne, og mange transportmoglegheiter tilgjengelege. Den yngre generasjon opplev at utsjånaden deira har betyding for deira rolle i nærmiljøet.

Nærmiljø, lukka lokalsamfunn; Nærmiljøet til den eldre generasjonen er prega av eit lukka lokalsamfunn. Å reise nokon stad var noko ein sjeldan gjorde. Vegnettet var ikkje utbygd, det var hest og kjerre eller beina som måtte nyttast når ein skulle forflyttast ut av tunet. Verda bestod i hovudsak av det lokalsamfunnet ein oppholdt seg i. Karin fortel om den store opplevinga det var å sjå bil, trikk og fly, noko som ein ikkje hadde kjennskap til på den heimstaden ho voks opp. Det ser ut til at det ”nære” har utvida seg ettersom generasjonen blir

yngre. Hos dei eldre er det nære basert kring heimen, og hos dei yngre er det heile nabolaget som ligg i dette med nærmiljø.

Nærmiljø, opne lokalsamfunn; Nærmiljøet hos den yngre generasjon er prega av eit større perspektiv enn kva det var hos den eldre generasjonen. Arealet kor dei unge oppheld seg er utvida, dei nyttar fritida si på andre arenaer enn heimen. Når dei skal på ferie tar dei i bruk store delar av verda. Når Roger fortel at han er misunneleg på venene som har vert i Syden på sommarferie, seier det noko om kor stor verda er når han var liten, i forhold til Anna si forteljing om den ualminnelige store reisa til Lofoten når ho var lita.

Verdsbilete; Samfunnet som hos dei eldre kanskje bestod av nokre hundre menneske, er utvida til å romme mykje meir hos dei yngre. Historia der Stine drømmer om å få same hårsveis som daverande kronprinsesse Sonja, fortel om eit verdsbilete som strekker seg langt utanfor både bygde og fylkesgrensene. Historia er eit bilete på at verda der ute er mykje nærare hos den yngre generasjonen enn kva den var hos den eldre generasjonen. Dette blir bekrefta i boka til Gullestad (1996), som seier at det verkar til at stadsidentifikasjonen er blitt meir fleksibel og skiftande mellom nasjonen, regionen, byen og nabolaget. Mange av dei som er eldre i dag, opplevde barndomen sin i levande lokalsamfunn, der det vesle samfunnet var eit viktig bindeledd mellom personen og nasjonen. På bakgrunn av dette meiner Gullestad (1996), at ein vil finne at lokalsamfunnet som grend eller nabolag, vil ha mykje sterkare verdi hos den eldre generasjonen.

Ny teknologi, og endra kleskode skaper skilje i den yngre generasjonen; I Heidi si forteljing får vi høyre om at det er viktig å skli inn når ein skal endre skulemiljø, kva kle ein har på seg er eit viktig element, om ein er utanfor eller innanfor. Almås et al. (1995) skriv at jevnaldringar og massemedias idoler blir førebilete og identifiseringsobjekt for ungdom i den yngre generasjonen. Her er det tydelege forskjellar mot den eldre generasjonen kor ingen har snakka om viktigheita om å passe inn. Forskjellen vi ser kan blant anna ha samanheng med at tida den eldre generasjon representerar var eit tid som var knapp på materielle ressursar, og kleda som ofte var heimesydd var relativt like.

Den nye teknologien ser vi har betydning for ei skiljedeling i nærmiljøet. Når tvèn kjem, veit heile nabolaget kven som har og kven som ikkje har. Dei som ikkje har, vil sjå på tv hos dei som har, slik påverkar fjernsynsapparatet den sosiale samhandlinga i nærmiljøet.

Mobiliteten endrast; Ein annen stor skilnad generasjonane mellom er kor mobile dei er. Den eldre generasjonen fortel at dei lev sine barneår i same miljø, dei er lite utanfor bygda. Den yngre generasjonen fortel om ein barndom kor ein flyttar til fleire stadar, kor ein gjer seg kjent i fleire lokalmiljø. Bilen blir ein viktig del i familien som gjev familien rom til å bevege seg over større avstandar. I den yngre generasjonen er det vanleg at ein reiser og ein har eit meir globalt perspektiv på verda utanfor.

5.4 Oppsummering

I dette kapitlet har vi blitt kjende med barndomsminna sine forteljingar om kvardagslivet. Ved å nytte generasjonsperspektivet har vi sett på kva informantane fortel om sine forhold til fellesskap/vener/familie, arbeid/fritid og nærmiljø. Vidare har ein samanfatta empirien i kapittel fire og kapittel fem, ved at ein gjennom tabellar syner skilnadar og likskap mellom generasjonane i forteljingane, om før og no. Empirien syner at der er store skilnadar generasjonane imellom på tema som arbeid, fritid og nærmiljø. Ein ser og at den eldre generasjonen har heilt andre referanserammer enn kva som er tilfelle for den yngre generasjonen. Samtidig viser empirien at der er mykje som er likt i forteljingane om fellesskapet.

Eg meiner det er kome fram mange interessante funn i arbeidet med denne oppgåva. Samtidig som ein viser moderne utviklingstrekk, som fortel om store skilnadar generasjonane imellom, ser ein også gode illustrasjonar på kva det er i det moderne samfunnet som fortsett består, kva det er som er den konstante faktoren for menneska som lever i samfunnet. Neste kapittel vil bli nytta til å drøfte betydinga av det som i empirien har synt seg å være ein konstant faktor i menneska sitt liv, nemleg betydinga av fellesskapet.

6.0 EIT BARNDOMSMINNE SIN FUNKSJON OG INNHOLD

Barndomsminna vi har blitt kjente med i dei to føregåande kapitla, er alle forteljingar som har hatt personleg betyding for forteljaren. I kapittel fire, empiriens første del, knytte vi kjennskap med forteljingar om gode barndomsminne slik respondentane sjølve valte å fortelje dei. I kapittel fem, empiriens andre del, fekk vi innsikt i korleis det daglege kvardagslivet såg ut i den tida barndomsminna refererast frå. For å systematisere kva respondentane fortalde om i forteljingane sine, valte ein i kapittel fem, å kategorisere forteljingane inn i tre kategoriar, der tema var; fellesskap/familie/vener, arbeid/fritid og nærmiljø. I begge kapitla har ein valt å vise fram empirien ved å nytte generasjonsperspektivet for lettare å kunne vurdere likskap og skilnader i forteljingane generasjonane imellom.

Hovudtemaet for dette prosjektet er å prøve finne svar på kva innhald og funksjon eit godt barndomsminne kan ha. I dette kapitlet vil ein vise til kva svar denne oppgåva har å gi på dette. Ein startar først med å vise til to tabellar som viser til kva innhald og funksjon eit barndomsminne har, slik eg tolkar informantane sine utsegn. Analysen viser at fellesskapet har betyding i dei gode barndomsminna, dette ynskjer eg å sjå nærare på, før eg seier noko om kva nokre av modernitetsteoretikarane meiner om betydinga av fellesskapets i det moderne samfunnet. Vidare seier eg noko om på kva måte fellesskapet er viktig for identitetsskapinga og utviklinga av selvet. I siste del av kapitlet ser eg på korleis perspektivet på barndomsminne er nyttige som innfallsvinkel i samfunnsforskinga.

6.1 Kva funksjon har forteljingar om barndomsminne?

Tabell; 5 Oversikt over barndomsminne sin funksjon;

Gode barndomsminne si forteljinga har følgjande funksjon;	Informantanes utsegn;	Mi tolking av empirien;
Er støtte for identitesbygging	"Eg har respektert foreldra mine, dei har respektert meg..... det trur eg kanskje er det viktigaste til å gjort den eg er blitt" (Roger)	Ein bygger sin eigen identitet på dei historiene ein vel å fortelje til seg sjølv og andre.
Fungerar som livstolking	"Det er vel i grunnen typisk når ein blir eldre, så husker ein frå farne tider...Det er gode minner å tenke tilbake på. Ser føre meg korleis vi hadde det, og gledar meg over det" (Karin)	Ein tek vare på det som har vert, ein huskar mennesker som har hatt betyding for ein, og ein gjenskarar følelsar ved å tenke på opplevingane ein hadde for lenge sidan. Ein gjev livet i dag meining basert på opplevingar ein tidlegare har hatt.
Vidareformidlar verdiar, normer og haldningar	"Det kjekkaste vi viste var når det var fløde i elva....Dar sigla vi, vi lagde våre egne båter, vi segla med tresko..." (Peder) "Eg er fast forteljar når eg er på besøk (hos barnebarna), når dei skal legge seg" (Peder)	Tar vare på og gjenskarar si eiga historie samtidig som ein vidareformidlar det ein ser på som viktig.
Fremjar fellesskapet	"Om sommaren då var det å gå til fjells, då gjekk vi på støylen kvar einaste søndag, det var så kjekt å kome på støylen, det var mykje folk" (Anna)	Historia fremjar fellesskapsfølelsen av det som har vert, ein har vert deltakar i ei rik oppleving saman med andre som ein kjenner fellesskap til. Samtidig fremjar ein eit kulturelt fellesskap, den som lyttar til historia får i "eige" ein bit av ei samfunnshistorie som ein kan kjenne seg som ein del av.
Skapar eit "frirom/virkelighetsflukt" frå kvardagen	"Når du er stressa, når du begynner å reflektere over kva er det eg gjer på no...Då begynner du å mimre om ting du gjorde når du var liten" (Roger)	Ein endrar sin eigen "mentale verden" gjennom å mimre seg tilbake til situasjonar som skapar gode følelsar, og som dermed er med på å gje endra fysiologiske reaksjonar i kroppen der ein klarar å slappe av i ein elles travel kvardag.

Forteljingar om barndomsminne har fleire funksjonar. I tabellen ovanfor kan ein fortsette lenge med å forklare kva funksjon minna eller narrativ har for den enkelte, det er difor viktig å presisere at denne tabellen er ufullstendig, og at føremålet med den, er å vise på ein oversiktleg måte at barndomsminne har ein funksjon i forteljingane ein vel å fortelje til seg sjølv og andre.

Gjennom minna ein delar med andre, fortel ein noko om tida som har vert, ein gjev andre ein bit av sitt eige liv, samtidig som ein framstiller seg sjølv slik ein ynskjer at andre skal sjå ein. Hos dei fleste menneska er det viktig å finne ei mening med livet sitt. Ådlandsvik (2005) seier at for eit meiningssøkjande menneske, er forteljingar ein viktig faktor for å finne mening. Ho seier vidare at narrasjon er ei meiningsskapande verksemd både for det enkelte individ og for samfunnet som eit felles kulturelt prosjekt. Barndomsminna har betyding for identitetsutviklinga, det ser vi eksemplar på både hos Roger og Stine.

Ådlandsvik (2005) talar for at den verda som den enkelte av oss ser, er skapt i sinnet vårt. Den er skapt av menneskeleg mental aktivitet og menneskeleg symbolske språk. Ved at vi bevisst tar fram gode minner når vi kjenner behov for det, kan vi krydre kvardagen vår ved at vi gjenskarar følelsar, stemningar og opplevingane som har vert. Dette vil ha påverknadskraft for livskvaliteten vår. Dette bekreftast av til dømes Anna som vaks opp for 70 år sidan, ho seier at minna frå hennar barndom, skapar gode følelsar når ho tek dei fram så mange år etter.

Egan (1986) er oppteken av sambandet mellom affektar og mening. Han seier at historiene våre ofte handlar om forhold som påverkar kjenslene våre, og det som gjev folk mening er gjerne knytt opp mot følelsane deira⁵. I historiene vi har blitt kjende med i denne oppgåva ser vi at der er mange kjensler i informantanes sine forteljingar.

⁵ Innanfor nevrovitenskapleg forskning meiner man at følelsar er ein viktig faktor som er medverkande for om eit minne lagrast i hukommelsen eller ikkje (Horsdal, 2008).

6.2 Kva fortel empirien om innhaldet i eit godt barndomsminne?

Tabell 6; Oversikt over kva eit godt barndomsminne inneheld

Innhaldet i eit godt barndomsminne fortel om;	Informantanes utsegn;
Følelsen av tilhørighet	"..På kaia, stod heile slekta vår, tanter, onkler, søskenbarn, ...og vi som ikkje hadde slekt her. Det var ei stor oppleving!" (Anna)
Sterke familieband	"Når eg tenker på barndomsminner som er gode, tenker eg mest på famiie, besteforeldre, farmor og farfar og sånt" (Roger)
Positive, gode opplevingar som ein delar med andre	"Då delte du noko me dei andre som var spennande og nytt....Det var faktisk ei ekte glede med det, men den måtte jo delast" (Roger)
Kos	"Så låg vi der oppe og åt godteri ilag med han pappa" (Heidi)
Samhald	"Vi fekk veldig godt forhold til bestefar, han var ein voksen og artig kar, eg kunne snakke om ting til han som eg ikkje kunne snakke med foreldra mine om, han sa det ikkje vidare, det var spesielt" (Roger)
Felleskap	"Minnene går enormt møye på at vi gjorde ting, lagde ting.....han tok oss med på mange ting" (Stine)
Tryggleik	"...Eg kan være heilt trygge på at det blir ikkje krig....Eg huska kor glad eg var, det betydde noko enormt altså!....Det har i grunn mykje å bety å spørje ungane kva dei er mest redde for....." (Peder)
Spenning	"Det var veldig spesielt....Det var ei mystisk side som eg var kjendt med der" (Roger)
Morosamt	"Å, det var så løje, ditta var eitt av dei gode barndomsminna" (Peder)
Blir sett	"Det var ikkje alle som snakka med ungar når eg var liten. Når ein møtte in mann eller ei dame, so var det somme som helste....og vi var på bølgelengde. Eg følte meg verdifull når dei tok kontakt" (Peder)

Viktige rollemodellar	”..Bestemor mi, hu var....den store helten i livet mitt. Hu var fantastisk..” (Stine)
-----------------------	---

Undersøkinga syner at innhaldet i dei gode barndomsminna, fortel om positive opplevingar delte i fellesskap med andre. Alle punkta i tabellen ovanfor er opplevingar som fordrar at dei blir delte i eit fellesskap. Opplevingane skapar emosjonar som samhald, tryggleik, spenning osv. I fellesskapet blir ein sett, ein finn viktige rollemodellar m.m. At fellesskapet står sterkt i dei gode barndomsminna, samsvarar med funn Hodne (2005) fekk i ei undersøking der han søkte finne svar på kva som kjenneteikna den norske gode barndommen. Han fann at eit nært familiefellesskap forankra i ein tradisjonell kristen huskultur, oppdragelse og arbeidettikk, innlært og vidareført gjennom generasjonar var det som prega forteljingane.

I historiene vi har blitt kjende med i denne oppgåva har vi sett at fellesskapet er det alle informantane fortel noko om. Empirien viser tydeleg funn av kor viktig det er å dele felles opplevingar i eit fellesskap med andre. Vi er alle ein del av eit større fellesskap, og det er gjennom fellesskapet vi skapar oss sjølve. Stern (2003) er oppteken av å dele opplevingar, og kallar det intersubjektiv deling når ein delar ei oppleving med eit anna menneske. Denne delinga meiner han er viktig for den enkelte si utvikling av selvet.

I det empiriske materiale som føreligg, kan det være rom for å sjå på gode barndomsminne frå fleire perspektiv. Sidan fellesskapet er den faktoren eg meiner trer tydelegast fram i det empiriske materiale, er det denne faktoren eg ynskjer å drøfte vidare i oppgåva.

6.3 Fellesskapet - ein viktig faktor i informantanes liv

Som vi har sett står fellesskapet som ein viktig og tydeleg faktor i informantane sine liv, uansett i kva slags tiår ein er voksen opp i. Dette er eit tema ynskjer å drøfte vidare, men først vil eg gjere greie for kva eg legg i omgrepet fellesskap.

6.3.1 Fellesskapet som omgrep

Dencik et al (2008) viser at omgrepet fellesskap kan brukast på fleire måtar. Eg vel å nemne to måtar å forstå det på. Den eine tydinga er at ein beskriver at ein ikkje er åleine, at ein er

saman med nokon andre, eksempelvis at ein er i eit arbeidsfellesskap. Dencik et al (2008) omtalar denne typen fellesskap som sociogrammatiske forhold. I dette fellesskapet kan ein oppleve at ein føler seg åleine, at ein ikkje delar opplevingar med dei andre deltakarane i fellesskapet sjølv om ein fysisk er saman med dei.

Ein annan type fellesskap er den typen fellesskap Rosenberg (1999) lanserer som ”den varme krets”. I dette fellesskapet føler ein seg heime, her henter man identiteten sin. I dette fellesskapet bryr ein seg om kvarandres ve og vel. Det er denne type fellesskap mitt perspektiv er oppteken av, og det er denne form for fellesskap eg meiner informantane snakkar om som viktige i dei gode barndomsminna dei delar med meg. Dencik et al (2008) stiller seg spørsmålet om korleis denne typen fellesskap kan bestå i eit samfunn med store skifte, der ein har mindre og mindre tid saman som familie.

6.3.2 Fellesskapa ser ulike ut – men fortel om like behov

I forteljingane vi har fått tatt del i, opplev vi berøringspunkt og forskjellar, samtidig som vi ser at fellesskapet står sterkt i den enkelte si forteljing om seg sjølv. Den eldre generasjonen fortel at eit fellesskap kring arbeidet var nødvendig for at arbeidsoppgåvene skulle bli tilfredstillande utført. Fritid var det lite av, men søndagen lar ein arbeidet kvile. Denne dagen blir brukt til fellesaktivitetar med familie og vener. Vi høyrer om fjellturar med foreldre, og avslapping i hagen saman med familien. Den eldre generasjon fortel om eit nært og varmt fellesskap til familien som dei tilbringa store delar av døgnet saman med.

I den yngre generasjon har ein ikkje mange arbeidsoppgåver som er naudsynte å utføre, og der er stort rom for fritid. Ein ser at det er blitt vanlegare å opphelde seg i fleire typar fellesskap enn kva som var vanleg hos den eldre generasjon. Det er fellesskapet til familien som er nært og godt, der ein delar felles opplevingar som turar i fjellet, fiske, ligge på hemsen å sjå på sauer osv. Det er fellesskapet i organiserte aktivitetar der ein jobbar saman med andre klubbmedlemmar for å skaffe inntekter til idrettslaget, og det er fellesskapet med vener der ein utforskar dei nye teknologiske leikane som kjem på marknaden. Fellesskapet med vener har stor plass i den yngre generasjonen. I forteljinga til Stine høyrer vi om at ho får ny hårsveis etter at ho ønska å likne på veninna si Ronja. Denne historie fortel at venene er personar i fellesskapet sitt som ein ønskjer å identifisere seg med. Ein ser også at venner får ei verdirangering hos den yngre generasjonen. Både Heidi og Roger kvalifiserer venene sine

gjennom å kalle nokre for bestevenner. Denne indirekte verdirangeringa gjer at ein klassifiserar venene sine ei rangordning, samtidig som ein ved å fortelje om venen sin på denne måten, gjev seg sjølv verdi over å ha vert besteven med nokon andre.

Fellesskapet ein ser i den yngre generasjonen kring vener tenker eg har litt av den same betydinga som familiemedlemmer kunne ha i den eldre generasjonen, dette kan ha samanheng med at ein hos dei yngre informantane har hatt tid til å tilbringe meir tid saman med vener, og det blir difor meir naturleg å assosiere og samanlikne seg med dei. Men det betyr ikkje at familien sitt fellesskap har mindre betyding i den yngre generasjonen, det betyr kanskje heller at der er meir tid til rådighet til å dyrke fellesskapet med fleire, og dermed blir fellesskapet sjåandes annleis ut.

Det empiriske materiale viser at sjølv om det er forskjell i kompetansar og forteljingane, og forskjell i økonomisk og materiell vekst, og sjølv om liva levast på fleire arenaer, så ser det ut til at alle snakkar om ein viktig grunnstruktur i forteljingane sine, nemleg gleda og behovet av å høyre til eit nært fellesskap. Behova av å være i eit fellesskap som ser deg, som delar opplevingar med deg, som gjev tryggleik til deg, er behov ein ser er viktige, og som blir sterkt vektlagt hos alle informantane.

6.3.3 I fellesskapet delar ein opplevingar

Vi ser i fleire av forteljingane om barndomsminna, at det å ha delt positive opplevingar med nokon, er ei oppleving som blir huska med glede. Karin fortel om gode minner der foreldra tar ho med på turar til fjells og til sjøen. Anna fortel om turar på støylen saman med familien, og ho fortel om dei gode stundene familien saman delar kring søndagsroa. Stine fortel gode minner kor ho saman med far og brødre i fellesskap skapar ting saman, og som dei etterpå har felles glede av. Roger fortel om ei stor glede over å få dele opplevingar saman med kompisar kring nintendospeling, han fortel om betydinga av familiens fellesskaplege aktivitetar kring friluftsliv og fiske. Å tilhøyre eit fellesskap der ein saman delar opplevingar er like betydingsfullt i begge generasjonane.

6.3.4 I fellesskapet fins det betydingsfulle rollemodellar

Peder fortel om den eldre mannen som skapar tryggleik i sinnet hans. Det denne personen gjorde for Peder, har fått betydning for korleis Peder sjølv vel å møte born på. Stine fortel at bestemora er den store helten i livet hennar, samtidig så fortel ho at ho også ser opp til faren sin. Kvifor, er ho litt usikker på, men ho trur det kjem av at desse to vaksenpersonane i livet hennar er flinke til det dei drive med, samtidig som dei er opne for å tore prøve nye ting. Dette er verdiar Stine set høgt og som ho ynskjer å vidareføre i eige liv. Roger ser opp til bestefaren sin fordi han var med på å gje han interessa for friluftsliv. Slik Roger fortel om bestefaren er han ein person som er oppteken av at borna rundt han skal ha det kjekt, dette fortel Roger at han set pris på.

I begge generasjonane er der menneske i individa sine fellesskap som får funksjon som rollemodellar. Sjølv om rollemodellane vi høyrer om, er svært ulike, har dei eit fellestrekk ved at dei representerar noko som dei yngre ser opp til, noko som dei yngre har ønske om å strekke seg mot. Funksjonen rollemodellane har i fellesskapet, ser ut til å være likt generasjonane imellom.

6.4 Modernitetsteoretikarar sitt syn på fellesskapets betydning

I denne delen av kapitlet vil eg setje funna eg har gjort om fellesskapets betydning, inn ein teoretisk diskusjon, kor eg trekker inn modernitetsteoretikarane sitt syn på fellesskapsbetydinga og identitetsutviklinga samfunnet.

6.4.1 Det sosiale nettverket er svekka

Beck (1992) som i hovudsak er oppteken av risiko knytt opp til den materielle utviklinga, meiner at dimensjonar som var viktige før, som arbeidarkollektivet, dei sosiale klassane, kjernefamilien, får i moderniteten ei svekka og ei anna betydning, og at desse formene ikkje lenger er med på å forme individets identitet. Forklaringa på dette er at den enkelte integrerast i stadig fleire ikkje familiære aktivitetar og organisasjonar, og på denne måten blir individet fri frå dei fellesskapa dei tradisjonelt var ein del av. Dette fører og med seg at individet frikoblast frå sin historisk kulturelle kontekst, og blir lausriven frå deira bakgrunn og tradisjonelle forankringar. Dencik et al, (2008) seier at konsekvens på dette er at banda til dei tradisjonelle fellesskapa svekkast, og mister noko av si betydning. Dette synet bekreftast også

av Heggen (2007), som peikar på tendensen og retninga i dei vestlege samfunna viser at barn og unge si forming innanfor avgrensa og oversiktlege sosiale nettverk er svekka. Tradisjonar og kollektive system har mista mykje av den sosialiserande styrken til fordel for meir opne og globale sosialiserande system. Giddens peikar på at samfunnsutviklinga fører oss inn i den radikale modernitet som forandrar familielivet og samlivet mellom menneska (Dencik et al, 2008). Empirien frå dette prosjektet syner at fellesskapet har endra seg, men det betyr ikkje nødvendigvis at forminga innanfor avgrensa områder er svekka. Eg meiner at innhaldet i fellesskapet er like viktig i dag som det var tidlegare. For å argumentere for dette vil eg trekke inn nokre av Giddens sine tankar kring fellesskapets betydning, for så å drøfte dei opp mot mitt prosjekt.

6.4.2 Det globale samfunn truer individet – grunnleggande tillit er viktig

Giddens (1997) er oppteken av omgrepet tillit. Hans måte å tenke på kring dette er for omfattande til å gå inn på i mitt materiale, men eg vil nemne nokre av hans tankar kring dette omgrepet. Han fokuserer blant anna på tillit og ontologisk sikkerheit. Ontologisk sikkerheit forklarar han med den tilliten dei fleste menneske har til samanhengen i eigen identitet og til stabiliteten i omgjevnadane sin sosiale og materielle handlingsmiljø. Samfunnet vårt har dei siste generasjonane blitt svært globalt der det er fleire farar som truar det enkelte individ enn kva som var tilfelle for nokre generasjonar sidan. På bakgrunn av dette spør Giddens kvifor ikkje alle menneske befinn seg i ein tilstand med stor ontologisk usikkerheit ettersom eksistensielle bekymringar kan være så store.

Hans svar på dette er at "normale" individ får tidleg i livet ein grunnleggande dose med tillit som er med på å dempe denne eksistensielle følelsen, og dermed er individet beskytta mot den store ontologiske angsten som potensielt truer. Giddens seier at tillit til andre er eit varig og tilbakevendande psykologisk behov, det er grunnleggande viktig i eit menneske sitt liv.

Giddens (1997) viser til Erik Erikson som seier at tillit til andre utviklast i lag med etableringa av ei indre følelse av truverde, som seinare igjen dannar grunnlaget for ein stabil sjølv-identitet.

Giddens (1997) viser til at anerkjente sosiologar stiller den tradisjonelle fellesskapsfølelsen opp mot det moderne samfunns upersonlighet. Han viser blant anna til haldningar om at moderniteten si utvikling bryt ned dei personlege relasjonane innanfor det moderne samfunn fordi massesamfunnets påverknad frårøve det personlege liv sine referanserammer. Andre

sosiologar talar for at moderne institusjonar har tatt over store delar av det sosiale liv, og dermed tømte det for det betydingsfulle innhaldet det ein gong hadde.

Kritikarane til desse haldingane viser til at empirisk forskning på naboskap i byer har vist at menneska vel å skape nye former for fellesskap når der er skjer endringar i samfunnet. Empirien frå prosjektet mitt støttar opp om denne kritikken. I mitt prosjektet har ein sett at fellesskapet mellom den eldre og den yngre generasjonen artar seg ulikt. Men det har likevel ikkje blitt tømte for betydingsfullt innhald. Empirien viser tvert imot at innhaldet i fellesskapet, dei viktige små elementa i dei mellommenneskelege forholda, er like viktige hos den yngre generasjonen som dei var hos den eldre.

Giddens (1997) seier at hovudproblemet med debatten eg har skissert ovanfor er at det ”fellesskaplege” er blitt satt opp mot det ”samfunnsmessige”, ”det upersonlege” mot ”det personlege”. Slik eg forstår han, meiner han at vi må skilje mellom desse to fellesskapa når vi vil sjå på korleis dei blir påverka i moderniteten. Han viser til at fellesskapet i betydinga av stedstilhørighet, har i stor grad forsvunne. At der har vært ei stor utvikling kring dette fellesskapet ser ein klart utifrå materiale til denne oppgåva. Vi har sett at den eldre generasjonen var nært knytt til heimstaden sin, nærmiljøet sitt, og den dag i dag lever fortsett alle i den eldre generasjonen i same bygdelag som dei vaks opp som barn. Hos den yngre generasjonen har vi derimot sett at dei er mobile, dei forflyttar seg meir, og lever liva sine på fleire arenaer enn kva som var tilfelle for den eldre generasjonen.

Giddens (1997) talar for at vi har eit sterkt psykologisk behov for å finne andre å stole på. Han seier at personlege relasjonar er prega av at ein ynskjer lojalitet. Han seier vidare at tillit til personar bestemmes ikkje av personifiserte forbindelsar innanfor lokalsamfunnet og slektsband, men at tillit på det personlege plan er eit prosjekt det må ”arbeidast med” av dei involverte parter, og krev at individet opnar seg for den andre. For å vinne eins person sin tillit seier Giddens at ein må å utvise varme og openheit. Han seier vidare at det personlege liv og sosiale band er tett samanvevd. Eg nyttar ordet fellesskap, Giddens nyttar ordet grunnleggande tillit. Mine funn i dette prosjektet støttar opp om Giddens si forklaring på korleis ein etablerar grunnleggande tillit menneska imellom. Gjennom empirien som føreligg, ser ein at det viktige fellesskapet det snakkast om, er fellesskapet der den enkelte føler seg sett, forstått, delar opplevingar med andre osv.

Giddens (1997) hevdar at tillit til personar ikkje er kopla til slekt eller lokalsamfunn. Materiale mitt viser det motsette av det Giddens her hevdar. I materiale til denne oppgåva ser

ein tvert imot at det er nære slektningar, eller menneske i det nære lokalmiljøet som det refererast frå, når det forteljast om gode barndomsminne. Eg tenker at en hovudgrunn til denne forskjellen er at mi forskning har konsentrert seg om barndomsminne. I eit barn sitt liv er det nære nettverket gjerne avgrensa til å innehalde familie og menneske frå det nære nærmiljø. Det er difor naturleg at det er desse menneska som spelar ei stor rolle for fellesskapet i eit barndomsminne. Når ein ser på kor betydingsfulle nokre av opplevingane informantane fortel om har vert for dei, viser empirien tydeleg at gode opplevingar tidleg i barndommen kan være betydingsfulle for eit heilt liv hos eit menneske. I det vaksne liv, kor ein utvidar sitt sosiale nettverk, tenker eg det er naturleg som Giddens seier at ein tilhøyrer andre fellesskap der ein får dekka fellesskapsbehova eg har omtala i oppgåva.

6.5 Fellesskapet er ein konstant viktig faktor i menneska sine liv

Vi har sett at nokre modernitetsteoretikarar talar for at fellesskapet mister si betyding i det moderne samfunnet. Denne delen av kapitlet vil eg prøve å argumentere for at fellesskapet ikkje mister si betyding sjølv om samfunnsutviklinga endrar seg, men at fellesskapet står som ein konstant faktor som ikkje er avhengige av avgrensa tidsperiodar i historia. Eg vil vise korleis identiteten og selvet påverkast gjennom relasjonane ein har i eit nært fellesskap.

6.5.1 Fellesskapet er eit grunnleggande behov for menneskeleg identitet

Som eg refererer til ovanfor så ser ein i alle forteljingane at der ligg ein grunnstruktur som omhandlar individets forhold til fellesskapet, og at dette fellesskapet har hatt stor betyding i det enkelte individ sitt liv. Allereie i skrifter frå bibelen ser ein mange eksemplar på korleis fellesskapet mellom menneska har forma historia. Ein kan på bakgrunn av dette seie at ein ser på fellesskapet som ein viktig grunnstruktur som er gjeldane uansett skiftandes samfunnsforhold.

MacIntyre (1981) seier at vi skapar identiteten vår i samspelet vi har med andre. Å delta i eit fellesskap er viktig for utviklinga av eigen identitet, Ricoeur seier at selvet vårt blir til i prosessen med å fortelje andre om oss sjølve (Ådlandsvik, 2005), og det er jo det vi driver med i eit fellesskap, vi fortel andre kven vi er, vi delar felles opplevingar.

Frå naturens hand er menneske disponert til å bli rettleia og utvikle seg i samhandling med andre, seier Vygotsky (1978). Han meiner at den viktigaste læringa i eit menneske sitt liv er

den som skjer i samhandling med viktige andre. Desse viktige andre kan være vaksne deltakarar i fellesskapet, som er der å vegledar og støttar opp om barnet. Eg meiner vi ser fleire eksemplar på det gjennom empirien til denne oppgåva, at vaksne si rolle er viktig for identitetsutviklinga til informantane, med andre ord, fellesskapet med viktige vaksne er viktig for identitetsutviklinga. At barnet er avhengig av personleg og mellommenneskelege forhold i eiga sosialisering blir poengtert i Eriksons teori om utvikling og sosialisering (Bråten, 2004).

Utan å gå i djupna på denne teorien vil eg berre nemne at Erikson ser på tillit som ein grunnleggjande mekanisme i sosialiseringa av barnet. Piaget talar også for at det mellommenneskelege er viktig for individets identitetsutvikling. Utan å kome inn på alle utviklingstrinna Piaget opererer med, vil eg trekke inn utviklingstrinnet som er på toppen, og som viser kor viktig det er at individet skaper ein intersubjektiv forstand, der subjektet er i stand til å sjå seg sjølv som innvevd i gjensidige forhold til andre subjekter (Bråten, 2004). Begge desse teoretikarane er opptekne av å forstå utviklinga til det enkelte individ som ein prosess som skapast i fellesskap med andre, ved at andre er rollemodellar, ved at ein har positive erfaringar med vaksne identitetar i ein eller annan form. Eg meiner Eriksson og Piaget begge stadfestar det eg også meiner, at fellesskapet er viktig for identitetsutviklinga til den enkelte, og at vi er avhengige av andre for å skape oss sjølve.

6.5.2 Fellesskapet sin funksjon i forhold til utviklinga av selvet

Vi har sett at i forteljningane om barndomsminna, har fellesskapet si betydning blitt trekt fram som viktige faktorar, som er konstante generasjonane imellom. Eit ønske med denne oppgåva har vert å finne svar på korleis barndomsminna påverkar utviklinga av selvet. Ved å nytte barndomsperspektivet kjem ein tettare på kva som har betydning for menneske, og deira personlege utvikling. Ved å nytte denne metoden, blir ein i stand til å sjå på utviklinga av selvet frå eit anna perspektiv enn det som er vanleg

Innleiingsvis kommenterte eg at mi forståing av selvet, er det indre bilete individet har av seg sjølv som blir forma i fellesskap med andre menneske. Frå ein fenomenologisk og hermeneutisk tradisjon utviklast selvet i relasjon med menneska vi samhandlar med i vår verkelegheit. Hart (2006) seier at barndommens relasjonsopplevingar har betydning for denne utviklinga. Stern (2003) ser på utviklinga av selvet i eit mikroperspektiv, der det er dei små element og hendingar som kan ha betydning for at vi utviklar selvet vårt som vi gjer. Vi har fått

del i Peder sin verkelegheit der han blei kvitt redsla for krig, denne vesle seansen fekk betyding på fleire områder for han. Ikkje berre blei han kvitt redsla for krig, men denne opplevinga skapte eit ynskje om å møte andre menneske slik han sjølv var blitt møtt. Heilt tydeleg kan ein sjå konturane av korleis enkle opplevingar er med på å skape selvet.

I det empiriske materiale er der to viktige poeng som eg vil knytte til utviklinga av selvet. Det første er vaksne si rolle som modellar for born. Vi har sett at tilstedeværelsen av vaksne er viktig i mange av forteljingane. Vi har sett at begge generasjonane fortel om vaksne som er tydelege rollemodellar for korleis dei sjølve ynskjer å framstå som vaksne. Dette viser kor stor betyding relasjonar med andre har for eins eiga utvikling av seg sjølv. Det andre er betydinga av å ha nokon å dele opplevingane med. Stern (2003) meiner det er viktig at individa opplev at nokon delar verkelegheita med dei. Denne intersubjektiv delinga blir sett på som essensielt viktig for selvet si utvikling. Alle barndomsminna vi har fått kjennskap til, er hendingar informantane har opplevd saman med andre i eit fellesskap. Ikkje eit einaste av minna det forteljast om, er hendingar der respondenten har vert åleine med opplevinga si. Dette viser at det er betydingsfullt å ha nokon som kan dele verkelegheita med ein.

6.6 Barndomsminne som metodisk innfallsvinkel i samfunnsforskinga

Som vi har sett er der retningar innanfor samfunnsforskinga som talar for at fellesskapet mister si betyding i sosialiseringa av det enkelte individ i det moderne samfunnet, der ein meiner at tradisjonar blir mindre viktige, fellesskapet lausare og individa er mykje meir overlate til seg sjølve. Gjennom informantane sine eigne stemmer som er empirien for denne oppgåva, viser eg at sjølv om fellesskapet endrar karakter, har det likevel fortsett stor betyding i det moderne samfunnet.

At oppgåva avdekkar forskjellar, har sitt utgangspunkt i fleire ting. Metodane eg har nytta i dette prosjektet skil seg frå det som er vanleg innanfor samfunnsforskinga. Eg har gjennom mi teoretisk førestilling hatt ein idé om at barndomsminne har betyding for det enkelte individ, denne førestillinga har vert ei viktig fortolgingsramme som har påverka det teoretisk rammeverk for oppgåva.

Ved bruk av narrativ som verktøy, gis informantane moglegheit til å skape meining, samanheng og betyding i samtalen dei hadde med meg. At narrativ er ein effektiv metode vart tydeleg for meg i to av intervjuja, kor respondentane brått seier ”dette har eg ikkje tenkt på

før”, ved å fortelje, ved å sette opplevingar inn i ein meningsfull samanheng, opplev informantane å få innsikt til områder hos seg sjølv som ein i utgangspunktet ikkje var bevisst, det er dette som blir kalla implisitte minner.

Gjennom å nytte eit barndomsminneperspektiv, der ein har fokus på gode barndomsminne, får ein fram kva som har vert viktig for den enkelte i oppveksten. Gjennom denne tilnærminga får ein både kunnskap om oppvekstvilkåra, men endå viktigare, ein får fram kva det er slags forhold som har vert med på å skape meaning i barnets oppvekst. Når ein vidare knyt barndomsminna opp mot eit generasjonsperspektiv, får ein nyttig kunnskap om korleis prosessane har helde seg over tid, og gjennom denne tilnærminga, har eg funne nye data om sosiale prosessar som dei nye modernitetstenkarane ikkje fangar opp slik eg har forstått dei.

Den engelske sosialhistorikaren Hugg Cunningham (1996) meiner at det er lett å få innblikk i historia om barndommen i ulike generasjonar fordi dette er godt dokumentert gjennom mykje forskning og statistikk. Det er ofte denne kunnskapen samfunnsvitskapen brukar når dei undersøker faktorar i folk sine liv. Cunningham (1996) etterlyser forskning som viser korleis barn og unge faktisk levde liva sine, kva tankar og opplevingar som var viktige for dei, kven som var signifikante andre og kva som var deira plass i samfunnet. Eg meiner at ved å nytte barndomsminneperspektivet som metode, med fokus på gode barndomsminne, kjem ein nærare folk si kvardagsoppfatning, og ein får tilgang til denne kunnskapen som Cunningham etterlyser.

6.7 Oppsummering

Dette kapitlet startar med å vise til mine tolkingar kring funksjonen og innhaldet dei gode barndomsminna har i informantanes liv. Vi har sett at minna har fleire funksjonar, blant anna så gjennskapar dei glede i kvardagen mange år etter at dei vart etablerte. Innhaldet i minna fortel om opplevingar delte med andre i eit nært fellesskap. Sjølv om fellesskapa artar seg ulikt informantane imellom, ser det ut til at forteljingane har det same innhaldet. Etter å ha arbeida med det empiriske materiale meiner eg å kunne vise at fellesskapet er ein viktig og varig faktor i informantanes liv.

Modernitetsteoretikarar som til dømes Beck, talar for at fellesskapet har mista si betyding. Giddens meiner at det globale samfunnet truar individa, og at ein grunnleggande tillit er avgjerande viktig for det enkelte individ om det vil klare seg i samfunnet eller ikkje. Giddens

meinar ein bør være klar på kva fellesskap ein snakkar om når ein skal sjå på om det har svekkast eller ikkje. Det gamle fellesskapet kor ein var fastbunden store delar av livet sitt, er borte i vårt samfunn. Her støttar eg modernitetsteoretikarane sitt syn. Om ein derimot ser på dei nære relasjonane, og dette fellesskapet si betyding, og innhaldet dette fellesskapet rommar, så meiner eg at det ikkje har mista si betyding. Eg meiner å kunne vise at dette fellesskapet si betyding har ikkje endra seg i den gruppa av informantar eg har snakka med. Eg prøvar å vise til korleis fellesskapet påverkar den menneskelege identiteten og kva funksjon det har til utviklinga av selvet. I siste del av kapitlet viser eg til korleis barndomsminne som perspektiv kan nyttast innanfor samfunnsforskinga for å få kunnskap kring barns oppvekst.

I neste kapittel, gis eit samandrag av oppgåva der ein oppsummerar funna og seier noko om kva nytte desse funna har for vår kunnskap i arbeidet kring barn og unge.

7.0 KONKLUSJON

Målet med denne masteroppgåva har vert å få kunnskap kring gode barndomsminne. Den førande problemstillinga har vert; *Kva innhald og funksjon har eit godt barndomsminne? -Ein studie kring barndomsminna si betyding sett i perspektivet til seks informantar med oppvekst frå kvart sitt tiår.*

Oppgåva har hatt eit fenomenologisk og hermeneutisk perspektiv, der ein gjennom kvalitativ metode har intervjuar seks informantar i aldersgruppa 27 til 89 år. Gjennom å nytte kvalitative forskingsintervju, har ein i dette prosjektet blitt i stand til å fanga informantanes sitt perspektiv – deira kognitive og følelsesmessige organisering av sin verden. Dermed har vi vert i stand til å sjå informantane innanfrå, der vi gjennom samtalan har fått dokumentert innsikt i kva dei er interesserte i, og kva som er betydingsfullt kring deira eigne gode barndomsminne. Sentrale spørsmål eg har søkt svar på i arbeidet med analysen med det empiriske materiale er følgjande:

- a) Korleis ser forteljingane om gode barndomsminne ut?
- b) Kva betyding har eit godt barndomsminne for den enkelte?
- c) Kva forteljust om innhaldet i eit godt barndomsminne?
- d) Kva funksjon har forteljingane om dei gode barndomsminna?

Korleis forteljingane om gode barndomsminne ser ut

I arbeidet med materiale har eg fleire gonger kjent meg audmjuk og full av undring over kva informantane har hatt å fortelje. Vi lever i år 2012, på førehand er det lett å tenke at dei vi dagleg møter, har den same referanseramma, og det same utgangspunkt for å oppfatte verda som ein sjølv har. At dette ikkje er tifelle, er tydeleg etter å ha jobba med barndomsminne frå seks ulike tiår. Materiale som presenterast syner at oppvekstvilkår og samfunnet har endra seg mykje dei siste 70 – 80 åra.

Eit vært viktig poeng at *alle* forteljingane om gode barndomsminne fortel om hendingar og opplevingar som er delte samen med andre menneske. Gjennom forteljingane ser ein både informanten sitt perspektiv på individuelle forhold, samstundes som ein ser korleis samfunnet kring den enkelte artar seg. Under dette punktet er det dei samfunnsmessige rammevilkåra som har vert interessante å avdekke.

Dei som lever i samfunnet vårt frå den eldre generasjon har opplevd ein kvardag der ein verken hadde straum eller innlagt vatn. Når dei skulle flytte på seg, måtte ein bruke beina eller hesten. Å reise over både korte og lange strekningar var svært uvanleg, det var mest vanleg at ein opphaldt seg i det nære lokalsamfunnet heile barndommen. Denne kvardagen gav små og stramme rammer til sjølv å få velje kva livsveg ein ønska i livet. Det mest vanlege var å følgje i fotspora til foreldra, kanskje dette kan være ein av grunnane til at dei tre informantane frå den eldre generasjon, alle fortsett bur i det same bygdelaga som dei vaks opp. Stine som var barn når utedoen var vanleg, og når det fortsett var vanleg at ein reiste med båt sidan ein sjølv ikkje hadde bil, opplevde store endringar i sin barndom gjennom at medier kom inn å tok av tida som barn og vaksne hadde brukt saman, no skulle ein saman sjå på tv, i staden for at ein i fellesskap gjorde på noko ilag. Dei som vaks opp kring 1960 og utover, opplevde at bilen byrja bli vanleg i mange familiar, noko som skapte rom for å utforske verden endå vidare enn kva ein hadde moglegheit for tidlegare. Ein reiste over lange avstandar, gjerne til utlandet og når ein vil sjå andre stadar ein heimplassen. Hos den yngre generasjonen er det positivt at ein tar eigne val, og lang utdanning er eit viktig steg her. Fritidsaspektet rommar all den tid ein ikkje er på skulen, ein har mykje ledig tid – fritid, det blir vanleg å fylle denne tida med organiserte fritidsaktivitetar.

Informantane frå den yngre generasjon har vokse opp i ei tid kor det som var *uvanleg* i den eldre generasjon barndom, er heilt *vanleg* i den yngre generasjons barndom, og visa versa. Desse skilnadane har gitt generasjonane svært ulike oppvekstvilkår.

Betydinga av eit godt barndomsminne

Når ein mimrar seg tilbake til dei gode barndomsminna, opplev ein affektar som kan vere med på å gi kvardagen eit lysglimt. Vi har sett utifrå det teoretiske materiale til denne oppgåva at minner er viktige for menneska for å gje dei narrativ kontinuitet, og det er gjennom minner vi skapar oss sjølv. Informantane har litt ulike opplevingar av kva betyding barndomsminne har for dei. Innanfor den eldre generasjonen fungerer minna som ein oppkvikkar i kvardagen. Den yngre generasjonen fortel at nokre val i vaksen alder er basert på opplevingar frå barndommen, men ein brukar ikkje mykje tid på å mimre seg tilbake til barndommen i den vanlege kvardagen. Dei fleste informantane nyttar gode barndomsminne i sine fortelingar når dei ynskjer å fortelje andre om seg sjølv.

Innhaldet i eit godt barndomsminne

Innhaldet i eit godt barndomsminne handlar i all hovudsak om opplevingar den enkelte har hatt i nært fellesskap saman med *få* andre. Dette fellesskapet har dekt basale behov som tryggleik, det har gjeve den enkelte følelsen av å bli sett, følelsen av å høyre til, og følelsen av å være tilnytte.

Empirien har synt tydeleg funn at det er viktig å dele opplevingar i eit fellesskap med andre. Vi er alle ein del av eit større fellesskap, og det er gjennom fellesskapet vi skapar oss sjølv.

Eit godt barndomsminne sin funksjon

Funksjonen til gode barndomsminne er fleire, blant anna så fremjar det fellesskapet. Når ein fortel om eit fellesskap, seier ein noko om kva verdiar, normer og haldingar som er gjeldande innanfor dette fellesskapet. Når ein ser seg sjølv som medlem av eit fellesskapet, kan dette fungere som rettesnor for den enkeltes eigne verdival og haldningar.

Eit godt barndomsminne har også funksjon som identitetsbygging. I forteljingane skapar ein seg sjølv, ein bestemmer kva ein vil gje til den andre, og kva ein vil halde tilbake, slik påverkar ein historia om seg sjølv. Nokre av informantane viser stor glede over å formidle

minna vidare til neste generasjon, slik held dei fast i fortida, samtidig som dei gir ein bit av seg sjølv som andre kan glede seg over.

7.1 Er kunnskapen om gode barndomsminne viktige for vårt arbeid med barn og unge?

I oppgåva har vi snakka med folk som har levd eit langt liv, med mange minner. Når vi så ser at gode barndomsminne fortsett blir tilbakesett på med glede, viser det tydeleg at opplevingar i barndommen har lang virketid. Denne kunnskapen meiner eg er viktig i vårt arbeid med barn og unge.

Vi lever i eit samfunn som beveger og endrar seg raskt. I vårt moderne samfunn legg vi til rette for borna frå dei er små, med barnehage, skule, skulefritidsordningar, fritidsaktivitetar osv. Borna møter heile vegen eit tilrettelagt tilbod, der dei skal delta innanfor visse rammer, og dei må dele dette fellesskapet med mange andre. Ein kan spørje seg om ikkje dette er bra nok. Tankar eg sit igjen med etter arbeidet med denne oppgåva er at vi som vaksne i arbeid med barn og unge må være bevisste på at vi gjev borna våre muligheit til å dele opplevingar med andre. Dei må få kjenne at dei er tilnytte i samfunnet vi lever i, at dei ikkje berre er mottakarar av tilbod vi som vaksne har laga for dei. Dei må få kjenne at dei har noko å bidra med på dei arenaane dei deltar i. Dette er viktige faktorar som eg personleg vil jobbe bevisst mot å gi til dei born og unge, eg møter i min arbeidskvardag.

Gode barndomsminne si betydning for val ein tar

Eit barn som har etablerte gode barndomsminne, der det ser seg sjølv i fellesskap med viktige andre i livet sitt. Vil i dette indre bilete av seg sjølv, sjå seg sjølv som deltakar i eit fellesskap prega av normer, verdier og haldningar. Indre bilete om gode barndomsminne meiner eg er ein viktig beskyttelsesfaktor for barn og unge når dei eksempelvis står i fare for å hamne i

marginaliserte posisjonar. Har ein med seg ei god historie ein identifiserar seg med, kan det være nok til at ein vel å avstå frå fellesskap, handlingar og situasjonar kor ein *ikkje* ynskjer å identifiserast med, eller kjenner seg heime i.

7.2 Refleksjon over eige prosjekt

Denne masteroppgåva har argumentert for at gode barndomsminne er viktige for det enkelte menneske si utvikling. Desse funna viser at det er viktig å undersøkje fenomen frå fleire perspektiv, å spørje andre spørsmål enn det som er vanleg innanfor samfunnsvitskapen. Ved bruk av narrativ har ein gitt den enkelte informant muligheit til å formidle opplevingar som har hatt meining for dei. Gjennom denne tilnærminga ligg der fortsett mykje nyttig og interessant kunnskap å hente for samfunnsvitskapen.

I det empiriske materiale ser ein at forteljingane om barndomsminne inneheld opplevingar der følelsar spelar ei stor rolle. Følelsar er ein viktig faktor som er medverkande for kor vidt eit minne lagrast i hukommelsen eller ikkje. Læring i sosialt samspel med andre er ein annan viktig faktor. Vi lærer kva som er viktig å huske, og kva vi helst bør gløyme, gjennom det sosiale samspel, hjelper vi kvarandre med å huske (Horsdal, 2008). Fordi forteljingane vi fortel kombinerar tid og rom, kroppslege erfaringar, følelsar, språk, personlege minner og meiningskonstruksjonar, har forteljingar stor betyding for den nevrologiske utviklinga som skjer i hjernen (Horsdal, 2008). Det vil seie at gode barndomsminne har betyding langt utover det å fortelje om seg sjølv, det har også betyding for kven ein faktisk skapast til å bli, både gjennom det sosiale samspel med andre, og dei neurale strukturane som formast i hjernen.

Gjennom det empiriske material har ein sett at alle informantane fortel om eit viktig fellesskap frå dei gode barndomsminna. Fellesskapet er ein konstant viktig faktor, som til tross for store skifte i samfunnet, også i dag har stor betyding for det enkelte individ. Til tross for at fellesskapet har endra utsjånad i form av at ein tilbringer mindre tid saman i dag enn

kva som var tilfelle før, så er sjølve kjernen i fellesskapet, det å bli sett, ivaretatt, dele opplevingar osv, like viktig i dag som tidlegare. Desse små tinga er med på å skape det store bilete av korleis vi ser på oss sjølve, og dei er med på å skape vår identitet.

Materiale viser at fellesskapet har endra utsjånad, og slik støttes denne undersøkinga av tidlegare forskning. Det som skil seg frå forskning eg har vert i stand til å finne, er mitt argument om at fellesskapet ikkje har mista si betyding i moderniteten. Medan Giddens meiner at grunnleggande tillit blir skapt i eit fellesskap utanfor vår nære sfære, viser dette prosjektet sitt materiale at denne tilliten hos eit barn blir skapt i det nære fellesskapet.

Ettersom eit barn sitt nettverk er avgrensa, meiner eg at det empiriske materiale støttar opp om at familie og nærmiljø er viktige faktorar i skapinga av gode barndomsminne, like viktig i dagens samfunn, som det var for åtti år sidan.

Læring føregår ettappevis, og ein ser ikkje det store biletet i eit forskingsprosjekt, før dei små brikkene byrjar å falle på plass. I slutfasen til prosjektet ser eg at der er rom for å kunne gjort endå meir ut av analysen. Blant anna kunne ein sett på gode barndomsminne oppimot tilknyttingsteori. Ein annan interessant vinkling ville vert å trekke inn Bronfenbrenners økologiske modell som handlar om å sjå barnet i eit heilskapleg perspektiv. Dette er vinklingar det kan være interessant å sjå nærare på i eit seinare arbeide.

LITTERATURLISTE

Almås, R. (1997). Tre generasjoner rekonstruerer sin ungdom. I I. Frønes mfl. *Livsløp – Oppvekst, generasjon og sosial endring*. Oslo: Universitetsforlaget.

Almås, R., Karlsen, K. H., & Thorland, I. (1995). *Fra pliktsamfunn til mulighetstorg: tre generasjoner skriver sin ungdom* (Vol. 5/1995). Dragvoll: Senteret.

Alvesson, M., & Sköldbberg, K. (2008). *Tolkning och reflektion: vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. [Lund]: Studentlitteratur.

Atkinson, R. (1998). *The Life Story Interview*. Thousand Oaks: Sage Publications.

Barclay, C. (1994). "Composing protoselves through improvisation." Neisser, U. og Fivush, R. (red.). *The remembering self. Construction and accuracy in the self-narrative*. Cambridge University Press, Cambridge.

Bauer, P. J. (2007). *Remembering the times of our lives: memory in infancy and beyond*. Mahwah, N.J.: L. Erlbaum Associates.

Beck, U. (1992). *Risk Society. Towards a New Modernity*. London: Sage.

Bertaux, D. (1981). *Biography and society: the life history approach in the social sciences*. London: Sage Publications.

Bourdieu, P., & Nice, R. (1990). *The logic of practice*. Oxford: Polity Press.

- Bråten, S. (2004). *Kommunikasjon og samspill –fra fødsel til alderdom*. Oslo: Universitetsforlaget AS.
- Chalmers, A. F. (2003). *Vad är vetenskap egentligen?* Nora: Bokförlaget Nya Doxa.
- Cunningham, H. (1996). *Barn og barndom fra middelalderen til moderne tid*. Ad. Notam Gyldendal.
- Dencik, L., Schultz Jørgensen, P., & Sommer, D. (2008). *Familie og børn i en opbrudstid*. København: Hans Reitzel.
- Egan, K. (1986). *Teaching as Story Telling. An alternative approach to teaching and curriculum in the elementary school*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Evang, A. (2007). *Tankebilder: hjerne, følelser og styring*. Oslo: Cappelen.
- Ferrarotti, F. (1981). On the autonomy of the biographical method biography and society. The life history approach in the social sciences. *Biography and society: the life history approach in the social sciences*. D. Bertaux. London, Sage: s. 19.27.
- Fog, J. (2004). *Med samtalen som udgangspunkt. Det kvalitative forskningsinterview*. København: Akademisk Forlag.
- Fossland, T. M. (2006). *Nye generasjoner i forandringens tid: en sosiologisk studie av ulike grupper eldres fortellinger om sine liv*. Senteret, Tromsø.
- Fossland, T. M., & Thorsen, K. (2010). *Livshistorier i teori og praksis*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Frønes, I. (1985). *Fra sliterne til dessertgenerasjon? Generasjoner og livsløp i Norge*. INAS-rapport 1985:2- Oslo: Institutt for anvendt sosialvitenskapelig forskning (INAS).
- Giddens, A. (1997). *Modernitetens konsekvenser*. Oslo: Pax Forlag A/S.
- Giddens, A. (1999). *Den tredje vei. Fornyelsen av sosialdemokratiet*. Oslo: Pax Forlag A/S.
- Goodson, I.F. (2005). Lærende liv. In R. Ådlandsvik (Red.), *Læring gjennom livsløpet* (s.77-100). Oslo: Universitetsforlaget AS.
- Gullestad, M. (1996). *Hverdagsfilosofer: verdier, selvforståelse og samfunnssyn i det moderne Norge*. Oslo: Universitetsforlaget.

- Hart, S. (2006). *Hjerne, samhörighed, personlighed: introduktion til neuroaffektiv udvikling*. København: Hans Reitzel.
- Heggen, K. (2004). *Risiko og forhandlinger: ungdomssosiologiske emner*. Oslo: Abstrakt forlag.
- Heimann, M. (2010). Eksplisitte minner hos spedbarn - nye funn gir et nytt bilde *Håndbok i sped- og småbarns psykiske helse* (pp. s. 195-217). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Hodne, Ø. (2005). Fortellinger om den gode barndommen. In I. Markussen og K. Telste (Red.), *Bilder av den gode oppvekst gjennom 1900-tallet* (s.148 – 161). Oslo: Novus Forlag.
- Horsdal, M. (1999). *Livets fortællinger: en bog om livshistorier og identitet*. København: Borgen.
- Horsdal, M. (2001). De små fortællingers store betydning. *Dansk pædagogisk tidsskrift*, 49 (Hefte 1), s. 44 - 53.
- Horsdal, M. (2008). *At lære, at huske, at være: gensyn med fortællingen*. Værløse: Billesø & Baltzer.
- Kennedy, M.M (1979). *Generalizing from single case studies*. *Evaluation Quarterly*, 3, 661-678.
- Jovchelovitch, S., & Bauer, M.W. (2000). Narrative interviewing. *Qualitative researching with text, image and sound: a practical handbook*. Eds Martin W. Bauer, and George Gaskell, 57-74. London: Sage.
- Kvale, S. (1997). Research Apprenticeship. *Nordisk Pedagogikk – Journal of Nordic Educational Research*, 17, 186-194.
- Kvale, S., & Brinkmann, S.(2009). *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- MacIntyre, A. (1981). *After Virtue: a Study in Moral Theory*. London: Duckworth.
- Markussen, I., & Telste (Ed.). (2005). *Bilder av den gode oppveksten gjennom 1900-tallet*. Oslo: Novus forlag.
- Maynes, M. J., Pierce, J. L., & Laslett, B. (2008). *Telling stories: the use of personal narratives in the social sciences and history*. Ithaca: Cornell University Press.

- Mead, George Herbert (1934): *Mind, Self and Society from the Standpoint of a Social Behaviorist*, Chicago: University of Chicago Press.
- Merleau-Ponty, M. (2009). *Kroppens fænomenologi*. [Frederiksberg]: Det lille Forlag.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1984). *Qualitative data analysis: a sourcebook of new methods*. Beverly Hills, Calif.: Sage.
- Nielsen, F.S. (2000). Hva er identitet? *Institut for antropologi, Københavns Universitet, 2000*
Hentet fra www.fsnielsen.com/txt/art/identitet.htm
- Nielsen, J.C.R., & Repstad, P. (1993). Fra nærhet til distanse og tilbake igjen: Om å analysere egen organisasjon. I P. Repstad (red.), *Dugnadsånd og forsvarsverker. Tverretattlig samarbeid i teori og praksis*. Oslo: Tano.
- Nyquist, A. (1992). Jeg – Du. I *Høst i august*. Oslo: Aschehoug.
- Rosenberg, G. (1999). I värmens personkrets. *Moderna Tider*, 104: 16-21.
- Ryen, A. (2002). *Det kvalitative intervjuet: fra vitenskapsteori til feltarbeid*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Sabbagh, K. (2009). *Remembering our childhood: how memory betrays us*. New York: Oxford University Press.
- Schacter, D. L. (2001). *The seven sins of memory: how the mind forgets and remembers*. Boston: Houghton Mifflin.
- Schibbye, L.A. (2002). En dialektisk relasjonsforståelse i psykoterapi med individ, par og familie. Oslo: Universitetsforlaget AS.
- Simonsen, K. (1993). *Bytteteori og hverdagspraksis*. København: Akademisk forlag.
- Stake, R.E. (2005). Case studies. I N.K. Denzin og Y.S.Lincoln (red.) *Handbook of Qualitative Research* (s. 443-466). Thousand Oaks, CA: SAGE.
- Stern, D. N. (2003). *Spedbarnets interpersonlige verden*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Stern, D. N. (2007). *Her og nå: øyeblikkets betydning i psykoterapi og hverdagsliv*. Oslo: Abstrakt forlag.
- Vygotskij, L.S. (1995). *Fantasi och kreativitet i barndomen*. Göteborg: Daidalos.

Vygotsky, L. (1978). *Mind in Society: The development of higher psychological processes*. Harvard University Press, Cambridge.

Øia, T., & Fauske, H. (2010). *Oppvekst i Norge*. Oslo: Abstrakt.

Aadland, E. (2004). *"Og eg ser på deg": vitenskapsteori i helse- og sosialfag*. Oslo: Universitetsforlaget.

Ådlandsvik, R. (2005). Den narrative vendinga. In R. Ådlandsvik (Red.), *Læring gjennom livsløpet* (s.47 -76). Oslo: Universitetsforlaget AS.

Identitet – psykologi, samfunnsvitenskap. (10.02.2012) I Store norske leksikon. Hentet frå: <http://snl.no/identitet>

Vedlegg 1;

Harald Hårfagres gate 29
N-5007 Bergen
Norway
Tel: +47-55 58 21 17
Fax: +47-55 58 96 50
nsd@nsd.uib.no
www.nsd.uib.no
Org.nr. 985 321 884

Bjarne Øvrelid
Avdeling for helse- og sosialfag
Høgskolen i Lillehammer
Postboks 952
2604 LILLEHAMMER

Vår dato: 03.03.2011

Vår ref: 26354 / 3 / KH

Deres dato:

Deres ref:

KVITTERING PÅ MELDING OM BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 10.02.2011. Meldingen gjelder prosjektet:

26354
Behandlingsansvarlig
Daglig ansvarlig
Student

Gode barndomsminner
Høgskolen i Lillehammer, ved institusjonens øverste leder
Bjarne Øvrelid
Linda Håøy

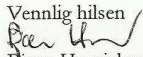
Personvernombudet har vurdert prosjektet og finner at behandlingen av personopplysninger er meldepliktig i henhold til personopplysningsloven § 31. Behandlingen tilfredsstiller kravene i personopplysningsloven.

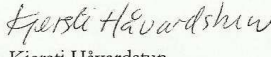
Personvernombudets vurdering forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i meldeskjemaet, korrespondanse med ombudet, eventuelle kommentarer samt personopplysningsloven/-helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, http://www.nsd.uib.no/personvern/forsk_stud/skjema.html. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjektet i en offentlig database, <http://www.nsd.uib.no/personvern/prosjektoversikt.jsp>.

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 06.06.2011, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Vennlig hilsen

Bjørn Henriksen

Kjersti Håvardstun

Kontaktperson: Kjersti Håvardstun tlf: 55 58 29 53
Vedlegg: Prosjektvurdering
Kopi: Linda Håøy, Lida, 6795 BLAKSÆTER

Avdelingskontorer / District Offices:

OSLO: NSD, Universitetet i Oslo, Postboks 1055 Blindern, 0316 Oslo. Tel: +47-22 85 52 11. nsd@uio.no
TRONDHEIM: NSD, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, 7491 Trondheim. Tel: +47-73 59 19 07. kyrre.svarva@svt.ntnu.no
TROMSØ: NSD, HSL, Universitetet i Tromsø, 9037 Tromsø. Tel: +47-77 64 43 36. martin-arne.andersen@uit.no

Personvernombudet for forskning

Prosjektvurdering - Kommentar

Prosjektnr: 26354

Formålet med prosjektet er å undersøke menneskers opplevelse av gode barndomsminner og hvilken betydning minnene har hatt for livet til det enkelte menneske.

Utvalget rekrutteres i eget miljø og vil bestå av voksne i flere generasjoner.

Ombudet finner informasjonsskrivet til utvalget tilfredsstillende, men anbefaler at det innledes med en forespørsel om å delta i en undersøkelse. Kontaktopplysninger til veileder tilføyes.

Prosjektsslutt er 06.06.2011. Datamaterialet anonymiseres ved at verken direkte eller indirekte personidentifiserbare opplysninger fremgår. Lydopptak slettes.

Vedlegg 2;

Har du lyst å delta i ei undersøking der du fortel meg om dine gode barndomsminne?

Heisann til deg!

Eg heiter Linda Håøy, og er student ved høgskulen på Lillehammer ved eit masterstudie som heiter "helse- og sosialfagleg arbeid blant barn og unge".

Som avslutning i dette studiet skal eg utføre eit forskingsprosjekt der eg skal skrive ei masteroppgåva om eit tema som eg er oppteken av. Temaet eg har valt å skrive om er *gode barndomsminne*. Mange av oss har gode opplevingar/minner frå tida som born som vi likar å dele med andre. Det er nokre av desse opplevingane eller forteljingane eg har lyst å få ta del i.

Målet med dette arbeidet er få kunnskap om kva gode minner vi bærer med oss, samt kva betyding desse minna har hatt i livet til det enkelte menneske. Eg er difor svært interessert i **di historie!**

Vil du fortelje meg om dine gode barndomsminne?

Eg vil be deg tenke over om du kunne tenke deg å være ein av dei som eg skal intervju i prosjektet mitt. Om du ynskjer å dele eit eller fleire av dine gode barndomsminne med meg, vil eg gjere avtale med deg om ein stad vi kan treffast. Når vi skal gjennomføre eit intervju vil eg ha med ein bandopptakar som spelar inn samtalen vi har, samtidig som eg noterer undervegs. Dette for at eg lettare skal få med meg alt som vert sagt. Intervjuet vil bli gjort når det passer deg, enten på føremiddag eller ettermiddag i ein vekedag.

Personvern

Dei som intervjuast bør skrive under ei samtykkeerklæring. Alle opplysningane du delar med meg, vil bli konfidensielt behandla. Intervjuet er frivillig heile vegen, det vil sei at du kan trekke deg frå deltaking både før, under og etter intervjuet. All informasjon vil då bli sletta. Personopplysningane vil anonymiserast slik at det ikkje vil være mogleg å kjenne igjen

enkeltpersonar i oppgåva som skal skrivast. Materiale frå intervjuet vil bli forsvarleg lagra og innelåst, og vil bli makulert når prosjekttida er over innan hausten 2011.

Ynskjer du å snakke med meg, kanskje du har lyst å høyre meir om prosjektet? Då kan du ta kontakt med meg Linda Håøy på tlf; 90 97 93 26 eller vegledaren min Bjarne Øvrelid ved høgskulen på Lillehammer på tlf; 61 28 82 66.

Samtykkeerklæring

Jeg _____

Samtykker i å delta i forskningsprosjektet "Gode barndomsminner"

Sted og dato _____

Vedlegg 3;

INNLEDNINGSFASEN (Initiation)

Eg må legge vekt på at eg skaper tillit til informanten i denne fasen. Vi kan småprate litt før eg starter på følgjande;

1. Introduksjon av Tema;

- Eg er interessert i di forteljing/historie om dei gode barndomsminna
- Du vel sjølv ut kva minner du vel å fortelje om
- Forutan å lytte til forteljinga di, er eg spesielt interessert i å vite kva desse minna har betydd for deg vidare i livet.

2. Går igjennom informasjonsbrevet på nytt

3. Introduksjon om samtaleforma

- Når vi startar vil eg stille deg eit spørsmål.
- Du kan då fortelje så mykje og så lenge du har lyst.
- Eg kjem ikkje til å avbryte deg, eller kommentere det du fortel meg.
- Sjølv om kanskje kjenner på at du ikkje har meir å fortelje, kan du godt være stille ei lang stund utan å føle at du må fortelje meg meir.
- Når du føler at du har fortalt alt du ynskjer, gir du meg beskjed om at du no er ferdig.
- Etter at du har om forteldt om minna dine, vil eg stille nokre spørsmål.
- Når alle spørsmåla er besvarte, vil eg takke for samtalen og skru av bandopptakaren. Etter å ha gjort dette er det tid for at vi kan oppsummere det vi har snakka om. Du kan eventuelt stille meg spørsmål om ting du lurar på.
- Husk at du når som helst under heile intervjuet og etterpå velje å trekke deg frå dette prosjektet.

4. Avklaring om bruk av bandopptakaren

- Bandopptakaren vil eg å setje i nærleiken med deg.
- Eg set den på når eg seier at ”No startar vi”, og den står då på heilt til intervjuet er ferdig.
- Etter den er avslått, kan eg og du samtale om ting du lurar på, eventuelt om ting du har sagt som du ikkje vil skal være med osv.
- Lydbanda frå opptakaren vil eg oppbevare i eit låst skrin så lenge som eg arbeider med oppgåva. Når eg har brukt den informasjonen eg treng, vil opptaka bli destruert på ein

forsvarleg måte. Oppgåva mi skal seinast leverast mai 2012, etter dette vil ikkje opptaka eksistere.

FORTELJARFASEN (Main narration):

- Denne fasen startar idet eg slår på bandopptakaren og stiller eit spørsmål
- Forteljar aktiviteten skal ikkje avbrytast før informanten gjev signal om at forteljinga er slutt.
- Mi rolle er å være non-verbal gjennom å nikke gjentakande og bekreftande for å oppmuntre informanten til å fortsette forteljinga si.
- Om eg må inn å utrykke meg eksplisitt, er det for å oppfordre informanten om å fortsette forteljinga.
- Eg må være bevisst på at intervjuet skal handle om gode barndomsminne, om informanten kjem inn på vonde minner, eller andre områder som ikkje er relevante for problemstillinga, må eg prøve å peile han/ho tilbake på barndomsminna.
- Om nokre stoppar opp og ikkje klarar fortelje meir, kan eg komme inn med oppfølgingsspørsmål som tar tak i noko av det informanten har vert inne på, eks: fortel meir om den situasjonen.....
- Eg noterer undervegs så eg bruker til oppfølgingsspørsmål i neste fase

SPØRSMÅLSFASEN (Question phase)

Eg må finne ein passende balanse mellom det å være ein aktiv lyttar og ein som stiller relevante spørsmål. Poenget med spørsmåla er å invitere til utdjupingar, refleksjonar eller klargjering av det som er fortalt.

1. Oppfølgingsspørsmål basert på det informanten har fortalt:

- Kan du fortelje litt meir om
- Kva skjedde
- Kan du sei litt meir om
- Fortel meir om kva som førte til
- Kva skjedde før
- Kva skjedde etter hendinga

2. Spørsmål eg ynskjer å ha svar på:

Eg vil du velje deg ut eit av dei minna/opplevingane du har fortalt meg om å svare på nokre spørsmål eg stiller deg om akkurat dette minne:

- Kan du sei noko om korleis minnet ditt ser ut?
- Kan du fortelje om dei følelsane du kjenner på når du tenker på minnet ditt.
- Kan du sei kor følelsane sitter i kroppen?
- Kan du sei noko om luktene du kjenner, smaker du kjenner eller lydar du høyrer?
- Fortel kor ofte du tenker på hendingane/opplevingane?
- Kan du sei noko om kva denne hendinga har betydd for deg ? Har hendinga hatt betyding for val du har gjort deg seinare i livet?
- Kven har du fortald om dette minnet til tidlegare? Kva betyding har forteljinga hatt for deg og dei du har fortalt det til.
- Kva trur du det er som er så spesielt at du huskar denne opplevinga så godt?

AVSLUTNINGSFASEN (Concluding phase)

- Bandopptakaren blir slått av!
- Eg stiller eventuelle spørsmål om eksempelvis kva relasjonar dei ulike individa eg har hørt om har til kvarandre. Eller om eg har oppfatta forteljinga riktig ved nokre moment eg trekker fram.
- Spør informanten om korleis ho/han har opplevd intervjuet
- Gi informanten sjølv moglegheit til å vurdere innhaldet i si eiga forteljing gjennom å
 - o spørje dei om det er noko dei ynskjer å utdjupe nærmare eller
 - o kanskje ikkje hadde lyst til å fortelje om.
 - o På denne måten blir det opptil informanten sjølv å komme inn med eventuelle fortolkingar.